

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TELAFİ EĞİTİMİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

11. SINIF

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TELAFİ EĞİTİMİ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

11. SINIF

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI • ...
YARDIMCI KAYNAK EĞİTİM MATERYALİ • ...

TELAFİ EĞİTİMİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 11. SINIF

ISBN ...

Basım Adedi ...

Yazar
KOMİSYON

Türkçe yayın hakları MEB, 2023

Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

Baskı ...

Sertifika No. ...

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlähî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlähî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

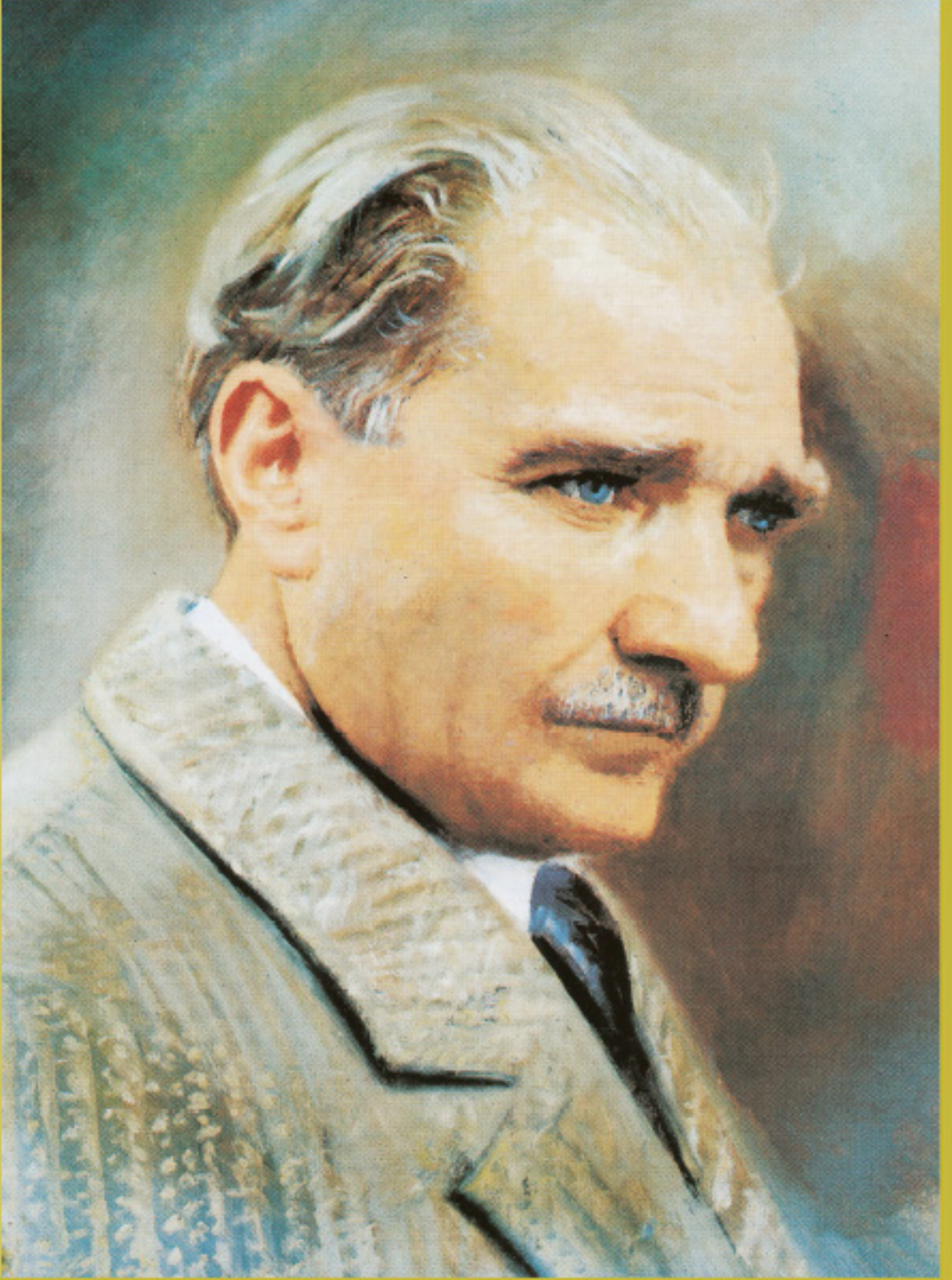
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namûsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

ÖN SÖZ	8
HİKÂYE	9
ŞİİR	23
MAKALE	37
SOHBET - FIKRA	47
ROMAN	57
TİYATRO	75
ELEŞTİRİ, MÜLAKAT / RÖPORTAJ	89
CEVAP ANAHTARI	105

Değerli Öğretmenler ve Sevgili Öğrenciler,

Millî Eğitim Bakanlığı olarak her koşulda eğitim ve öğretimin devamlılığını sağlamak için gerekli tedbirli almaktayız. Ülkemizde yaşanan deprem nedeniyle bazı illerimizde eğitim öğretime ara verilmiştir. Bu kapsamda deprem felaketinin eğitim üzerindeki olumsuz etkilerini azaltmak, öğrencilerin akademik becerilerini geliştirmek, eksik oldukları konuları telafi etmek amacıyla eğitimde fırsat eşitliği ilkesini temele alarak öğrencilerimize yönelik telefî eğitimleri başlatılmıştır.

- Eğitim öğretime ara verilen 2022-2023 eğitim öğretim yılının ikinci döneminden başlamak üzere derslerde işlenemeyen konu ve kazanımlar tespit edilmiştir. Bu kazanımların kısa bir süre içinde verilebilmesi, öğrenmenin kalıcı olabilmesi, sonraki öğrenmeleri destekleyebilmesi için kritik kazanımlar tespit edilmiştir.
- Bu kritik konu ve kazanımların en etkili ve verimli bir şekilde verilebilmesi için öğretim yöntem ve teknikleri çerçevesinde ders notları, etkinlikler ve sorular hazırlanmıştır.

Yapılan hazırlıklar çerçevesinde hazırlanan ders notlarında “Konu Özetleri ve Kritik Bilgi, Dikkat, Biliyor musunuz?, Hatırlayalım” gibi başlıklarla konuların önemli noktalarına değinilmiştir. Bulmaca, eşleştirme gibi etkinliklerin yanı sıra çoktan seçmeli, beceri temelli ve açık uçlu gibi farklı soru tarzları da yer almaktadır. Bununla üzerinde durulan kritik kazanımlara ait konuların pekiştirilmesi amaçlanmıştır. Ayrıca ders anlatım ve soru çözüm videolarına kare kodlar aracılığıyla ulaşılabilir. Ayrıca

Telafi sürecinde bu kaynakların sizlere faydalı olması dileğiyle...

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

11. SINIF

HİKÂYE

- Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi
- Cümlelerin Öğeleri

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK HİKÂYESİ

HATIRLAYALIM

Türk edebiyatında Cumhuriyet'in ilanından günümüze süregelen dönem "Cumhuriyet Dönemi Edebiyatı" olarak adlandırılır.

1923-1940 Cumhuriyet Dönemi Türk Hikâyesi

- Anadolu, Anadolu insanının yaşantısı, Millî Mücadele, Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte gerçekleştirilen yenilikler hikâyelerde işlenen başlıca konulardır.
- Cumhuriyet'in ilanını izleyen yıllarda hikâyelerin konuları arasına **günlük hayat, işçi-işveren ilişkileri, ahlaki konular** da eklenir.
- Yazarların çoğu Millî Mücadele'ye katılmış, tanıklık etmiş, eserleriyle Kurtuluş Savaşı'na destek olmuştur.
- Hikâyeler **realist** anlayışla yazılmıştır.
- Çoğunlukla **Maupassant tarzı hikâyeler** kaleme alınmış, **Memduh Şevket Esendal**'la **Çehov tarzı hikâyeler** de yazılmaya başlanmıştır.
- İşçi-işveren ilişkileri **ilk kez Sadri Ertem**'le hikâyeye taşınmıştır.
- Memduh Şevket Esendal, Sait Faik Abasıyanık, Sabahattin Ali** dönemin yenilikçi sanatçılarıdır.

Sabahattin Ali

Sait Faik Abasıyanık

Memduh Şevket Esendal

1923-1940 CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK HİKÂYESİNİN BAŞLICA YAZARLARI VE YAZARLARIN BAŞLICA ESERLERİ

YAZAR ADI	ESER ADI
Reşat Nuri Güntekin	<i>Leyla ile Mecnun</i>
Memduh Şevket Esendal	<i>Otlakçı, Pazarlık</i>
Sait Faik Abasıyanık	<i>Son Kuşlar, Lüzumsuz Adam</i>
Sabahattin Ali	<i>Kağrı, Ses</i>
Sadri Ertem	<i>Bacayı İndir Bacayı Kaldır</i>
Fahri Cellalettin Göktulga	<i>Telak-ı Selase</i>
Ercüment Ekrem Talu	<i>Teravihten Sahura</i>
Nahid Sırrı Örik	<i>Eski Resimler</i>

HATIRLAYALIM

Türk edebiyatının ilk hikâyesi Ahmet Mithat Efendi'nin yazdığı *Letâif-i Rivâyât*, Batılı anlamda ilk hikâyesi ise Sâmipaşazâde Sezai'nin yazdığı *Küçük Şeyler* adlı eserdir.

KONU ANLATIMI

- Cumhuriyet Dönemi Hikâyesi (1923-1940) 1

KONU ANLATIMI

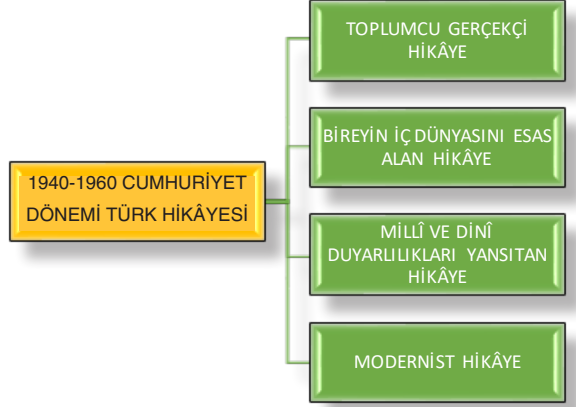
- Cumhuriyet Dönemi Hikâyesi (1923-1940) 2

1940-1960 CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK HİKÂYESİ

1940-1960 yılları arasında dört farklı hikâye anlayışı vardır:

Toplumcu Gerçekçi Hikâye

- Toplum için sanat anlayışıyla şekillenmiştir.
- Yazarlar eserlerinde toplumun sorunlarını yansıtırken aynı zamanda onlara çözüm yolu da gösterirler.
- Köy yaşantısı, köy insanının sorunları, köyden kente göç ve göçün doğurduğu sorunlar, köylü-ağa ilişkileri, işçi-işveren ilişkileri eserlerde işlenen başlıca konulardır.
- Sanatçılar yaşantılarını ve gözlemlerini eserlerine yansıtmışlardır.
- Eserlerde realizmin etkisi görülür.

Başlıca Temsilcileri:

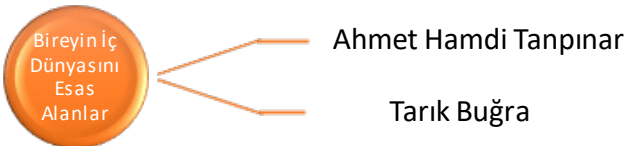
HATIRLAYALIM

1923-1940 yılları Cumhuriyet Dönemi hikâyecilerinden olan Sabahattin Ali de toplumcu gerçekçi yazarlardan kabul edilir.

Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Hikâye

- Toplumsal olayların bireyin iç dünyasındaki yansımaları işlenir.
- Yazarlar eserlerinde psikoloji ve psikiyatri bilimlerinden yararlanırlar.
- Eserlerde ruhsal bunalım, yabancılaşma, yalnızlık, toplumla hesaplaşma, kendini sorgulama, bilinçaltı, iç sıkıntısı gibi konular işlenir.
- Eserlerde merak unsuru ön planda değildir. Daha çok insanın iç dünyası ve iç çatışmaları gerçekçi tasvirlerle ortaya konmaya çalışılmıştır.
- Anlatımda özellikle iç konuşma ve bilinç akışı teknikleri kullanılmıştır.

Başlıca Temsilcileri:

KONU ANLATIMI

- Cumhuriyet Dönemi Hikâyesi (1940-1960) 1

KONU ANLATIMI

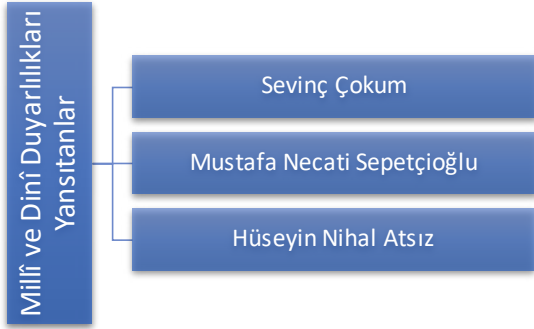
- Cumhuriyet Dönemi Hikâyesi (1940-1960) 2

Millî ve Dinî Duyarlılıkları Yansıtan Hikâye

- Özellikle 1960 sonrasında etkili olmuş bir anlayıştır.
- Önce şiirde sonra hikâye ve romanda etkili olmuştur.
- Geçmişe özlem, ulusal ve dinî unsurlar hikâyelerin konusunu oluşturur.
- Eserlerde toplumsal olaylarla bireyin iç dünyası iç içe işlenir.
- Eserlerin amacı bireye kültürel yozlaşmayla ilgili farkındalık kazandırmaktır.

Başlıca Temsilcileri:

KONU ANLATIMI

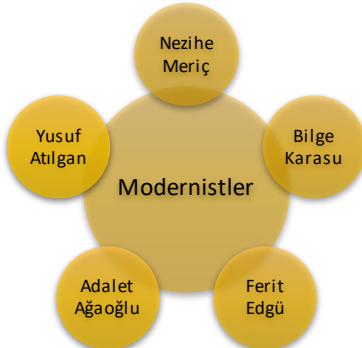
- Cumhuriyet Dönemi Hikâyesi (1940-1960) 3

Modernist Hikâye

- Kurgulanışı klasik hikâyeden farklıdır.
- Olaylar değil kişiler ön plandadır. Eserlerde işlenen olayın bireyde uyandırdığı çağrışım, bireyin olayla ilgili izlenimleri önemlidir.
- Eserlerin başlıca temaları “yalnızlık” ve “bunalım”dır.
- Hikâye kahramanlarının en belirgin özellikleri “karamsar”, “umutsuz” ve “yalnız” olmalarıdır.
- Eserlerdeki anlatım dış gerçeklik ve mantıkla ilişkilendirilemez.
- Anlatımda şiirsel ve sembolik ifadeler yer verilir.
- Eserlerde geriye dönüş, bilinç akışı, iç konuşma gibi anlatım teknikleri kullanılır.

Başlıca Temsilcileri:

KONU ANLATIMI

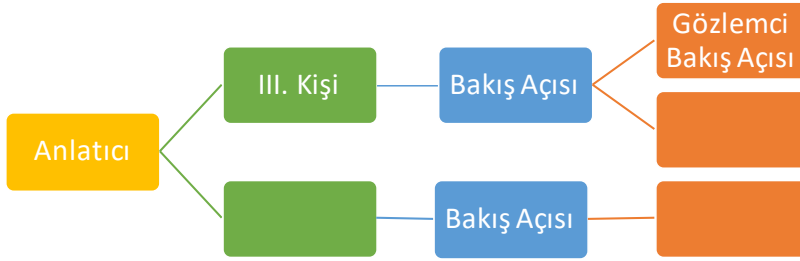
- Cumhuriyet Dönemi Hikâyesi (1940-1960) 4

1. Öyküleyici ve betimleyici anlatım özelliklerini taşıyan bir paragraf yazınız.

HATIRLAYALIM

Anlatmaya dayalı metinlerde genellikle **öyküleyici** ve **betimleyici** anlatım kullanılır.

2. Önceki bilgilerinizden hareketle aşağıdaki şemada boş bırakılan yerleri doldurunuz.

3. Aşağıda bir parçadan alınmış cümlelerde günümüz noktalama kurallarıyla örtüşmeyen kullanımlar vardır. Cümledeki noktalama yanlışını ve nedenini belirtiniz.

- Bir gün Zağar Mehmet, tarlasını kanaldan sularken, arkın yavaş yavaş boşaldığını, meydana sarı bir çamur tabakası çıktığını gördü.

- Ev yükü üstlerine çökünce, daha az buluşur oldular, Zağar Mehmet evlenmişti; Dedemköylü Mehmet'in babası öldüğü için anası, bacası, bir de on sekiz yaşında oğlan kardeşi onun başına kalmıştı.

4. Aşağıdaki noktalama kurallarına uygun birer örnek cümleler yazınız.

Kural: Eş görevli söz ya da söz öbekleri arasında virgül kullanılır.

Kural: Yüklemiden uzak düşmüş özneyi belirtmek amacıyla virgül kullanılır.

Kural: Yargısı tamamlanmış cümlelerin sonunda nokta kullanılır.

5. Aşağıda verilen cümledeki yazım yanlışını bularak düzeltiniz.

O zaman iki Mehmetler, aralarında yüz elli adım mesafe olduğu halde, birbirlerine şöyle bakiştılar.

KARANFİLLER VE DOMATES SUYU

Küçük bir çam ormanı. Vakit sabah. Arı, sinek, kuş sesi. Bir siyah gözlükten görülen yerde ve ağaçlarda güneş parçaları. Sonra uzak, göğün kendi renginden biraz daha koyu kıyılara giden hudutlu bir deniz... İşte böyle bir yerde köyün insanlarını düşünüyorum.

...

Beyinin vapurdan iner inmez çantasını kapam uşaktan iğrenmeyi, sabahleyin altı buçukta tabiatla kavga için sokağa fırlamayan adamın çalışmadığını kendi kendime öğrendim. Ama şu sabahleyin altı buçukta tabiatla kavga için sokağa fırlamayan adam, isterse akşama kadar insanları aldatmak için didinsin. Kaç para eder! Gözümde, milyonu olsa da kalp para ile metelik etmez. Şimdi artık kimi sevdiğimi, kime saygı duyduğumu biliyorum. Günlerden beri kafamı bir adam kaplıyor (işgal ediyor dememek için).

Köyde ona, "Kör Mustafa" derlerdi. Bir gözü sola doğru biraz kaymıştı. Sağ tarafının beyazı ile gözkapığı arasına ciğer kırmızısı bir et parçası oturmuştu. Böyle mi doğmuştur? Yoksa çocukken bir şey mi batmıştır?.. Bu arızalı göz, öteki gözde daha parlaktır, daha siyah, daha canlı, daha zekidir. Bana bir kamburu hatırlatıyor bu göz; tuhaf değil mi? Bir kambur insan çirkindir ama, bütün kamburlar iyi yürekli, sevimli insanlardır. Arkadaş canlısıdır, şendirler. Ne severim kamburları!

İşte Kör Mustafa 'nın bu gözü de bir kambur insanın ruh hâletini içine sindirmiş, şıkır şıkır, pırlıl pırlıl, sevimli, çapkın, canlı bir gözdür. Öteki doğru dürüst göz, onun yanında, mahcup, sönük, tatsız tuzsuz, pek de kibirlidir. Kör Mustafa bahçelerde çalışır, gündeliğe gider, sarnıç sivar, dam aktarır, kuyu kazar...

...

Akşam olunca çalıların arasına sakladığı kazmasının alıyor, gün ağarınca kadar söküyor, koparıyor, kazıyordu. Kazdıkça kaya, kazdıkça taş. Bütün bir yaz, bütün bir kış, orman memurunun tazyiki, çalı, palamut, defne, kocayemiş, diken, ot, kök ona karşı koydular. Bu korkunç mücadeleye üç evlek toprak için Mustafa'dan başka bizim köyde kimse girişemezdi.

...

Bir sonbahar günü baktı ki, küçük çam ağaçları filizi, körpe diken yapraklarıyla, üç beş kocayemiş çingil çingil yemişleriyle yer yer esmer, pembe kül rengi toprağa saye salar... Biz görenler:

- Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur, dedik.

Bilmedik ki dişle, tırnakla, kanla, canla tabiat denilen canavarı yenmek lâzım gelir. Bendeniz bu mücadeleye şahidim. Mustafa'nın kör gözü, hiddetten ala bulandığı günleri hatırlıyorum. "Hey arslan Mustafa!" der; uzakta bir çam gölgesinden korkunç kavgayı seyredirdim.

...

- Arslan Mustafa!, dedim. Su buldun mu, su?

- Deniz kıyısında eski bir kuyu vardı. Tuzlu bir parça ama, idare edeceğiz. Şuraya bir sarnıç kazabilsem...

Onu gördüm mü toparlanıyor; hayret, sevgi ve saygı ile bakıyorum. Koca yaylamızın üzerinde böyle milyonlarca insan bulunduğunu düşünüyorum. Yine dünya yuvarlığı üzerinde böyle milyonlarca insanın tırnakları, nasırları, çirkinlikleri, tek gözleri, tek kollarıyla bir ejderha ile kavga etmek için beklediklerini düşünüyorum. Küçük hanımlar! Bugünlerde bir gün nişanınız size koyu al renkli karanfiller gönderecektir. Dikkat edin, belki Mustafa'nın kileridir. Küçük beyler! Domatesler göreceksiniz çarşıda. Elmalar, ferik elmaları gibi kokulu, şekerli, tatlıdır. Keserseniz içinde çekirdekleri altın gibi parlar. Belki de lokantada bir gün şişelere doldurulmuş bir domates suyu içersiniz ve tadını fevkalâde bulursunuz. Yunan tanrılarının ölmek için içtiği nektar lezzetini damağınızda hissederseniz, emin olun ki Mustafa'nın domateslerinden bir tanesi içtiğiniz suya katılmıştır.

SAİT FAİK ABASIYANIK

1. Metinde hangi bakış açısı kullanılmıştır?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Bu metinde hangi hikâye türünün örneklendirildiğini nedenleriyle birlikte yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Metinden hareketle kahramanın kişilik özelliklerini yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Hikâyenin zaman ve mekân unsurlarını belirleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Hikâyede hangi anlatım türleri kullanılmıştır?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. “Bu korkunç mücadeleye üç evlek toprak için Mustafa’dan başka bizim köyde kimse girişemezdi.” cümlesinin öğelerini bulunuz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Bir zaman sustular. İlerde çamurların içinde yatan koca öküzün başucunda, iki kartal, alçaktan donup dolaşıyordu. Hafiften esen rüzgâr, leş kokusunu baba oğulun burnuna kadar getiriyordu. İhtiyar toparlanır gibi oldu. Sakalını sıvazladı: "Ne de olsa kötü ölüm bu." diye mırıldandı, "çamurlara yuvarlanıp batmak. Çıkayım dedikçe batmak, çıkamamak... Düşmanlarına karşı kendini koruyamamak... En sonunda gözlerine baka baka düşmanına kendini yedirmek... Hem de kime... Çakal gibi ciğeri beş para etmez korkak bir düşmana! Tuh! Allah belasını versin. (...) Kırk yıldır ben de böyle battım ya... Başkalarının tarlalarında işlemekten ben de bıktım. Koca öküz de... Hayvancağız benden akıllı, benden cesur çıktı... Vazgeçti fukara, dünyasından..." Delikanlı, gözlerini iri iri açmış, babasını dinliyordu.

"Koca Öküz'ün Ölümü" adlı hikâyeden alınan metne göre aşağıdaki seçeneklerden hangisi yanlıştır?

- A) Toplumcu gerçekçilik anlayışıyla yazılmıştır.
B) Hikâyenin yazarı Samim Kocagöz'dür.
C) Gerçekçi gözlemlere yer verilmiştir.
D) Hakim anlatıcı bakış açısıyla yazılmıştır.
E) Öyküleyici anlatım biçimi kullanılmıştır.
2. "Bilmezsin, kardeşim" diyordu. "Oğlanın sesi kulaklarımdan gitmiyor, ben bu işin acemisi değilim, aşağı yukarı kendime insan sesi esnafı diyebilirim, fakat böyle bir sesi az dinledim." Ben de kendisi gibi düşünmekle beraber, daha akıllı görünmek için şöyle diyordum:

"Hakkın var. Fakat o sesin bizim üzerimizde bu kadar kuvvetli bir iz bırakmasında onu dinlediğimiz gecenin hiç tesiri yok mu idi acaba? Mehtar! Şırıltısı kâh duyulan, kâh kaybolan küçük dere... İki dağ arasında uzanan kıvrımlı dar vadi ve nihayet hiç beklemediğimiz bir amele çadırından tabiatın içine yayılıveren bir ses... Bütün bunlar, o gecenin ürkek sessizliğinde bizi garip bir romantizm içine atmış ve alelade veya biraz daha iyice bir sesi bize fevkalade gibi göstermiş olamaz mı?"

Sabahattin Ali, Ses

Yukarıdaki öyküyle ilgili verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) Betimleyici anlatım yapılmıştır.
B) Eksiltili cümlelere yer verilmiştir.
C) Anlatıcı 3. tekil kişidir.
D) Karşılaştırmalardan yararlanılmıştır.
E) Diyaloglar anlatımı canlı tutmuştur.

3. **Aşağıdakilerden hangisi toplumcu gerçekçi hikâye anlayışında yazılmış bir hikâyeden alınmış olamaz?**

- A) Bir tarla meselesi yüzünden Savrukların Hüseyin, Arkbaşı'nda Sarı Mehmet'i vurdu. Otuz evli köy birbirine girdi. Şaşırdılar. Herkes korku içinde candarmaların gelmesini bekliyordu. Hâlbuki karakol buraya altı saat uzakta idi; köyden kimse cinayet haberini götürmedikçe on beş gün bile uğramazlardı.

(Kağrı, Sabahattin Ali)

- B) İktidarın çekici yüzü. Kuvvet. Bir anma günü için Halk Eğitim Salonu'nu rica etmek, bir sinemayı kiralamak. Bir broşür bastırmak için, bir el ilanı için el açmak. Millî şuuru güçlendirmek, millî kültürü yaymak, mukaddesata sahip çıkmak... Çok güzel, pek güzel, böyle deniyordu ardından, alçak sesle, kimden yanasınız? Baş dik, gözler ilerde, kalbin çarpıntısı ve ruhun yükselişi: Hak'tan yanayız.

(Ya Tahammül Ya Sefer, Mustafa Kutlu)

- C) Birçokları yamaçtan köylerine baka baka, gülümseyerek bir taş parçası üzerinde can verdi. Sağ kalanlar ellerindeki para ile ne yapabildirdi? Döndüler, dolaştılar nihayet maden ocaklarına amele oldular.

(Bacayı İndir Bacayı Kaldır, Sadri Ertem)

- D) Yolculuğun ikinci günü akşamına doğru genç köylü olduğu yerde rahat oturamamaya başladı. Yola çıkaldan beri açtı. Köyden beraber aldığı azıcık yufkayı daha biner binmez yemişti. Yanı başında kuru ve siyah bir ekmeği ağır ağır geveleyen köylülere yutkunarak bakıyor, sanki başı dönüyormuş gibi gözlerini kapayarak kafasını kamyonun sarsılan tahtalarına dayıyordu.

(Kamyon, Sabahattin Ali)

- E) Bazen bir kemik parçası yüzünden insanlarla köpekler arasında da kavgalar oluyordu. Dumanı tüten yağlı bir kemik parçasını teneke kutusuna sokmağa uğraşan bir kocakarının yanına sinirli bir erkek köpek usullacık sokuluyor, usta bir pençe vuruşuyla kemiği düşürüyor, kocakarı dönene kadar, ağzında kemik parçasıyla fırlıyor, kocakarıysa, dişsiz ağızıyla karanlık karanlık uluyordu.

(Ekmeğin Kavgası, Orhan Kemal)

CÜMLENİN ÖGELERİ

Bir düşünce, duygu, durum ya da olayı bildirerek anlatan sözcük ya da sözcük grubuna “cümle” denir.

! Bir cümleyi oluşturmak için çekimli bir fiile, ek-fiil almış ad ya da ad soylu sözcüğe / söz grubuna ihtiyaç vardır.

! Cümle, yüklem üzerine kuruludur bu yüzden yüklem cümlelin asıl unsurudur.

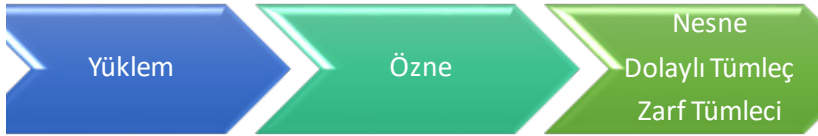
! Özne, nesne ve tümleçler yüklemi anlamca tamamlayan ve zenginleştiren unsurlardır.

HATIRLAYALIM

Söz grupları şunlardır: İsim tamlamaları, sıfat tamlaması, fiilimsi grupları vb.

KRİTİK BİLGİ

Cümlelin ögelerini doğru bulabilmek için söz gruplarını bilmek gerekir.

Aşağıda verilen cümlelin ögelerini verilen soruları cevaplayarak bulalım.

Apartmana hızlıca giren genç kız posta kutusuna atılan zarfın kutunun üzerinde kalan köşesini son anda fark etti.

1. Yüklemi bulalım.

Her cümlede önce yüklem bulunur. Yüklem tek başına kullanıldığında da cümle değeri taşır. Olay, durum veya oluş ifade edebilir.

Yukarıdaki cümlede “fark etti” **yüklem**dir. Durum ifade eder. Burada “etti” kelimesinin tek başına yüklem olamayacağına dikkat etmeliyiz. Çünkü “fark etmek” birleşik bir fiildir ve söz grubudur.

2. Özneyi bulalım.

Özneyi bulurken yükleme “**Kim?**” ve “**Ne?**” sorusunu sorarız. “Fark eden kim?” veya “Fark eden ne?” sorularından uygun olanı sorarız.

“Fark eden kim?”

“Apartmana hızlıca giren genç kız” **özne**dir.

3. Nesneyi bulalım.

Her cümlede nesne olmayabilir. Nesneyi her zaman özneyi bulduktan sonra aramalıyız ve sorusunu özneyle beraber yükleme sormalıyız. Özneyle beraber yükleme sorulan “**Ne?**” sorusu belirtisiz nesneyi buldurur. Özneyle beraber yükleme sorulan “**Neyi, Kimi?**” soruları belirtili nesneyi buldurur.

“Apartmana hızlıca giren genç kız ne / neyi / kimi fark etti?”

“Posta kutusuna atılan zarfın kutunun üzerinde kalan köşesini” **belirtili nesne**dir. Çünkü “**Neyi?**” sorusuna cevap vermiştir.

KRİTİK BİLGİ

Belirtili nesne her zaman belirtme hâl ekini alır.

4. Zarf tümlecini bulalım.

Zarf tümlecini yükleme sorulan “**Ne zaman, nasıl, ne kadar, niçin, neden, neyle, kimle?**” sorularıyla bulunur.

“Ne zaman fark etti?”

“Son anda” **zarf tümlecini**dir.

5. Dolaylı tümlecini (yer tamlayıcısı) bulalım.

Dolaylı tümleç “**e, -de, -den**” hâl eklerinden birini alarak yüklemi “yönelme, bulunma, ayrılma” anlamlarıyla tamamlar. Bu cümlede dolaylı tümleç yoktur.

1. “Ben gönüllere satırlarımla bir huşu ağacı tohumu ekim.” cümlesinin dolaylı tümlecini belirleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

KRİTİK BİLGİ

Yönelme, bulunma, ayrılma hâl eklerinden birini almış söz ya da söz grubu cümlede zarf tümleci de olabilir.

“Cumhuriyet 29 Ekim 1923’te ilan edildi.” cümlesinde “ne zaman?” sorusunun karşılığı “29 Ekim 1923’te”dir ve “-de” hâl ekini alan bu ifade cümlede zarf tümleci olmuştur.

2. Aşağıda verilen cümlelerin öğelerini bulunuz.

Penceredeki kadın, küçük çocuğu gördüğünde sokağa daha dikkatli baktı.

.....

.....

.....

Okul çıkışında annemin arkadaşlarından Sevim teyzeyi gördüm.

.....

.....

.....

Birkaç gün sonra, cebimde sakladığım kâğıt parçasının üzerinde yazılı adrese gittim.

.....

.....

.....

KONU ANLATIMI

• Cümlelerin Öğeleri 1

KONU ANLATIMI

• Cümlelerin Öğeleri 2

TYT 2018

1. Sırf kendi için okuyan, gezen, eğlenen bir aydın kendini yaşarken öldürmüyor mu?

Bu cümledeki öğelerin doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Belirtisiz nesne - özne - zarf tümleci - yüklem
B) Zarf tümleci - belirtili nesne - yüklem
C) Özne - belirtili nesne - zarf tümleci - yüklem
D) Özne - zarf tümleci - yüklem
E) Belirtisiz nesne - zarf tümleci - yüklem

TYT 2018

2. Toprakla uğraşanları maddi açıdan desteklemek ülkemizin kalkınmasına önemli ölçüde katkı sağlayacaktır.

Bu cümlelerin öznesi, aşağıdaki sözcük gruplarının hangisinden oluşmuştur?

- A) Sıfat tamlaması
B) İsim tamlaması
C) İsim-fiil grubu
D) Zarf-fiil grubu
E) Sıfat-fiil grubu

3. Rüzgârların en ferahlatıcısı senden esiyor,
Sende seyrediyorum denizlerin en mavisini,
Ormanların en kuytusunu sende gezmekteyim,
Senden kopardım çiçeklerin en solmazını,
Toprakların en bereketlisini sende sürdürdüm.

Yukarıda verilen altı çizili sözcük guruplarından hangisi diğerlerinden farklı bir ögedir?

- A) rüzgârların en ferahlatıcısı
B) denizlerin en mavisini
C) ormanların en kuytusunu
D) çiçeklerin en solmazını
E) toprakların en bereketlisini

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öğelere ayırmada bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Fırat Nehri'nin mavi suları / Şanlıurfa'ya / tarih boyunca / hayat / vermiş.
B) Anadoluhisarı'na adını veren surlar / Boğaz'ın en dar noktasına / inşa edilmiş.
C) Efsaneleriyle ünlü Kızkulesi / geceleri / denizin ortasında / bir inci gibi / parlıyor.
D) Van Gölü ve üzerindeki adacıklar / kış aylarında / bir tablo güzelliğine / bürünüyor.
E) Bitlis yakınlarındaki Nemrut Dağı / Anadolu'nun en büyük krater gölüne / sahip.

5. (I) Yaşadığımız dünyayı doğru değerlendirmenin başta gelen koşulu, kuşkusuz bilimi yeterince anlamaktır. (II) Kitaplarla öğretilenler, çoğu kez bir yığın ezber bilgi olduğundan araştırma etkinliğini algılamaya elvermiyor. (III) Deneyimsel bir süreç olan bilim, beyinlere doldurulacak hazır bilgi değildir. (IV) Bilim doğruyu bulma, olup bitenleri açıklama arayışı sürecinde ussal olduğu kadar imgesel ve duygusal tüm yetilerimizi içeren bir etkinliktir. (V) Kişi, bu etkinliğe katılabildiği ölçüde bilimi anlama imkânı bulur.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde özne, sıfat tamlamasından oluşmuştur?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

6. Gökova Körfezi'nden Akdeniz'e uzanan Bozburun'da orman ve denizle saklambaç oynayarak sakin balıkçı köylerini keşfedebilirsiniz.

Bu cümlelerin öğeleriyle ilgili

- I. Yükleme birleşik fiildir.
II. Gerçek özne kullanılmıştır.
III. Zarf tümleci vurgulanmıştır.

tespitlerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

7. Tevfik Fikret, edebiyat öğretmeni Recâizâde Mahmut Ekrem'in etkisiyle Batılı sanat anlayışını benimsemiştir.

Bu cümlelerin öğeleri, aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla, doğru olarak verilmiştir?

- A) Özne - zarf tümleci - nesne - yüklem
B) Özne - zarf tümleci - dolaylı tümleş - yüklem
C) Nesne - özne - dolaylı tümleş - yüklem
D) Özne - nesne - zarf tümleci - yüklem
E) Nesne - özne - zarf tümleci - yüklem

8. Dünyaca ünlü yaylalarıyla tanınan Rize'de Ayder Yaylası'nın ahşap evleri konuklarını bekliyor.

Bu cümlede aşağıdaki öğelerden hangisi yoktur?

- A) Özne
B) Yüklem
C) Dolaylı tümleş
D) Belirtili nesne
E) Zarf tümleci

9. Aşağıdaki cümlelerde yay ayraçla belirtilen virgüllerin hangisi gereksiz kullanılmıştır?

- A) Hayat (,) sırtında tarihin yükünü taşıyarak ilerler.
 B) Doğruluk sonsuzluğun güneşidir (,) nasıl olsa doğar.
 C) Kültür; inançlar, bilgiler (,) his ve heyecanlar bütünüdür.
 D) Unutmayalım ki (,) başlamak; yola çıkmak, erişmek demektir.
 E) Zaman öldürmek için değil (,) hoş vakit geçirmek için okumalıyız.

TYT 2020

10. Balıkçı () orfinozu () şimdiye dek tuttuklarına hiç benzemeyen bu balığı () heyecanla () özlemle beklemiş () emeğinin karşılığını sonunda alabilmişti ()

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangileri sırasıyla getirilmelidir?

- A) (-) (,) (-) (,) (;) (.)
 B) (;) (,) (,) (;) (;) (.)
 C) (,) (-) (-) (;) (,) (.)
 D) (;) (-) (-) (,) (,) (...)
 E) (,) (-) (-) (,) (;) (.)

11. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin kullanımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Namık Kemal'in "insan" görüşü tamamıyla Batılıyken Ziya Paşa'nınki tamamıyla Doğu'ya mahsustur.
 B) Modern Türk şiirinde kendine özgü bir yer edinmiş olan Turgut Uyar, şiir üzerine çok sayıda yazı kaleme almıştır.
 C) Oktay Akbal, Türk Dil Kurumunun 1958 yılı Roman Ödülü'nü kazanan "Suçumuz İnsan Olmak", "Arkası Yarın" programı ile ünlendi.
 D) Mehmet Kaplan, Kurtuluş Savaşı ertesinde yazılan ve Anadolu'nun çaresizliğini dile getiren *Han Duvarları* şiirinin tarihî ve temsili bir değer taşıdığını söyler.
 E) *Kırk Yılı* okuyanlar, hem modern edebiyatımızın kuruluşu hakkında bilgi sahibi olacak hem de Sultan II. Abdülhamit döneminin olaylarına tanıklık edecekler.

TYT 2020

12. Anadolu'da hangi büyücek kasabaya (I) adım atsanız tuluat tiyatrolarından birine rast gelirsiniz. Hiç değilse çarşı duvarlarında kafilenin yakın zamanda buraya konup göçtüğünü gösteren (II) solmuş ve yırtık bir ilana tesadüf edersiniz. Oyunlar kasabanın tiyatrosunda (III) köy meydanında yahut en büyük kahvede sergilenir. Ahali için arkalıksız kahve iskemleleri (IV) üç beş masa; oyuncular için yerden birkaç karış yüksek bir sedir (V) delik deşik iki boyalı perde yeter de artar bile.

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine virgül getirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

TYT 2020

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde altı çizili sözcüğün yazımı yanlıştır?

- A) Bu araştırmada bizi şaşırtan bulgu, çevreciliğin barışsever akımlarla çatışmasıdır.
 B) O kadar merhametlidir ki yakın arkadaşları arasında karıncacitmez olarak anılır.
 C) Başkentin ortasındaki gökdelenler, etrafındaki binaları yutacakmış gibi duruyordu.
 D) İnsanlar, çokbilmiş olarak tanınan kişilerle arkadaşlık kurmaktan uzak dururlar.
 E) Orada yaşamamış, o insanlarla hiç bağ kurmamış gibi ne değerbilir ne yol yordam.

TYT 2020

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımı ile ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) Bu konuyla ilgili kanun, Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.
 B) Leyla ile Mecnun, Türk edebiyatında en çok işlenen anlatılardandır.
 C) Bahar mevsiminde bu tepeden Çanakale Boğazı'nın seyrine doyum olmaz.
 D) Kültigin Anıtı, uçsuz bucaksız Orhun Vadisi'nin orta yerinde ziyaretçilerini bekler.
 E) XII. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu bu yıl Ankara'da yapılacaktır.

15. Aşağıdaki cümlelerde yer alan birleşik sözcüklerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) Gezdiğimiz yerlerdeki nesnelerin üzerine, onların hakettiği heyecanı duymamızı sağlayacak sorular ilüştürülmüştü.
- B) Bütün bu güzellikler, onları görecek için kendimi ayrıcalıklı addetmeme rağmen bende kayıtsızlık uyandırıyor.
- C) Nehri ve vadiyi seyreden iki kişi o anda yalnızca doğayla değil, birbirleriyle kurdukları dostluğu da dönüştürmekteydi.
- D) Bize hükmeden mutluluk arayışı ise bu arayışın dinamiklerini açığa çıkaran etkinliklerden biri seyahatlerimizdir.
- E) Merak bazen uzun mesafeleri birleştiren küçük halkaların oluşturduğu, insanı cezbeden bir zincir gibidir.

TYT 2021

- 16.** Dünya'nın merkezine ulaşmak için binlerce kilometre içeri doğru yol almak gerekir. Merkeze doğru ilerlerken sıcaklık dayanamayacağımız kadar, yaklaşık altı bin derece, yükselir. Bu sebeple Dünya'nın merkezine gidip, orada araştırmalar yapıp dönmemiz kesinlikle mümkün değildir. Hatta bir makine, bir robot göndermemiz bile imkânsızdır. Çünkü göndereceğimiz robot basınç sebebiyle parçalanır, sıcaklıktan dolayı yanar.

Bu parçada virgölün aşağıdaki işlevlerinden hangisinin kullanımı yoktur?

- A) Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime gruplarının arasına konur.
- B) Cümle içindeki ara sözleri ayırmak için ara sözlerin başına ve sonuna konur.
- C) Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.
- D) Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
- E) Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

TYT 2021

- 17.** Tramvay, Galata Köprüsü üzerinden tarihî yarımada-
I
ya geçerek Sultanahmet'e vardığında sırasıyla iki farklı şehrin
çehresine şahit olan yolcu, burada bir müddet beklemek
zorunda kalacak. Roma hipodromu olan At Meydanı
II III
çevresindeki yapıların ısıltısı karşısında büyülenecek; üç
devrin mabedi bin beş yüz yıllık Ayasofya Camisi, etrafı
IV
süsleyen Alman çeşmesi gibi anıtlar geçidinin ortasında
V
başı dönecektir.

Bu parçada numaralanmış sözlerin hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

TYT 2021

- 18.** (I) Halil İnalıcık'ı diğer tarihçilerden ayıran önemli hususlardan biri, araştırmalarında tarih dışındaki beşerî bilimlerden de yararlanmasıydı. (II) Edebiyat, hukuk, sosyoloji, sosyal antropoloji, iktisat, İslamiyet ve siyaset bilimi; onun araştırmalarındaki temel alanlardandı. (III) İnalıcık, hukuk ve sosyolojiyle çok genç yaşlarda tanıştı. (IV) Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi bünyesinde yapılan sınavı kazanarak bu kurumun öğrencisi oldu. (V) Daha sonra Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne de kayıt yaptırarak eğitim hayatı yoğun bir tempoda devam etti.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bir noktalama yanlışı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

11. SINIF

ŞİİR

- Tanzimat Dönemi Şiiri
- Servetifünun Dönemi Şiiri
- Fecriâti Şiiri / Saf Şiir
- Millî Edebiyat Dönemi Şiiri
- Beş Hececiler / 1923-1940 Cumhuriyet Dönemi Şiir / Türk Dünyası Edebiyatında Şiir

TANZİMAT DÖNEMİ ŞİİRİ

HATIRLAYALIM

Türk Edebiyatı dönemlerini hatırlayalım:

Tanzimat Dönemi şiiri anlayış olarak iki dönemde incelenir:

I. DÖNEM	II. DÖNEM
• Toplum için sanat anlayışı egemendir. • Hak, adalet, özgürlük gibi toplumu ilgilendiren temalar işlenmiştir. • Sanatçılar dilin sadeleşmesinden yanadır. • Şiirin şekil özellikleriyle ilgili yenilik yapmaktan yanadırlar. Ancak bunu tam anlamıyla başaramamışlardır. Divan şiiri nazım şekilleri, bazı değişiklikler dışında kullanılmaya devam edilmiştir. • Parça güzelliği yerine bütün güzelliği önemsenmiştir. • Şiirle genellikle aruz ölçüsüyle yazılsa da hece ölçüsüyle yazılmış az sayıda şiir de vardır.	• Sanat için sanat anlayışı egemendir. • Bireysel temalar işlenmiştir. • Sanatçıların dili sadeleştirmek gibi bir kaygısı yoktur. Aksine edebî güçlerini sanatlı dille göstermişlerdir. • Şiirde şekil değişiklikleri daha belirgin bir hâl almıştır. • Parça güzelliği yerine bütün güzelliği önemsenmiştir. • Aruz ölçüsü kullanılmıştır.
Sanatçılar: Namık Kemal, Şinasi, Ziya Paşa	Sanatçılar: Recâizâde Mahmut Ekrem, Muallim Nâci, Abdülhak Hâmit Tarhan

HATIRLAYALIM

Tanzimat Dönemi; Osmanlı Devleti'nde pek çok yeniliğin yaşandığı, "Batılılaşma"nın pek çok alanda kendini hissettirdiği bir dönemdir. Yaşanan yenilikler edebiyatta da kendini göstermiş; Batı'dan çeviriler yapılmış, yeni edebî tür ve teknikler edebiyatımıza girmiştir.

KRİTİK BİLGİ

Divan edebiyatındaki "göz için kafiye" anlayışı yerini "kulak için kafiye" anlayışına bırakmıştır.

KRİTİK BİLGİ

Şinasi dışında bütün sanatçılarda romantizmin etkileri görülür. Şinasi **klasisizm**den etkilenmiştir.

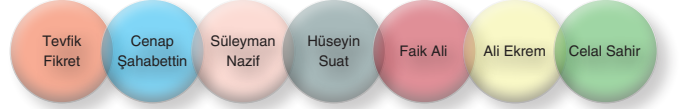

KONU ANLATIMI

• Tanzimat Dönemi Şiiri

SERVETİFÜNUN DÖNEMİ ŞİİRİ

- Sanat için sanat anlayışıyla bireysel temalarda şiirler yazılmıştır.
- Dil oldukça ağır ve sanattır. Bu dönem sanatçıları daha önce kullanılmamış Arapça, Farsça sözcükler, tamlamalar kullanmış; şiirlerinde alışılmamış bağdaştırmalara yer vermişlerdir.
- Aruz ölçüsü hâkimiyetini sürdürmüştür.
- Kulak için kafiye anlayışı benimsenmiştir.
- Şairler müstezattan geliştirdikleri serbest müstezat; Batı kaynaklı sone, triyole, terzarima nazım şekillerini kullanmışlardır.
- Şiirlerde “ah, of, eyvah” gibi ünlemler kullanılmıştır.
- Şiirlerde dize kırılmaları (anjanbuman) görülür.
- Servetifünun şiirinde görülen bir başka özellik “pitoresk”tir.
- Servetifünun şairleri ahenk unsurlarına önem vermişlerdir.
- Servetifünun şiirinde parnasizm ve sembolizm akımlarının etkileri görülür.
- Mensur şiirin ilk örnekleri bu dönemde verilir.
- Türk edebiyatında manzum hikâye türünün en usta kalemlerinden biri olan Tevfik Fikret bu dönem şairlerindendir.

HATIRLAYALIM

Sone: İki dördlük iki üçlük olmak üzere on dört dizeden oluşan lirik şiirlerdir. Edebiyatımızda ilk soneyi Süleyman Nesip yazmıştır.

Triyole: Bir ikilik, iki dördlük olmak üzere on dizeden oluşan nazım şeklidir.

Terzarima: Üç tane üçlük ve bir dizeden oluşur.

Serbest Müstezat

- Müstezat nazım şekli uyarlanmıştır.
- Hem aruz hem de hece ölçüsü ile yazılabilir.
- Aruzun çeşitli kalıpları kullanılabilir.
- Uyak düzeni şaire göre farklılık gösterebilir.
- Uzunlu kısalı dizelerden oluşturulurken dizelerin sıralanışında bir kural, düzen gözetilmez.

KRİTİK BİLGİ

Tablo altı şiir yazma tekniğine “pitoresk” denir. Pitoresk de Batı kaynaklı bir şiir yazma tekniğidir.

Mensur Şiir

- Fransız edebiyatından Türk edebiyatına geçmiş edebî türdür.
- Konu, dil ve anlatım özellikleri açısından şiire; biçim olarak düzyazıya benzer.
- Türk edebiyatındaki ilk örneklerini Halit Ziya (Uşaklıgil) kaleme almıştır. Halit Ziya'yı çağdaşı Mehmet Rauf izler.

KRİTİK BİLGİ

Anjanbuman, şiirde anlamın dize ortasında ya da birkaç dizede tamamlanmasıdır. Batı edebiyatına özgü bu özellik Servetifünun şiirinde kendini gösterirken şiirin nesre yaklaştırılmasını sağlamış, mensur şiire de zemin hazırlamıştır.

KONU ANLATIMI

- Servetifünun (Edebiyatıcedide) Dönemi Şiiri

FECRİÂTİ ŞİİRİ

- Türk edebiyatında 1909-1911 yıllarında etkili olmuştur.
- En güçlü temsilcisi Ahmet Haşim'dir.
- "Sanat şahsi ve muhteremdir." anlayışıyla hareket etmişler, sanat anlayışlarını bir beyanname ile edebî çevrelere duyurmuşlardır.
- Servetifünun Dönemi sanatçılarına tepki olarak ortaya çıksalar da onlardan farklı bir sanat ortaya koyamamışlardır.
- Fecriâti sanatçılarından pek çoğu daha sonra Millî Edebiyat sanat anlayışını benimsemişlerdir.

SAF (ÖZ) ŞİİR

- Batı edebiyatı kaynaklı bu şiir akımının kurucusu Paul Valery'dir.
- Türk edebiyatında bu akımın öncülüğünü Ahmet Haşim yapmıştır. Onu, Yahya Kemal (Beyatlı) izlemiş; Millî Edebiyat ve Cumhuriyet Dönemi'nde yazdığı şiirlerle saf şiiri benimsemiş sanatçılardan biri olmuştur.
- "Dil her şeyin üstündedir." ilkesiyle hareket eden saf şiirciler, şiirlerinde özgün imgeler kullanmışlardır.
- "Sanat için sanat" anlayışı hâkimdir.
- Müzikalite oldukça önemlidir; sözcüklerin ses özellikleri, ahenk unsurları saf şiirde önem kazanır.
- Amaçları iyi ve güzel şiir yazmak olan şairler, bunun iyi bir çalışmayla mümkün olduğunu savunurlar.
- Estetik zevk uyandırmak için yazılan bu şiirlerde yalnızlık, ölüm, aşk, bireyin iç dünyası, çocukluk özlemi tema olarak işlenir.
- Yedi Meşaleciler, Ahmet Hamdi Tanpınar, Cahit Sıtkı Tarancı, Ahmet Muhip Dıranas, Asaf Halet Çelebi saf şiir anlayışını benimseyen Cumhuriyet Dönemi şairleri ve şair topluluklarıdır.

KRİTİK BİLGİ

Fecriâtîciler Türk edebiyatının ilk beyannamesini yayımlamışlardır.

KONU ANLATIMI

- Fecriâti Edebiyatı Saf (Öz) Şiir

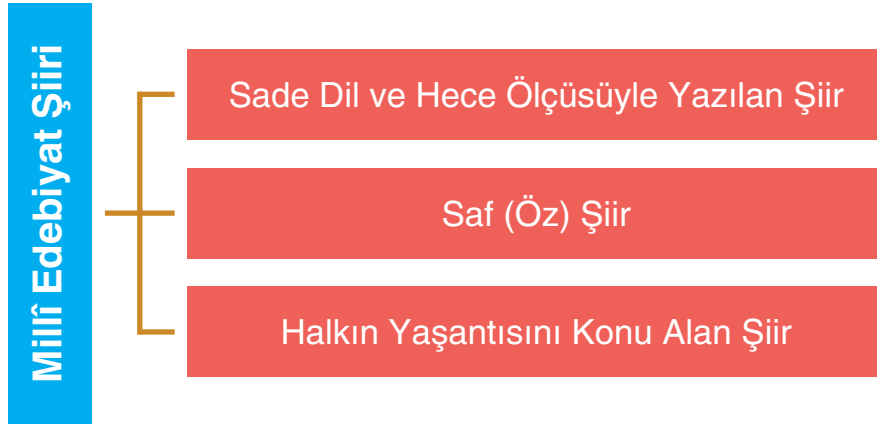
KONU ANLATIMI

- Saf (Öz) Şiir

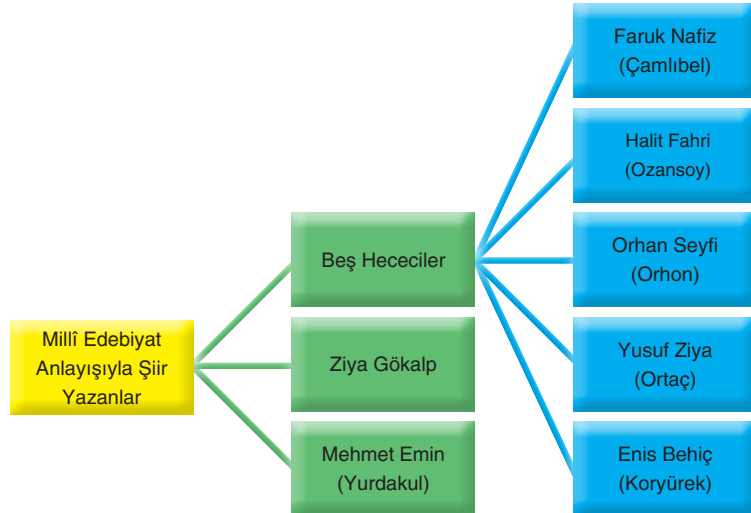
MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİ ŞİİRİ

- Millî Edebiyat Dönemi'nde şiir Türkçülük düşüncesi etrafında şekillenmiştir.
- Şiirlerde Anadolu, Anadolu yaşantısı, Türk tarihi ve kültürü konu olarak işlenmiştir.
- *Yeni Lisan* makalesiyle belirlenen dil anlayışına bağlı olarak şiirler; sade bir dille, konuşma diliyle kaleme alınmıştır.
- Şiirler hece ölçüsüyle ve dördlükler hâlinde halk şiiri örnek alınarak yazılmıştır.
- Didaktik şiirlerdir.
- Mehmet Emin Yurdakul'un Servetifünun Dönemi'nden itibaren yazdığı şiirler, Millî Edebiyat Dönemi şiirine zemin hazırlamıştır.

Millî Edebiyat Dönemi'nde şu şiir anlayışlarıyla karşılaşmak mümkündür:

- Türk edebiyatının ilk şair topluluğu Beş Hececiler de Millî Edebiyat anlayışıyla (sade dil ve hece ölçüsüyle yazılan şiir) şiirler yazmışlardır.
- Millî Edebiyat Dönemi'nde Mehmet Âkif Ersoy ve Yahya Kemal Beyatlı, dönemin şiir anlayışından farklı bir anlayışla eser vermişlerdir. Yahya Kemal Beyatlı saf (öz) şiir anlayışıyla şiirler yazarken Mehmet Âkif Ersoy Osmanlı Türkçesiyle halkın yaşantısını konu alan manzumeler yazmıştır.

HATIRLAYALIM

Manzum hikâye (manzume); bir olayın kişi, zaman, mekân unsurlarına bağlanarak dizeler hâlinde kurgulanmasına dayanan anlatmaya dayalı edebî metindir. Manzum hikâyelerde ahenk unsurlarından da yararlanılır.

BEŞ HECECİLER

- Faruk Nafiz Çamlıbel topluluğun en güçlü şairidir.
- Millî Edebiyat Dönemi'nde sanat faaliyetlerine başlayan Türk edebiyatının ilk şair topluluğu olan Beş Hececiler, Cumhuriyetin ilk yıllarında da varlıklarını sürdürmüşlerdir.
- "Halka doğru" anlayışını benimseyen topluluk şairleri; memleket sevgisini, Anadolu insanının kültürünü, yaşantısını, sıkıntılarını konu edinmişlerdir.
- Şiirlerinde folklorik unsurlara, mahallî söyleyişlere yer vermişlerdir.
- Eserlerini halk diliyle yazmışlardır.
- Topluluğun bütün şairleri ilk şiirlerini aruzla kaleme almış, Ziya Gökalp'le tanıştıktan sonra hece ölçüsünü kullanmaya başlamışlardır.

Temsilcileri: Faruk Nafiz, Halit Fahri, Orhan Seyfi, Yusuf Ziya, Enis Behiç

1923-1940 CUMHURİYET DÖNEMİ ŞİİRİ

- Dil, içerik, biçim hatta şairler bakımından Cumhuriyet'in ilk yılları Millî Edebiyat Dönemi'yle benzerlik gösterir.
- Türk tarihi, Kurtuluş Savaşı'nda yaşanan ve sergilenen kahramanlıklar, savaşın kazanılmasından duyulan gurur, Anadolu insanının yaşantısı, kültürü eserlerin başlıca konularıdır.
- Şiirler genellikle didaktiktir.
- Sade bir dil kullanılır.
- Şiirler dörtlükler hâlinde, hece ölçüsüyle yazılır.
- Millî Edebiyat Dönemi'nin şair topluluğu Beş Hececiler de bu dönemde edebî faaliyetlerini sürdürmüştür.

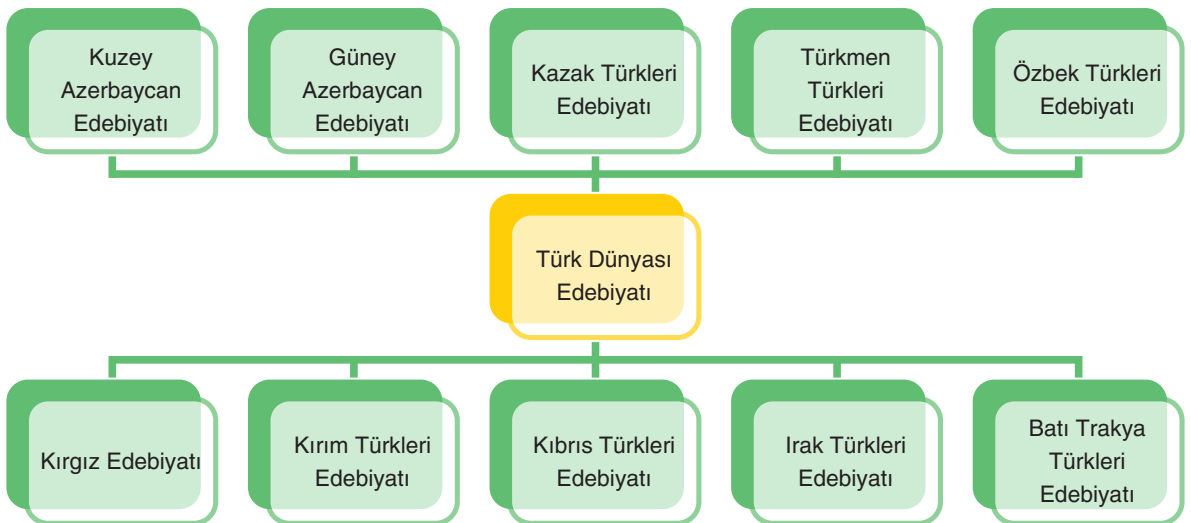
KONU ANLATIMI

- Cumhuriyet Dönemi Şiiri (1923-1940)

Başlıca Temsilcileri: Beş Hececiler, Kemalettin Kamu, Halide Nusret Zorlutuna, Ömer Bedrettin Uşaklı, Ahmet Kutsi Tecer, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Behçet Kemal Çağlar, Orhan Şaik Gökyay, Arif Nihat Asya, Zeki Ömer Defne

TÜRK DÜNYASI EDEBİYATINDA ŞİİR

Türkler, 20. yüzyılda dünyanın pek çok yerinde edebiyatlarının ulusallaşmasına katkı sağlayan bağımsızlık savaşı vermişlerdir. Sovyet Rusya başta olmak üzere İran, Irak, İngiltere ve Yunanistan'a karşı verilen bu savaş Türk edebiyatlarının ulusal bir kimlik kazanmasını sağlamıştır.

KONU ANLATIMI

- Türkiye Dışındaki Çağdaş Türk Şiiri

Aşağıdaki numaralanmış dizeleri biçim ve içerik özelliklerinden hareketle ait olabilecekleri şiir anlayışlarıyla eşleştiriniz.

1

Fırçam kadid bir ağacın hasta dalı,
Destimde müşteki heyecanlarla titriyor;
Gûyâ çiçek diye
Bir hâk-ı sebze döktüğü kanlarla titriyor.

Tevfik Fikret

2

Yorgun gözümün halkalarında
Güller gibi fecr oldu nümâyan,
Güller gibi... Sonsuz iri güller
Güller ki kamyânı daha nâlân,
Gün doğdu yazık arkalarında!

Ahmet Hâşim

3

Âmâlimiz efkârımız ikbâl-i vatandır
Serhadimize kal'a bizim hâk-i bedendir
Osmanlılar ziynetimiz kanlı kefendir
Gavgâda şehâdetle bütün kâm alırsız biz
Osmanlılar, cân verimiz, nâm alırsız biz.

Namık Kemal

4

Güzel dil Türkçe bize,
Başka dil gece bize.
İstanbul konuşması
En sâf, en ince bize.

Ziya Gökalp

Fecriati Topluluğu şiir anlayışı

A

Millî Edebiyat Dönemi şiir anlayışı

B

Servetifünun Dönemi şiir anlayışı

C

Tanzimat I. Dönem şiir anlayışı

D

Tanzimat II. Dönem şiir anlayışı

E

1. Musikiyle ya da musikinin çağrıştırdığı, imgelerle insanın estetik duyarlılığını doyurmayı amaç edinen şiirler saf şiirdir. Saf şiir her türlü ideolojik söylem ve sosyal kaygıdan uzak duran şiirdir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki şiir parçalarından hangisi saf şiir içinde değerlendirilemez?

- A) Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi,
Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır.
- B) Uyu! Gözlerinde renksiz bir perde,
Bir parça uzaklaş kederlerinden.
- C) "Ne doğan güne hükmüm geçer,
Ne halden anlayan bulunur;
Ah aklımdan ölümüm geçer;
Sonra bu kuş, bu bahçe, bu nur."
- D) "İlk kez yurdundan uzakta yaşadım bu duyguyu
Bebeklerin ulusu yok
Bebekler, çiçeği insanlığımızın
Ve geleceğimizin biricik umudu..."
- E) "Evler, bir nara benzer,
Nar tanesi, sofalar,
Akşam, yol gibi gezer;
Sükûn, su gibi odalar."

2. Aşağıda verilen eserlerden hangisinin türü diğerlerinden farklıdır?

- A) *Makber*
B) *Çoban Çeşmesi*
C) *Rûbab-ı Şikeste*
D) *Tahrîb-i Harabat*
E) *Piyâle*

3.

ELHÂN-I ŞİTÂ

Bir beyaz lerze, bir dumanlı uçuş;
Eşini gaib eyleyen bir kuş

gibi kar

Geçen eyyâm-ı nevbahârı arar...

Ey kulûbün sûrûd-i şeydâsı,

Ey kebûterlerin neşîdeleri,

O bahârın bu işte ferdâsı:

Kapladı bir derin sükûta yeri

karlar

Bu parçaya göre Servetifünun şiiriyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

- A) Cümlelerin dize ya da beyitte tamamlanması kuralı yıkılmıştır.
- B) Şiirde konu bütünlüğü yerine parça güzelliğine önem verilmiştir.
- C) "Beyaz lerze (titreyiş)" gibi alışılmamış tamlamalara yer verilmiştir.
- D) Mecazlarla, benzetmelerle örülü, sanatlı bir söyleyiş benimsenmiştir.
- E) Sıradan duygular, sıradan sözlerle söylenerek, şiir bayağılığa düşürülmemiştir.

4. Tanzimat 1. Dönem şiir anlayışı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Batı şiirinin etkisiyle şiirde yeni biçimler kullanılır.
- B) Divan şiirindeki parça güzelliği anlayışının yerini bütün güzelliği anlayışı alır.
- C) Hak, hukuk, vatan, özgürlük gibi siyasi ve sosyal temalar sıklıkla ele alınır.
- D) Biçimde genellikle divan şiiri geleneğine bağlı kalınırken içerikte yeniliğe yöneliş görülür.
- E) Şiirlere isim verilmeye başlanır.

5. Servetifünun Dönemi şiir anlayışı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) "Sanat sanat içindir." anlayışı hâkimdir.
- B) Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalarla dolu ağır bir dil kullanılır.
- C) Parnasizm ve sembolizm etkisi ile biçim mükemmelliğine ve ahenge önem verilir.
- D) Şiir düzyazıya yaklaştırılmıştır.
- E) Divan şiiri geleneğine bağlı kalınırken içerikte yeniliğe yöneliş görülür.

6. Osmanlının son döneminde doğan ve Cumhuriyetin ilk yıllarında genç yaşlarda olan Türk şairleri; yaşadıkları, tanık oldukları tarihî olaylar neticesinde millî konulara yönelmişlerdir. Yazdıkları şiirlerde halkın çektiği acılara tercüman olmaya çalışmışlar veya tarihte elde edilen zaferleri şiirlerine konu edinerek millî bir ruh oluşturmayı amaçlamışlardır. Bunu yaparken de hamasi bir üslupla hareket etmişlerdir. Şiirlerinde bizim olana yani halk edebiyatına yönelmişler ve halk diliyle, hece ölçüsüyle şiirler yazmışlardır.

Paragraftan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Yaşanılan bazı tarihî acılar şairleri millî duygulara sevk etmiştir.
- B) Cumhuriyetin ilk yıllarında hece vezninin yanında aruz vezni de kullanılmıştır.
- C) Şairler halkın sorunlarını şiirlerinde yansıtmaya çalışmıştır.
- D) Halk edebiyatının nazım birimi modern şiirlerde kullanılmaya çalışılmıştır.
- E) Şairler, sade bir dille, hece ölçüsüyle şiirler yazmışlardır.
7. , Türk edebiyatlarının zengin bir kolunu oluşturmuştur. Genel Türk edebî özelliklerinin yanı sıra kendine özgü hususiyetler kazanmış, bütün Doğu edebiyatlarını etkileyen sanatçılarıyla çok eski tarihe sahip bir edebiyat olarak karşımıza çıkmıştır. Nesimî ve Fuzulî gibi klasik şiirin büyük temsilcileri yanında 20. yüzyılda Bahtiyar Vahapzade, Şehriyar, Aliğa Vahid gibi önemli isimleri yetiştirmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerin hangisi getirilmelidir?

- A) Azerbaycan Türk Edebiyatı
- B) Bulgaristan Türk Edebiyatı
- C) Kırım Türkleri Edebiyatı
- D) Kıbrıs Türk Edebiyatı
- E) Batı Trakya Türkleri Edebiyatı

8. Cumhuriyet'in ilk yıllarında, ulusal yazın anlayışını yansıtan Türkçe ve hece ölçüsüyle etkileyici şiir örnekleri veren Beş Hececiler görülüyor. Beş Hececiler'in dikkati çeken yanları, şiirlerinde Anadolu'ya yönelme başta olmak üzere; kahramanlık duygularını kamçılayan temalara yer vermeleridir. Ele aldıkları temaları, lirizmin egemen olduğu bir söyleyişle okuyuculara aktarmışlardır.

Buna göre seçeneklerin hangisinde verilen dizeler Beş Hececiler'e ait olamaz?

- A) Bu yolda herkes bir ey delikanlı
Diriler şerefli ölüler şanlı
Yurt için dövüşen başı dumanlı
Her zaman bu şandan, o şana gider
- B) Ey sanki alev saçlı zafer küheylaniyle
Kurtardığın vatanda en yüce şehsüvarsın,
Bir şimşek çağlayanı haliyle Türk kaniyle
Aldığı şana lâyük bir tarihte bir Sen varsın.
- C) O kadar dolu ki toprağın şanla,
Bir değil, sanki bin vatan gibisin.
Yüce dağlarına çöken dumanla
Göklerde yazılı destan gibisin.
- D) Söylüyor birer güneş yakarak bağrımızda,
Bir tarihi yolundan çevirecek sözleri.
Yirmi milyon bakışla ışıldıyor gözleri,
Toplayıp bir milletin bütün ümitlerini.
- E) Kalbim yine üzgün, seni andım da derinden
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden
Yorgun ve kırılmış gibi en ince yerinden
Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden

9. Aşağıdaki tanımlardan hangisi parantezle verilen kavram için doğru değildir?

- A) Şiirde bir cümlelerin bir dize ya da beyitte bitmeyip diğer birimlere kaymasıdır. (Anjambman)
- B) Sadece ses benzerliğinin benimsendiği kafiye. (Göz için kafiye)
- C) Duygu, düşünce ve hayalleri şiir gibi incelikli bir sanatla anlatan cümlelerden oluşmuş kısa nesirlere denir. (Mensur şiir)
- D) İlk iki bendi dörtlük son iki bendi üçlükten oluşan, İtalyan edebiyatında doğan nazım şeklidir. (Sone)
- E) Realizmin şiirdeki yansımasıdır. (Parnasizm)

10. Bir beyaz lerze, bir dumanlı uçuş,

Eşini gaib eyleyen bir kuş
gibi kar
Geçen eyyâm-ı nevbaharı arar?
Ey kulûbün sürûd-i şeydâsı,
Ey kebûterlerin neşideleri,
O baharın bu işte ferdâsı

Kullanılan kelimeler, zihniyet ve anlam özellikleri dikkate alındığında yukarıdaki şiir, Türk edebiyatı dönemlerinden hangisine ait olabilir?

- A) Tanzimat edebiyatı
- B) Millî Edebiyat Dönemi
- C) Servetifünun edebiyatı
- D) Garipçiler
- E) Maviciler

11. I

Bu şehir-i Sıtanbûl ki bî-misl ü bahâdır
Bir sengine yek-pâre Acem mülkü fedadır
Bir gevher-i yek-pâre iki bahr arasında
Hurşîd-i cihan-tâb ile tartılsa sezadır

Nedim

(Bu İstanbul kenti değer biçilemeyecek kadar eşsizdir, bir taşına tüm Acem ülkesi feda olsun. O, iki deniz arasında tek parça bir mücevher gibidir, dünyayı aydınlatan, güneş ile bir tutulsa yeridir.)

II

Ey Marmara'nın mâi der-âguuşu içinde
Ölmüş gibi dalgın uyuyan tûde-i zinde;
Ey köhne Bizans, ey koca fertût-ı müsahhir,

Tevfik FİKRET

(Ey Marmara'nın mavi kucaklayışı içinde sanki ölmüş gibi dalgın uyuyan canlı yığın. Ey köhne Bizans, ey koca büyüleyici bunak)

Her iki metinde de ortak olan özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edebiyat gelenekleri
- B) Dil özellikleri
- C) Temaları
- D) Kafiyeleleri
- E) Nazım birimleri

12. Deyirem sefası bitdi ömrümün,

İndi dağ çıhıram, düze elveda.
Göze duman cökür, başa gar yağır,
Bahara elveda, yaza elveda.

Bu dizelere hâkim olan duygu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hüzün
- B) Pişmanlık
- C) Yalnızlık
- D) Ayrılık
- E) Özlem

13. Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden

Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak
Ve bir zaman bakacaksın semaya ağlayarak

Sular sarardı yüzün perde perde solmakta
Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta

...

Bu dizeler; şekil, anlam, zihniyet ve gelenek bakımından incelendiğinde aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Redife yer verilmiştir.
- B) Yarım kafiye yer verilmiştir.
- C) Şiirde imgelere yer verilmiştir.
- D) Sembolizme özgü nitelikler görülmektedir.
- E) Şiire hüzn ve karamsarlık hâkimdir.

14. İçimi göstermedim cahil tutan gözgüye

Üzde gülüp ürekte müşgülüme ağıladım
Milletimin derdini unvanlayıp özgeye
Başkasının yasında öz ölümüne ağıladım

Bu parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Redif kullanılmıştır.
- B) Nazım birimi dördüktür.
- C) Anlaşılması güç bir dil kullanılmıştır.
- D) Hece ölçüsü tercih edilmiştir.
- E) Çapraz kafiye düzeniyle yazılmıştır.

15. Divan edebiyatında tekdüzeliği kırmak için kullanılan bu nazım biçimi Servetî'nun edebiyatının öncüsü olan Tevfik Fikret tarafından geliştirilmiştir. Özellikle uzunlu kısıtlı mısraları şiiri nesre yaklaştırmada araç olarak kullanmıştır.

Bu parçada bahsedilen nazım şekli aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Musammat
- B) Gazel
- C) Kaside
- D) Serbest Müstezat
- E) Murabba

16. Geçen akşam eve geldim. Dediler:

- Seyfi Baba. Hastalanmış, yatıyormuş.
- Nesi varmış acaba?
- Bilmeyiz, oğlu haber verdi geçerken bu sabah.
- Keşke ben evde olaydım? Esef ettim vah vah!

Bu mısralarda hangi anlatım türü kullanılmıştır?

- A) Öyküleyici
- B) Betimleyici
- C) Tartışmacı
- D) Mizahî
- E) Destansı

17. Aşağıda verilen bilgilerden hangisi şiir ile mensur şiirin ortak özelliklerden değildir?

- A) Her iki türde de şairane, duygusal konular işlenir; temalar benzerdir.
- B) Dilin doğru ve güzel kullanımı iki türde de önemlidir.
- C) Şiirde kafiye vardır, mensur şiirde de iç kafiye olabilir.
- D) Her iki türde de ahenk önemlidir.
- E) Her iki türde de çeşitli nazım birimleri kullanılır.

18. Aşağıdakilerden hangisi saf şiir anlayışının özelliklerinden biridir?

- A) Mesaj verme kaygısı güdülmüştür.
- B) Belirli bir ideolojiye dayandırılmıştır.
- C) Öğreticilik ağır basmaktadır.
- D) Bireysellik ön plandadır.
- E) Kelimelerin duygu değeri önemsenmemiştir.

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde belirtili nesne vurgulanmıştır?

- A) *Hamlet*, çağımızda en çok sahnelenen oyunlardan biridir.
- B) Doğada ve toplumda belirli nedenler belirli sonuçları doğurur.
- C) Karaçamlarla kaplı bu dağın zirvesi dev bir kaya kütlesinden oluşur.
- D) Doğal kaynaklara sahip ülkelerin stratejik önemi her geçen gün artıyor.
- E) Gazel, şairlerin şiirdeki sanat kabiliyetini ortaya koyan bir nazım biçimidir.

20. Virgüle ilgili aşağıdaki örneklerden hangisi yay ayraç içindeki açıklamayla uyumsuzdur?

- A) İlk ifadeden başlayıp, cevap oklarını takip ederek doğru cıkışa ulaşınız. (Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.)
- B) Şiirde ağır bir dil kullanmış, kimi zaman Türkçe sözcüklerle Fransızca sözcükleri uyaklamıştır. (Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.)
- C) Bir oğlunu, bir goncanı kurban ettin çok mudur? (Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime gruplarının arasına konur.)
- D) O, anlamın beyitte tamamlanması geleneğine karşı diğer dizelere yayılması çıkışını açmıştır. (Özne olarak kullanıldığında bu, şu, o zamirlerinden sonra konur.)
- E) Halk için, halkın konuştuğu dille, hece ölçüsüyle yazılan bu şiirler millî duyguları dile getirir. (Uzun cümlelerde yüklem-den uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.)

21. Mukaddes yersiniz billâh hazindir hâliniz ammâ,
Ey istihbâr-ı firkatle perîşân olduğum yerler.
Nasîb olsa ne var bir gûşenizde cismimin hâki
Hayâtımda size yârimle mihmân olduğum yerler.

Recâizâde Mahmut Ekrem

(istihbâr-ı firkat: Ayrılma haberi; gûşe: Köşe; hâk: Toprak; mihmân: Misafir.)

Bu şiirle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Lirik bir söyleyiş hâkimdir.
- B) Söz sanatlarına başvurulmuştur.
- C) Tanzimat Dönemi şiiridir.
- D) Hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- E) Nazım birimi beyittir.

22. Aşağıdaki dizelerin hangisinde millî değerleri yansıtan bir öge kullanılmıştır?

- A) Bir gün olur cefadan o şûh-ı cihân geçer / Ey dil dediklerin olur ammâ zaman geçer
- B) Hicr-i hadd-i lâle-rengin dâğ-dâr eyler beni / Fikr-i zül-fün sevdiğim dîvâne vâ eyler beni
- C) Kahraman bir askeriz Osmanlı'dır unvanımız / Şark u garba lerze-endâz oldu sîyt ü şânımız
- D) Gül hazîn.. sünbül perîşân.. bağ-zârın şevki yok / Derd-nâk olmuş hezâr-ı nağme-kârın şevki yok
- E) Sana senden gelir bir işde ancak dâd lâzımsa / Ümîdin kes zaferden gayrdan imdad lâzımsa

23. Memleket bitti yine bitmedi sen ben

Bize bu hâl ile bizden büyük olmaz düşmen

Dest-i a'dâdayız Allah için ey ehl-i vatan

Yetişir terkedelim gayri hevâ vü hevesi

Bu dizelerden yola çıkarak şair hakkında,

I. Batı medeniyetine karşıdır.

II. Birlik ve beraberlikten yanadır.

III. Toplumcu bir anlayışa sahiptir.

yargılarından hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

AYT 2018

24. • Sanatlı, süslü bir dil ve anlatımdan kaçınılmıştır.

- Söyleyişte ve anlatımda hitabet tonu egemendir.
- Şiirlerde lirik bir söyleyişten ziyade didaktik bir yaklaşım tercih edilmiştir.
- Halk şiiri nazım şekilleri ve hece vezni kullanılmıştır.

Bazı özellikleri verilen edebî dönem veya topluluk aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Millî Edebiyat
- B) Servetifünun
- C) Garip Hareketi
- D) Tanzimat
- E) Fecriati

TYT 2022

25.(I) Kendimi eski mahallemde Arnavut kaldırımlarında çocukluğumu ararken buluverdim geçenlerde. (II) Bahçelerinde saklambaç oynadığım evlerin bakımsız, hüzünlü hâllerine bakarken saçılıverdi birden etrafa anılarım. (III) Limon sarısı gibi görünen eskiliğin yüzü, sadece bakımsızlıktan ibaret değildi elbette. (IV) Benim zihnimdeki eskilik: Duvarlarda çiviler, lekeler, paslanmış salça kutusundan saksılar... (V) Yoğurtçuya karşı pencereden seslenen Fatma teyzemin nidalarının yokluğu da eskitmişti bu evleri.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

TYT 2022

26.Oldum olası kendime çekidüzen vermeyi hiç bilmem. Sakal

I II

bir karış, saçlar öylesine, günlerce dolaştığım olur. Bir

Mehmet Bey vardı, komşumuz. Tanışır, konuşurdum ama

adımı hiç merak etmemiş mi yoksa unutumuvermiş, nedir?

III

Bir gün benim için “Hani, saçı sakalı akar gibi bir adam

IV

geliyor buraya, o işte!” demiş. Üstüme başıma özen

göstermeyi beceremem. Çoraplarım hep düşer, yakamla

boyun bağımın biri bir yanda diğeri bir yanda.

V

Bu parçada numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

TYT 2022

27.İri gövdesi güneşte devasa bir petek gibi ışıldayan palmiyenin yaprakları altında üç kadın oturuyor (I) Fatma Aliye, Halide Edip, Samiha Ayverdi (II) Uzaktan güçlkle işitebildiğim sesleri, vecd hâlinde kovanlarına girip çıkan bal arılarının seslerini andırıyor (III) Ne etrafta onları sezen bir baş var ne de onlarda etrafta ilgilenen bir telaş (IV) İki ayrı zaman, aynı tarihî konağın avlusunda akıyor biteviye (V)

Bu parçada numaralanmış yerlerden hangisine diğerlerinden farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

TYT 2022

28. • Kendinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul, teşvik bildiren kelimelerden sonra konur.

- Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerden sonra konur.
- Anlamı güçlendirmek için tekrarlanan kelimeler arasına konur.
- Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisi, virgülün kullanımıyla ilgili bu bilgilerden birine örnek gösterilemez?

- A) Benim de söyleyeceklerim vardı elbet sana ama gözlerini bakmakla yetinmeyi bildim, dedi usulca.
- B) Haydi, biraz da sen tutun rengârenk kanatlı yaban kuşlarının çıkardığı umut rüzgârına.
- C) Hayatta neyin önemli olduğunu anlamak için arkama dönüp bakıyorum ki iyilik, iyilik, hep iyilik.
- D) O, bundan yıllar önce her şeyi arkasında bırakıp yeni bir şehre taşındığında kalbindeki aşkı da yitirmişti.
- E) İnsan kendini sevip, yaptığı hatalardan ders çıkardıkça içindeki olgunlaşma hissi de tüm benliğini kaplar.

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

11. SINIF

MAKALE

• MAKALE

Bilimsel ve toplumsal konularda siyaset, ekonomi, sanat, spor vb. alanlarda yazılan, açıklayıcı veya yorumlayıcı niteliği olan gazete veya dergi yazılarına **makale** denir.

GÜNCEL MAKALELERİN ÖZELLİKLERİ

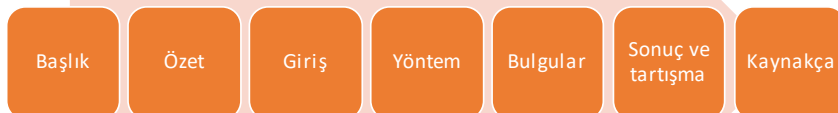
- Bilgi vermek, bir düşünceyi desteklemek, savunmak ya da kanıtlamak amacıyla yazılır.
- Savunulan düşünceler kanıtlanmak zorundadır.
- Bilimsel, sanatsal, kültürel, siyasi her türlü konuda yazılabilir.
- Toplumu ilgilendiren konular seçilir.
- Alanında uzman kişilerce kaleme alınır.
- Gazete ve dergilerde yayımlanır.
- Giriş, gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşur.
- Açıklayıcı ve tartışmacı anlatım biçimlerinden yararlanır.
- Anlatımında sayısal verilerden yararlanma, tanımlama, karşılaştırma, örnekleme, benzetme, tanık gösterme gibi düşünceyi geliştirme yolları kullanılır.
- Sözcükler genellikle gerçek ve terim anlamlarıyla kullanılır.
- Üslup ciddi ve ağırbaşlıdır.
- Anlatım açık, kullanılan ifadeler nesnel olmalıdır.
- Yazımında “gözlem, tarafsızlık, kanıtlanabilirlik, bilimsellik, öğreticilik” ilkeleri dikkate alınır.
- Savunulan düşünceyi kanıtlamak adına başka kaynaklardan alıntı yapılabilir, örneklere yer verilebilir.
- Yazımında kullanılan kaynaklar, bibliyografya (kaynakça) bölümünde belirtilmelidir.
- Kitap, gazete ve dergilerden alıntı yapılabilir.
- Kullanılan kaynağa dair bilgiler, belli bir kural dâhilinde verilir.
- Alıntı yapılmışsa alıntının yapıldığı kaynağa ilişkin bilgiler, “dipnot” şeklinde ya da alıntı yapılan ifadenin yanında “parantez içinde” belirtilir.

BİLİMSEL MAKALELERİN ÖZELLİKLERİ

- Bilinmeyenleri açığa çıkarmak, yeni düşünceler ileri sürüp bunların doğruluğunu kanıtlamak amacıyla yazılır.
- Öğretici metinler içinde “bilimsel metinler” kategorisinde değerlendirilir.
- Bilim insanları ve araştırmacılar tarafından yazılır.
- Birden fazla kişi tarafından yazılabilir, bu durumda yazarlar alfabetik sıraya uygun verilir.
- Hedef kitlesi, konunun uzmanı kişilerdir.
- Sözcükler gerçek ve terim anlamlarıyla kullanılır.
- Konunun uzmanı tarafından bilinecek bilgiler ve terimler içerir.
- Açıklayıcı anlatım biçiminden yararlanır.
- Anlatımda tanımlama, karşılaştırma, tanık gösterme, örnekleme, sayısal verilerden yararlanma gibi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır.
- Güncel makalelerden farklı bir planla, başlıkları olan bölümler hâlinde yazılır.

Bilimsel makaleler sırasıyla şu bölümlerden oluşur:

1. Başlık: Kısa ve makalenin içeriğini yansıtacak şekilde olmalıdır.

2. Özet: Araştırmanın amacına, araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara, sonuca ve sonucun önemine yer verilir. Bölümde ayrıca anahtar kelimeler yer alır.

3. Giriş: Temel bilgilerin sunulduğu bölümdür. Konuyla ilgili daha önce yapılan çalışmalar hatırlatılır. Araştırmaya neden gerek duyulduğu anlatılır.

4. Yöntem: Araştırma ya da deney sırasında neyin, nasıl ve ne amaçla yapıldığının, kullanıldığının anlatıldığı bölümdür.

5. Bulgular: Araştırma sonucu elde edilen bulgular ve bu bulguların ne anlama geldiği ifade edilir.

6. Sonuç ve Tartışma: Araştırma sonunda ulaşılan sonuçların yer aldığı bölümdür. Elde edilen sonuçlar, daha önceki araştırma sonuçlarıyla ilişkilendirilir. Araştırmanın bilim dünyasına katkısı, günlük hayata olası etkileri üzerinde durulur.

7. Kaynakça: Araştırma sırasında, makalenin yazım aşamasında kullanılan kaynakların belirtildiği bölümdür.

KAYNAK OLARAK KULLANILAN KİTABIN KAYNAKÇADA GÖSTERİLMESİ

Yazarın Soyadı - Adı / Kitabın Adı / Basımevi / Basım Yeri / Basım Yılı

KAYNAK OLARAK KULLANILAN DERGİ YAZISININ KAYNAKÇADA GÖSTERİLMESİ

Dergi Yazarının Soyadı, Adı / Yazının Başlığı / Derginin Adı / Derginin Cilt Numarası / Derginin Sayısı / Derginin Basım Ayı / Derginin Basım Yılı / Yazının Sayfa Numarası

KAYNAK OLARAK KULLANILAN GAZETE YAZISININ KAYNAKÇADA GÖSTERİLMESİ

Gazete Yazarının Soyadı, Adı / Yazının Başlığı / Gazetenin Adı / Yazının Yayın Tarihi

MAKALENİN TARİHİ GELİŞİMİ

- Türk edebiyatında makale türü gazeteyle gelişim göstermiştir.
- Türk edebiyatında ilk makale Tanzimat Dönemi'nde Şinâsi'nin *Tercümân-ı Ahvâl* gazetesinde yazdığı *Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi*'dir.
- Servetifünun Dönemi'nde Hüseyin Cahit Yalçın'ın Fransızca'dan çevirdiği *Edebiyat ve Hukuk* önemli bir makaledir. Bu makale *Servetifünun* dergisinin kapatılmasına neden olmuştur.
- Millî Edebiyat Dönemi'nde *Genç Kalemler* dergisinde Ömer Seyfettin'in yazdığı *Yeni Lisan* makalesi Millî Edebiyat'ın dil anlayışını ortaya koyması bakımından önemlidir.
- Makale türü asıl gelişimini Cumhuriyet Dönemi'nde göstermiştir. Mehmet Fuat Köprülü, Peyami Safa, Ahmet Hamdi Tanpınar, Mehmet Kaplan ve Cemil Meriç makale türünün önemli yazarlarıdır.

KONU ANLATIMI

- Makale

Görsel: *Tercümân-ı Ahvâl Mukaddimesi*

1. Aristo mantığı dile dayalı bir mantıktır. Önergeler ve çıkarımlar söz konusudur. İbn Rüşd ise önergelerin ve çıkardığı sonuçların farklı dillerde farklı anlamlara gelebileceğini fark etmiştir. O, dilin değil, düşüncenin evrensel olduğunu, bu bakımdan düşüncelerin dille değil herhangi bir dilde değişmeyen semboller ile anlatılmasını savunmuştur. Bu, şu an liselerde işlenen p,q şeklinde kullanılan mantık dersinin temelidir. Bu mantık, Avrupa'da Leibniz (1646 – 1716) tarafından ortaya atılacak, De Morgan (Dö Morgan, 1806-1871) tarafından matematiksel simgelere dönüştürülecek ve en nihayetinde önerme ve çıkarımlar G. Frege (Fregi, 1848-1925) tarafından sistemli hâle getirilecektir. Oysaki İbn Rüşd, tüm bunları bu bilim adamlarından yaklaşık yedi yüz yıl önce zaten ortaya atmıştır. (...)

Edebî makaleden alınmış bu parçada yazar düşüncesi geliştirme yollarından hangilerini tercih etmiştir? Sizce yazarın bu düşüncesi geliştirme yollarına başvurmasının amacı nedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Paris İklim Anlaşması, küresel iklim değişikliği ile mücadele konusunda küresel ölçekte, devlet inisiyatifleri düzeyinde ve uluslararası bağlayıcılığa sahip kararlar alınmasını sağlamak amacıyla 2015 yılında 169 devletin katılımıyla imzalanmış, 2016 yılında da yürürlüğe girmiştir. Anlaşmada içinde bulunduğumuz yüzyılın sonunda endüstrileşme öncesi düzeye göre gerçekleşecek küresel ısınmayı 2 °C'nin hayli altında, hatta tercihen 1,5 °C ile sınırlı tutma amacı üzerinde uzlaşılmıştır. Ancak aradan geçen yaklaşık dört senelik zaman zarfında, küresel sera gazı salımlarının gidişatını değerlendirerek bu hedeflerin gerçekleştirilmesinin giderek nasıl zorlaştığını gösteren, bazılarını dergimizde sizlerle de paylaştığımız çok sayıda araştırma yapıldı. Bunlardan 2017 tarihli bir araştırmada istatistiksel araçlar kullanılarak Paris Anlaşması'ndaki küresel sıcaklık hedeflerine ulaşılabilmesinin ne kadar olası olduğu değerlendirilmiş, mevcut eğilimlerin devam etmesi durumunda bu yüzyıl içinde sıcaklık artışının 2 °C'nin altında tutulabilmesinin %5 gibi düşük bir olasılık olduğu ortaya konmuştu. İşte o araştırmayı yapan ekip şimdi de 2 °C hedefinin gerçekleştirilebilmesi için anlaşma kapsamında vaat edilen sera gazı salımı azaltımlarının %80 oranında artırılması gerektiğini gösteren yeni bir araştırmanın sonuçlarını yayımladı.

Yukarıdaki metni öğretici metinlerin dil ve anlatım özellikleri yönünden inceleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- Yukarıdaki parçada yer alan cümlelerin ögelerini bulunuz.**

[illegible]

- İnsanın üzerine yakışan en güzel koku güven kokusudur.

.....

.....

.....

.....

.....

- Hayat gerçekten çok basit ama biz hayatı karmaşık hâle getirmek için ısrar ediyoruz.

.....

.....

.....

.....

- Aşk dilini bilmeyen, âşık dilinden anlamayan ya delidir ya da dünya ehlidir.

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız. (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.)

Türkiye'nin İklim Değişikliğine Bağlı Kuraklık Durumu

Bugünün iklim koşulları dikkate alındığında Türkiye'de küresel iklim değişikliğinin etkileri su kaynaklarının azalması, kuraklık, sıcak hava dalgaları, sellerdeki artış ve tarımda verimliliğin düşmesi olarak kendini göstermektedir. Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC) tarafından iklim değişikliğinin fiziksel temelleri ile etkileri üzerine 2013'te yayımlanan 5. Değerlendirme Raporu'nda (AR5) belirtilen, Akdeniz Havzası'nda ve Türkiye'de olması muhtemel değişiklikler durumun ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bunların başında ülkemizde yaşanan ve ileride de şiddetlenerek artacağı düşünülen kuraklık sıkıntısı gelmektedir. Kuraklık, sonuçları dikkate alındığında günümüzde insanoğlunun geleceğini tehdit eden en önemli küresel ve bölgesel çevre sorunlarının başında gelmektedir. Kuraklık, yağış miktarının uzun yıllar boyunca gerçekleşen yağışların ortalama değerinden daha az olması ile ortaya çıkan bir olaydır. Kuraklık, hem meydana getireceği zararlar bakımından hem de bu konuda farkındalığın yeterli seviyede olmaması açısından doğal afetler arasında en tehlikelilerin başında gelmektedir. Kuraklığın etki derecesi, süresi ve zamanının tahmini oldukça zor olup kuraklığın tesirleri, insan faaliyetleri ile de yakın ilişkilidir. Bazı durumlarda bir tek mevsim sürüp, sadece az bir alanı etkilerken iklim kayıtları kuraklığın bazı durumlarda yıllarca devam edebildiğini ve çok geniş alanları etkileyebildiğini göstermektedir. Su kaynakları su talebini karşılayamaz hale geldiğinde kuraklık ortaya çıkmaktadır. Kuraklık, etkileri uzun vadede ortaya çıkan genellikle yavaş gelişen ve zaman alan bir süreçte gerçekleşen bir afettir. Kuraklığın bu özellikleri kuraklığa karşı alınması gereken önlemlerin de kuraklık meydana gelmeden ve kuraklığın yıllar boyu süren etkilerini uzun vadede ortadan kaldıracak nitelikte olması gerektiğini göstermektedir. Bu yüzden kuraklık yönetiminde kuraklığın uzun süren etkilerini kontrol altında tutabilmek için kriz yönetimi gibi kuraklığa karşı son dakikada alınan tedbirlerden ziyade risk yönetimi çok daha önemlidir. Bu sebeple ülkemizde temelini risk yönetiminin oluşturduğu kuraklık planlaması ulusal ve bölgesel bazda sürdürülmelidir. (...)

Emine Su Turan, *Türkiye'nin İklim Değişikliğine Bağlı Kuraklık Durumu*

1. Metinde kullanılan anlatım türünü belirleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Metnin konusunu, yazılış amacını ve hedef kitlesini belirleyip bunlar arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Metnin ana fikrini belirleyiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Metinden çıkarılabilecek yardımcı fikirleri yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Genel anlamda birçok kaynaktan Dede Korkut, "Oğuzların Bilicisi" olarak geçer. Dede Korkut hakkında bir öz yaşam ya da yaşam öyküsü yoktur. Biz onu bize bırakılan ve kendi adıyla anılan *Kitab-ı Dede Korkut* eserinden biliyoruz. Bütün Türk toplumları bu biliciye sahip çıkmıştır. Dede Korkut; Dedem Korkut, Korkut Ata, Atam Korkut olarak da bilinir. Kazakistan, Türkmenistan, Azerbaycan, Kırgızistan ve diğer Türk illeri, Dede Korkut'u farklı adlarla ama aynı hikâyelerle tanır.

Yukarıdaki paragraf hangi metin türünden alınmıştır?

- A) Fıkra
- B) Deneme
- C) Makale
- D) Eleştiri
- E) Söyleşi

2. Ali Öğretmen öğrencilerine makale yazma aşamalarını tanıttıktan sonra, genel ağ üzerinden araştırmalar yaparak bir makale oluşturmalarını istemiştir. Ödevin tamamlanması için iki hafta süre vermiş ve bu sürede kimseden yardım almamalarını söylemiştir. Öğrencilerinden Müge, çevre kirliliğinin önlenmesi konulu bir makale yazmaya karar vermiş ancak genel ağda bu konuda çok fazla kaynak bulduğu için oluşturduğu makale hem uzamış hem de sonuç kısmı eksik kaldığından ödevini bitirememiştir.

Müge'nin makale ödevinde yaptığı hata seçeneklerin hangisinde verilmiştir?

- A) Ulaştığı kaynaklardaki bilgileri amacına uygun olarak sınırlandırmaması
- B) Konusunu seçerken kısa ve az kaynaklı bir başlığa yönelmemesi
- C) Ödev için verilen zamanını doğru ve etkili kullanamaması
- D) Makalede kullandığı bilgilerin ve verilerin kontrolünü yapmaması
- E) Ödevini yaparken sadece nesnel ifadelerle yer vermesi

3. Makalenin bilimsel yeterliliğine zarar gelmemesi için uzun alıntılardan ve alıntılara sıkça başvurmaktan kaçınılır. Başkalarına ait düşüncelerin, sözlerin, verilerin, yapıtların tümünü ya da bir bölümünü kaynak göstermeden kullanmaya intihal (aşırma) denir. İntihal, ahlaki olmayan bir eylem olmanın yanı sıra kişiye hukuki sorumluluk da yükler. Bilimsel makaleler bir teze dayalıdır, araştırma verileriyle desteklenir. Bu makalelerde yararlanılan kaynaklar gösterilir, anlatım dili nesneldir, özetleme ve alıntılama yapılır.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Bilimsel makale yazarken diğer otoritelerin görüşlerinden alıntı yapılabilir.
- B) Bilimsel makalede kullanılan dil, bireyin kişisel görüşünden bağımsız bir dildir.
- C) Bilimsel fayda için başkalarına ait buluş ve ifadeler atfı yapılmadan kullanılabilir.
- D) Bilimsel makale yazarı etik kurallara uymalı ve tüzel sorumluluğu üstlenmelidir.
- E) Alıntılar, yazarın düşüncesini destekleyecek düzeyde ve sınırlılıkta olmalıdır.

4. "Yunus Emre, Anadolu coğrafyasının yetiştirdiği en büyük şairlerden biridir." **cümlesinin yüklemi aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Yunus Emre
- B) şairlerden biridir
- C) Anadolu coğrafyasının yetiştirdiği
- D) en büyük şairlerden biridir
- E) Anadolu coğrafyasının yetiştirdiği en büyük şairlerden biridir

5. - Belli bir konu, yer veya dönemle ilgili yayınları kapsayan veya en iyilerini seçen eser.

- Sayfa içinde geçen herhangi bir düşünce veya bilgi ile ilgili sayfa altına konulan açıklama.

- Bir kitabın veya derginin kişi, konu, yer adı vb. bakımından içindekileri yer numarasıyla belirten ve eserin arkasında yer alan alfabetik liste, dizin.

- Bilimsel metnin tamamında anlatılanların küçültülerek metin içinde bir paragraf hâline getirilmiş biçimi.

Yukarıda bilimsel yazılarla ilgili terimlerden hangisi açıklanmamıştır?

- A) Dipnot
- B) Özet
- C) Dokümantasyon
- D) Bibliyografya
- E) İndeks

6. Edebiyatın toplumsal bir işlevi mi olduğu, yoksa bireysel ya da duygusal ihtiyaçlara mı cevap vermesi gerektiği konusundaki oranlar, birbirine çok yakın görünmektedir. “Bence edebiyat toplumsal gerçekleri yansıtmalıdır” maddesine %54,6 oranında katılan öğrenciler (Tablo 20); “Edebiyat duygusal ihtiyaçlara cevap vermelidir” maddesine %58,1 oranında katılım göstermişlerdir (Tablo 21). Edebiyatın bireysel, duygusal ihtiyaçlara yönelik bir işlevinin olduğu konusundaki oran daha yüksek görünmektedir.

Bu parçadan hareketle makale türünün özellikleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Açıklayıcı ve yorumlayıcı niteliğe sahiptir.
- B) Düşünceyi inandırıcı kılmak için sayısal verilere başvurulmuştur.
- C) Söz oyunlarına ve kapalı ifadelerle yer verilmiştir.
- D) Anlatımda nesnel bir tutum sergilenmiştir.
- E) Aydınlatmak ve bilgilendirmek amacı güdülmüştür.

7. James Croll, Dünya'nın yörüngesel olarak Güneş'ten uzaklaştığı zamanlarda soğuyacağını söylüyordu. Kendi hesabıyla bu yörüngesel uzaklaşmalar, her yarım küre için yaklaşık 10 bin yılda bir olmak üzere toplamda 22 bin yılda bir gerçekleşmektedir. Croll'un görüşleri ilk başta kabul edilmese de 1920'lerde Milutin Milankovic onun görüşlerini temel alıp geliştirmiştir. Milankovic; dış merkezlilik, eksen eğikliği ve Dünya yörüngesinin deviniminin, Dünya'ya ulaşan radyasyondan dolayı döngüsel değişikliğe neden olduğunu ve bu yörünge zorlamasının Dünya üzerindeki iklim modellerini kuvvetle etkilediğini ileri sürmüştür.

Bu metinle ilgili olarak

- I. Terimlere yer verilmiştir.
- II. Sayısal veriler kullanılmıştır.
- III. Tanık göstermeden yararlanılmıştır.
- IV. Ciddi, ağırbaşlı bir üslup kullanılmıştır.

çıkarımlarından hangilerine ulaşılamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) III ve IV

8.

I.

Pitoresk sözcüğü etimolojik olarak “resim gibi, resimsi” anlamına gelmektedir. Bu sözcüğün sözlük anlamı, “durumu ve görünüşü resim konusu olmaya değer (görünüş)” açıklaması yer almaktadır. Şiir sanatındaki kullanımıyla pitoresk, şiiri duygu ve düşüncenin soyut ifadesinden kurtararak ona gözle görülebilen bir şekil vermektir.

II.

Kutuplardaki buzullar erimeye devam etmektedir. Bu değişim; erozyon, sel, kasırga, heyelan vb. afetlere yol açmakta, ısınmanın yeryüzünde ve denizlerde artması ile belli canlı türlerinin sayısında azalmalar görülmektedir. Yeryüzünde artan sıcaklıkla birlikte polen mevsiminin uzaması, astım gibi alerjik hastalıkların artmasına neden olmaktadır.

Numaralanmış metinlerle ilgili aşağıdaki değerlendirmelerden hangisi doğrudur?

- A) I. metinde öznellik ağır basmaktadır.
- B) I. metin, edebî makaleden alınmıştır.
- C) II. metinde tartışmacı anlatıma başvurulmuştur.
- D) II. metinde dil, alıcıyı harekete geçirme işleviyle kullanılmıştır.
- E) Her iki metinde de karşılaştırmadan yararlanılmıştır.

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

11. SINIF

SOHBET / FIKRA

- SOHBET
- FIKRA

SOHBET (SÖYLEŞİ)

- Öğretici metinlerden biridir.
- Sanatsal ve tarihî konular başta olmak üzere herhangi bir konuda ayrıntıya girilmeden yazılır.
- Yazar, okuyucuyla konuyla ilgili duygu ve düşüncelerini paylaşır.
- Metinde ortaya konan düşünce kanıtlanmak zorunda değildir.
- Samimi, içten bir üslup benimsenir.
- Günlük konuşma dilinin özelliklerinden yararlanır.
- Anlatımda genellikle devrik cümleler, soru cevap cümleleri kullanılır.
- Yazar; okuyucuyla konuşuyormuş, sohbet ediyormuş gibi bir tavır takınır.
- Anlatımda atasözlerine, deyimlere, anekdotlara, mizahi fıkralara ve anılara yer verilebilir.
- Açıklayıcı, tartışmacı ve söyleşmeye bağlı anlatımla oluşturulur.
- Gazete ve dergilerde yayımlanır.
- Eskiden “musahabe” sözcüğü ile ifade edilmiştir.
- Servetifünun Dönemi bağımsız sanatçısı Ahmet Rasim ve Cumhuriyet Dönemi yazarı Şevket Rado bu türün yetkin kalemleri olarak anılır.

SOHBETİN TARİHİ GELİŞİMİ

- Sohbet Türk edebiyatına gazeteyle birlikte Tanzimat Dönemi’nde girmiştir. Bu dönemde Ahmet Mithat Efendi diğer türlerden daha sade bir dille sohbet türünde yazılar kaleme almıştır.
- Servetifünun Dönemi’nde Tevfik Fikret, Halit Ziya Uşaklıgil ve Hüseyin Cahit Yalçın sohbet türünde eserler verse de sohbet türünün ilk yetkin örneklerini Ahmet Rasim yine bu dönemde kaleme almıştır.
- Cumhuriyet Dönemi’nde sanatçılar yalın bir dille Anadolu insanına seslenmiştir. Bu dönemde Nurullah Ataç, Şevket Rado, Suut Kemal Yetkin ve Ahmet Kabaklı önemli sohbet yazarlarıdır.

FIKRA (KÖŞE YAZISI)

- Gazete çevresinde gelişen öğretici metinlerdir.
- Yazarın ülke ve dünya gündemindeki olaylarla ilgili görüşlerini paylaştığı metinlerdir.
- Yazar, konuyla ilgili düşüncesini kanıtlamak zorunda değildir.
- Gazetelerde düzenli olarak belirli bir sütunda, belirli bir yazar tarafından kaleme alınır.
- Konuyla ilgili ayrıntıya yer verilmez.
- Güncel olaylarla ilgili yazıldığı için geçerliliği çok uzun sürmeyen yazılardır.
- Açıklayıcı anlatımla oluşturulur.
- Samimi, içten bir üslupla oluşturulur.

FIKRANIN TARİHİ GELİŞİMİ

- Fıkra Türk edebiyatına Tanzimat Dönemi’nde girmiştir. Bu dönemde Ahmet Mithat Efendi, Nâlık Kemal ve İbrahim Şinâsi bu türde yazılar kaleme almıştır.
- Tanzimat’tan sonra Cumhuriyet’e kadar olan dönemde Hüseyin Cahit Yalçın, Ahmet Rasim, Ahmet Hâşim, Refik Halit Karay, Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Ziya Gökalp fıkra türünde yazılar kaleme almıştır.
- Fıkra özellikle Cumhuriyet Dönemi’nde gelişme göstermiştir. Yusuf Ziya Ortaç, Ercüment Ekrem Talu, Orhan Seyfi Orhon, Ahmet Kabaklı, Sabri Esat Siyavuşgil, Attilâ İlhan, Haldun Taner, Peyami Safa, Burhan Felek, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, İlhami Soysal, Falih Rıfkı Atay ve Ergun Göze fıkra türünde öne çıkan isimlerdir.

KRİTİK BİLGİ

- Fıkra güncel konular üzerine yazıldığı için belli bir zaman diliminde etkilidir. Sohbet ise konu sınırlaması olmadığı için her zaman okunabilen ve etkili olabilen bir türdür.
- Sohbet ve fıkra samimi bir dille yazılan türlerdir. Ancak sohbette yazar karşısında biri varmış gibi okura seslenir. Fıkra ise yazar doğrudan okura seslenmez.
- Fıkra yazar okuyucu kitlesini kendi görüşleri doğrultusunda yönlendirirken sohbet yazarının böyle bir amacı yoktur.

KONU ANLATIMI

- Sohbet ve Fıkra

1. Aşağıdaki altı çizili ifadelerin cümlelerin hangi ögesi olduğunu tabloda işaretleyiniz.

CÜMLE	ÖZNE	NESNE	DOLAYLI TÜMLEÇ	ZARF TÜMLECİ	YÜKLEM
Yolun ortasına çıkıp <u>karşıdan hızla gelen taksiye</u> iki kolunu da kaldırdı.					
Oflayıp iç çektiğini duydukça <u>dersleri kızına ağır geliyor diye</u> ona acıdı.					
İçimizdeki çelişkiler, yalanlar, tasarılar, umutlar, yenilgiler bir bir çıkıyor <u>orta yere</u> .					
<u>Bahçesaray'ın akşam hayatı</u> bana önce böyle sakın ve neşesiz görünmüştü.					
Bugün ben de sizlerden biri olarak sizinle birlikte <u>savaşacağım</u> .					
Saatleri Ayarlama Enstitüsü <u>ilk kuruluş anlarında dahi</u> erişemediği bir teveccüh ve muhabbet kazandı.					
Yeteneksizliğim anlaşılınca kadar piyano dersleri almaya geldiğim bu evde piyano <u>başka bir odadaydı</u> .					

2. Aşağıda verilen tabloyu doğru şekilde tamamlayınız.

	DİL VE ÜSLUP	YAYIMLANDIĞI YER	KULLANILAN ANLATIM TÜRLERİ	FAYDALANILAN DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI
MAKALE				
SOHBET				
FIKRA				

3. Aşağıdaki metinden hareketle tabloda istenilen bilgileri ilgili yerlere yazınız.

KAYBOLAN KELİME

Bu bayram, dilimizin bir kelime kaybettiğine iyice inandım. “Tandır” gibi “kağrı” gibi artık yaşanan hayatta yeri kalmamış, şöyle böyle bir kelime değil; zarif, ince, medenî bir kelime. Kapıyı çalan çöpçünün posbıyıkları arasında onu aradım. Yok!.. Bahşışını alan bekçinin kavlak dudaklarından onu bekledim. Yok!.. Bakkalın çırağından, sebze-cinin yamağından, kasabın oğlundan onu işitmek istedim. Yok!..

İpek mendilini alan oğlan, eşarbını kıvrıran kız, iki buçukluğu cebine indiren manav, üç gün kapımızı kim çaldıysa hediyesini kim aldıysa bana o beklediğim kelimeyi vermeden gitti! İki yüz kuruş yazan taksinin şoförüne iki yüz elli kuruş veriyorsunuz. Taş gibi bir sükût! Kitabından sevgiyle bahsettiğiniz genç adamla karşılaşıyorsunuz. Hakarete benzer hissiz bir selam! Tramvayda, ayakta kalmış bir kadına yerinizi veriyorsunuz. Yüzünüze, burun delikleriyle yüksekte bir bakış! Ve hiçbirinin dilinde aradığınız o ince, o kibar, o insanı insan yapan güzel kelime yok! Geçen yıl, Atina’da bindiğim bir otomobilin şoförü, bana bu kelimeyi on kuruşluk bahşış için söylemişti: Hem başından kasketini çıkararak hem de kelimenin başına bir “çok” ilave ederek. Roma’nın en büyük otelinde oda hizmetçisi kız, yine küçük bir hediye karşılığı zarif vücudunu nezaketle kırarak bu kelimeyi dudaklarında tebessümle söylemişti. Bir kelime deyip geçmeyin. Cemiyet hayatındaki birçok şikâyetleri bu kelimenin yokluğuna bağlamak bile mümkündür.

Düşünüyorum: Artık lügat kitaplarında beyaz kâğıdın kefenlediği bu ölü kelimeyi nasıl diriltsek! Acaba belediye, bu kelime için bir fiyat listesi yapamaz mı? Hiç olmazsa çarşıda, pazarda, iş hayatında canımız istediği zaman listeye bakar; parasını verir ve içimizin özlediği bu üç heceli sözü duyarız! Haaa! Affedersiniz, deminden beri, yana yakıla hasretini çektiğim bu kelimenin ne olduğunu söylemedim değil mi?

Teşekkür!

TÜR	
KONU	
İLETİ	
DİL VE ANLATIM	

Aşağıda noktalama işaretleri kullanılmayan numaralanmış parçaları uygun noktalama işaretleriyle eşleştiriniz.

1

O gece İstanbul () da üçüncü gecemizdi () Üçüncü ve son
gecemiz () Ertesi sabah annem () Almanya () ya babamın
yanına gidecekti () anneannemle ben Çay () a dönecektik ()

2

Yattığımız oda tıklım tıklım eşya doluydu () koltuklar ()
sehpalar () sehpalarda türlü türlü süs eşyaları () duvarlar-
da resimler () fotoğraflar ()

3

Birden () fotoğrafçı siyah örtüsünü başından atarak
doğruldu. Yüzü hatta biraz terlemişti () umutsuz bir
tavırla ()
() Beyim, bağışlayın () sizin fotoğrafınızı çekemeye-
ceğim () () dedi.

4

Küllerimden () Yeni bir kuş ()
Bu yeni doğacak kuş () gene ben mi olacağım ()
Sorular büsbütün güçleştiriyor kanat vuruşlarımı ()

5

Gelişin () onunla birlikte () onun ardından sürüklenen
rüzgârı () evimi serinletir yazsa () kışsa ılımanlaşır her
yan () koltuklar () döşemeler bile yumuşar ()

(.) (.) (.) (") (:) (.) (")

A

(') (.) (.) (.) (') (:) (') (.)

B

(...) (...) (.) (?) (.)

C

(.) (.) (.) (:) (.) (.) (.)

D

(:) (.) (.) (.) (.) (...)

E

(:) (:) (.) (.) (:) (...)

F

1. Hiç fark ettiniz mi, düşündünüz mü bilmiyorum. Günlük yaşamda çocuklarımız, 100-200 kelimeyle kendini ifade etmeye çalışıyor. Belli başlı kelimelerin etrafında dönüp dolaşıyorlar. Bazen tıkanıp kalıyorlar. Şeyi şey yaptım, şeyden hiç anlamadım, şey şey şey... Nasıl olacak peki bu çocuklarımızın hâli? Onların sözcük dağarcığını nasıl genişleteceğiz, kendilerini ifade etmelerini nasıl kolaylaştıracacağız? Kendimiz kitap okuyacağız, onlara örnek olacağız ve onlar da kitap okuyacak bence. Başka çaremiz yok gibi. Okumayı seveceğiz, sevdireceğiz. Sizin başka bir fikriniz varsa söyleyin.

Bu parça aşağıdaki türlerden hangisine örnek olarak verilebilir?

- A) Makale
- B) Deneme
- C) Söyleşi
- D) Fıkra
- E) Röportaj

2. Geçen gün, televizyonlarda yayınlanan bazı programların ve dizilerin Türkçeyi kullanmakta ne kadar çok hata yaptıkları ile ilgili bir yazı yazmıştım. Hemen sosyal medyada linç edildim. Senin başka derdin yok mu bizim dizilerimize programlarımıza niye karışyorsun; onca konu var gündemde yazılacak, onlarla ilgili bir şeyler yaz, diye çıkıştı bazı okurlar. Evet, birçok konu var yazmak için ama ben vicdanlı bir insan olarak Türkçenin yanlış kullanımından kaynaklı ilerde ortaya çıkacak problemleri biliyorum ve engellemeye çalışıyorum. Kimse bunu anlamıyor hâlbuki...

Bu parça aşağıdaki metin türlerinden hangisine aittir?

- A) Söyleşi
- B) Makale
- C) Deneme
- D) Fıkra
- E) Röportaj

3. ---- yazarın okuyucuyu sıkmadan, ikna etmeye çalışmadan samimi bir dille yazdığı ve güncel konuları ele aldığı köşe yazıdır. ---- ise yazarın somut bir dil kullanarak ele aldığı konuyu delilleri ile sunduğu ve birtakım sonuçlara ulaştığı bir yazı türüdür.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla hangileri getirilmelidir?

- A) Söyleşi - Deneme
- B) Deneme - Makale
- C) Fıkra - Makale
- D) Fıkra - Deneme
- E) Söyleşi - Eleştiri

4. Yahya Kemal'i tanırım. Tabii biraz uzaktan. Hatta bayağı uzaktan. Çünkü aynı dönemde yaşamadım. Aynı dönemde yaşamadığınız insanı tanıyorum demek sizce abes mi? Bence abes değil. Bence bir insanı tanımak; onun sesini duymak, yüzünü görmekle olmuyor. Öyle de tanıyabilirsiniz ancak sesini duymadan yüzünü görmeden de bir insanı tanıyabiliriz. Eğer kendinden sonra bize bir şeyler bırakabilmişse o şeyler üzerinden giderek onu tanıyabiliriz, anlayabiliriz. Yahya Kemal'in yazıp çizdikleri, külliyyatı bize onun nasıl bir insan olduğu ile ilgili bayağı ipucu veriyor. Bir de onun hakkında edebiyat tarihçilerinin yazdığı bir sürü makale var.

Bu parça aşağıdaki türlerin hangisinden alınmıştır?

- A) Deneme
- B) Makale
- C) Fıkra
- D) Eleştiri
- E) Sohbet

5. Bugünlerde konuşulan bir şey var. Covid-19 virüsünün yeni versiyonu: Omicron. Bu versiyonun önceki versiyonlardan daha az etkili olduğu söyleniyor. Bu da bana bir asır önce ortaya çıkan ve iki sene dünyayı kırıp geçirdikten sonra ortadan kaybolup giden İspanyol gribini hatırlattı. İspanyol gribi de okuduklarımızdan anladığımız kadarıyla iki sene sürmüş ve etkisini kaybede kaybede yok olup gitmişti. Covid-19'un çıkan bu versiyonu da hastalığın gücünün biraz düştüğünü bize gösteriyor. Üstelik Covid-19 çıkalı yaklaşık iki sene oldu. İnşallah bu hastalık da aynı İspanyol gribi gibi iki senenin sonunda yok olup gider. En azından öyle umuyorum.

Yukarıdaki parça hangi metin türünden alınmıştır?

- A) Deneme
- B) Makale
- C) Fıkra
- D) Eleştiri
- E) Röportaj

6. Eski Türkçedeki bazı sözcükler günümüz Türkiye Türkçesine gelene kadar pek çok anlam ve ses değişimine uğramıştır. Mesela "temur" sözcüğü t-d değişikliği, ünlü değişimi ve ilerleyici benzeşme gibi birçok ses olayı sonucunda "demir" şekline dönüşmüştür. Bir diğer örnekte "yabız" sözcüğünün anlam kaymasına ve ses değişimine uğradığını görürüz. Bu sözcükte b-v değişimi ve ünlü yuvarlaklaşması sonucu sözcüğün "yavuz" hâline dönüştüğünü görüyoruz. Eski Türkçede "yabız" sözcüğü "kötü" anlamında kullanılırken günümüz Türkçesinde "yavuz", "güçlü, çetin" anlamında kullanılmaktadır.

Bu parça aşağıdaki metin türlerinden hangisine örnek verilebilir?

- A) Deneme
- B) Fıkra
- C) Söyleşi
- D) Makale
- E) Eleştiri

7. Yağız atlar kışnedi, meşin kırbaç şakladı.

Bir dakika araba yerinde durakladı.

Yukarıdaki altı çizili mısranın öğelerinin sıralanışı hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Özne – dolaylı tümleş – zarf tümleci – yüklem
- B) Dolaylı tümleş – özne – zarf tümleci – yüklem
- C) Zarf tümleci – özne – dolaylı tümleş – yüklem
- D) Nesne – özne – dolaylı tümleş – yüklem
- E) Zarf tümleci – özne – nesne – yüklem

8. "Yeşil pencereden bir gül at bana." cümlesinin öğeleri aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak sıralanmıştır?

- A) Dolaylı tümleş – özne – yüklem – dolaylı tümleş
- B) Dolaylı tümleş – nesne – yüklem – dolaylı tümleş
- C) Zarf tümleci – nesne – yüklem – dolaylı tümleş
- D) Dolaylı tümleş – nesne – yüklem – özne
- E) Zarf tümleci – özne – yüklem – nesne

9. "Geçtim yine dün eski hazan bahçelerinden." cümlesinin öğelerinin dizilişi aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Yüklem – dolaylı tümleş – zarf tümleci – dolaylı tümleş
- B) Yüklem – zarf tümleci – dolaylı tümleş – zarf tümleci
- C) Yüklem – zarf tümleci – zarf tümleci – dolaylı tümleş
- D) Yüklem – nesne – zarf tümleci – dolaylı tümleş
- E) Yüklem – zarf tümleci – zarf tümleci – nesne

10. Aşağıdaki dizelerden hangisinde dolaylı tümleş (yer tamlayıcısı) yoktur?

- A) Geçtik hepimiz dört nala cennet kapısından
Gördük ebedi cetleri bir anda yakından
- B) Lakin kalacak doğduğumuz toprağa bizden
Şimşek gibi bir hatıra nal seslerimizden
- C) Git bu mevsimde gurup vakti Cihangirden bak
Bir zaman kendini karşıdaki rüyaya bırak
- D) Durgunlaşıp bir ayna kadar parlayan suda
Dünya güzel göründü resimleşmiş uykuda
- E) Ulu mabet! Seni ancak bu sabah anlıyorum.
Ben de bir varisin olmakla bugün mağrurum.

11. Çok insan anlayamaz eski musikimizden

Ve ondan anlamayan bir şey anlamaz bizden

Altı çizili dizinin öge dizilişi ile aynı olan dize aşağıdakilerin hangisidir?

- A) Bu yaz kemeçeyi bir dinledinse Kanlıca'da
Baharda bir gece tamburu dinle Çamlıca'da
- B) Ulu mabette karışım vatanın birliğine
Çok şükür Tanrı'ya gördüm bu saatlerde yine
- C) Etrafı okşuyor mayısın taze rüzgârı
Karşımda köhne Üsküdar'ın dost ışıkları
- D) Bu sazların duyulur her telinde sade vatan
Sihirli rüzgâr eser bu topraktan
- E) Açar bir altın anahtarla ruh ufuklarını
Hemen yayılmaya başlar seda ve nur akını

12. Bu işin sanıldığı kadar zor olmadığını söyledikten kısa bir süre sonra elinin altındaki direksiyonun küçüldüğünü hissetmeye başlamıştı.

Bu cümlelerin zarf tümlecinde aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Ortaç (sıfat-fiil)
- B) Niteleme sıfatı
- C) Edat (ilgeç)
- D) Belgisiz sıfat
- E) Bağlaç

13. I. Ahmet Haşim, *Piyale*'nin ön sözünde şiir hakkındaki düşüncelerini arz etmiştir.

II. *Göktürk Yazıtları*yla ilgili dilbilgisi çalışmaları devam ediyor.

III. Nasrettin Hoca esprileri dersek garibinize gitmez mi? Tabii ki Nasrettin Hoca fıkraları...

IV. Tanzimatçılar, Şinasi'nin peşi sıra yürüyerek sayısız eser verdiler.

V. İllaki millî edebiyat meydana gelmesi için bir toplumsal acı gerekiyordu.

Yukarıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

14. Aşağıdakilerden hangisinde açıklama ile örnek uyuşmamaktadır?

- A) Emir kipiyle kurulan birleşik sözcükler bitişik yazılır: çekyat
- B) Alt, üst sözcükleri somut yer bildirmiyorsa bitişik yazılır: bilinçaltı
- C) İl, ilçe, semt adları bitişik yazılır: Çanakkale
- D) Kurallı birleşik fiiller bitişik yazılır: sabretmek
- E) Ses düşmesine uğrayan birleşik sözcükler bitişik yazılır: sütlaç

15. Bulutlara benzer duygular () turuncu () erguvan () beyaz () Bir rüzgâr sürükler hepsini. Bulutlara güven olmaz ()

Yukarıda parantezle gösterilen yerlere sırasıyla hangi noktalama işaretleri gelmelidir?

- A) (;) (,) (,) (...)
- B) (:) (,) (,) (...)
- C) (;) (,) (,) (...)
- D) (:) (,) (:) (,) (...)
- E) (,) (,) (,) (...)

16. Otuz mil eninde bir dalga, dünyanın bütün okyanuslarını dolaşıp geliyormuş gibi davranarak, harlayan köpüklerinde taşıdığı gök gürültüsünü, adanın kıyısına serdi.

Bu parçada virgülün kullanımıyla ilgili yapılan hata aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Denizin dibine alışıyım diye, gece gündüz çabalayıp dururken, kapkara sevdanın öz zindanına vardım.
 B) Gün olurdu, balık avını büsbütün unutur, dalar çıkar, on iki saatin onunu denizin dibinde geçirirdim.
 C) Çocukluğumun oyun arkadaşları bu küçük adalar, çığırışan deniz kuşları, sıçrayan yunuslar, eller gibi çırpışan dalgaları.
 D) Gözlerim alacakaranlıklaşırken o anı, gördüğüm son ışık ve gönlümüm tattığı son sevinç olacak.
 E) Renkler dip ovasının âlemine, kum saati rihlarının kolay akışıyla akarlar, karanlık ovaya hâle hâle yayılırlar.

17. Birleşik kelimelerin yazımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisinde yanlış bir bilgi veya örnek vardır?

- A) Sözcüklerden biri veya her ikisi anlam değişimine uğrarsa bitişik yazılır: kuşlokumu vb.
 B) Her iki kelimesi –di’li geçmiş zamanla biten birleşik sözcükler bitişik yazılır: oldubitti vb.
 C) Yol ve ulaşım ile ilgili birleşik sözcükler bitişik yazılır: çevreyolu vb.
 D) Yer adlarından önceki yön bildiren sözcükler ayrı yazılır: Doğu Karadeniz vb.
 E) Dış, iç sözcükleriyle oluşturulan sözcükler ayrı yazılır: çevrim içi vb.

18. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin sonuna farklı bir noktalama işareti gelmelidir?

- A) Diyebilir miyiz ki bu konudan sınavda soru çıkmayacak
 B) Bir an durakladı; kim yaptı bu güzel maketi, dedi
 C) Söylediklerinizde bir doğruluk payı var elbette
 D) Şu iki rengi çok seviyorum: mavi ve sarı
 E) Yazlar yavaşça bitmese güzel olurdu

19. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde virgülün kullanımıyla ilgili bir hata yapılmıştır?

- A) Ağaçlar, kuşlar, çiçekler baharın geldiğini bize müjdeliler.
 B) Güneş, o sıcak yüzünü göstererek, ısıttı içimizi.
 C) Nisan yağmurlarında, Boğaz’da yürümeyi özledim.
 D) Yağmur, yağmur, yağmur yağıyordu durmadan.
 E) Araya girdi bir araba, boşunaydı bu çaba.

20. Paragraflar, okuyucunun dağa tırmanmadan önce geçmesi gereken yamaçlardır.

Aşağıdaki cümlelerin hangisi öge sıralanışı bakımından bu cümle ile aynıdır?

- A) Kitap sevgisi ilk olarak çocukluk çağında başlar.
 B) İnsan, düşünce gücü ile var olur.
 C) Herkesin hayatta bir ideali, bir ülküsü vardır.
 D) Günce yazmanın zevkini bunları yazarken daha içten duyuyorum.
 E) Sekiz saatlik tren yolculuğu, beni de yordu.

21. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Limanın dalgakıranı ucundaki deniz fenerine doğru ilerledim.
 B) İkinciüstü sokağın köşesinden görünüşü verdi.
 C) Tanzimat romanında mirasyedi gençlere yer verilir.
 D) Ustabası, verimli çalışan işçileri ödüllendirdi.
 E) Bahçemizdeki mum çiçeğinin kokusu her yeri sardı.

22. Soluk pembe çiçekleriyle yaban karanfilleri gülümseyerek bu çetin yaşama savaşına katılır.

Bu cümlede aşağıdaki öğelerden hangisi vurgulanmıştır?

- A) Özne
 B) Zarf tümleci
 C) Dolaylı tümleç
 D) Belirtili nesne
 E) Yüklem

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of thin, light gray horizontal and vertical lines that intersect to form small squares across the entire surface. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

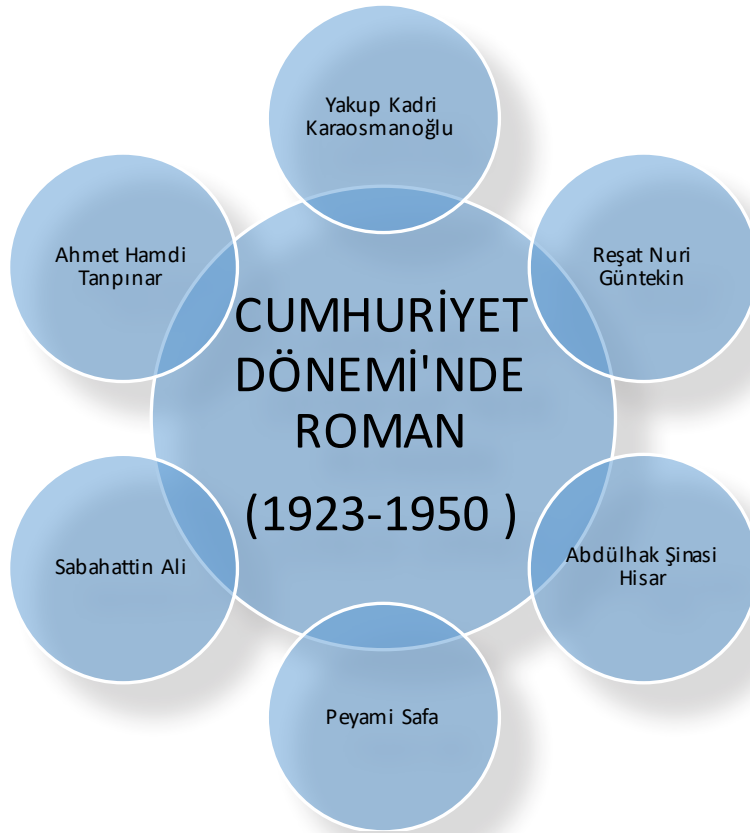
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

11. SINIF

ROMAN

- 1923-1950 Cumhuriyet Dönemi'nde Roman
- 1950-1980 Cumhuriyet Dönemi'nde Roman
- Dünya Edebiyatında Roman
- Anlama Dayalı Anlatım Bozuklukları

- 1923-1950 arasında roman, farklı biçim ve tekniklerle gelişerek Türk edebiyatındaki varlığını sürdürmüştür. Millî Edebiyat sanatçıları eser vermeye devam etmiştir.
- Cumhuriyet Dönemi'nin ilk yıllarında sanatçılar çoğunlukla topluma eğilimler ve bazı gerçekleri sunmak için de gözlemci gerçekçiliğe dayalı romanlar yazmışlardır.
- Güncel sorunlara çözüm üretmeye gayret edenler ya da sadece sorunları eleştirenler vardır. Fakat hepsinde gerçekçilik; daha çok gördüklerini, gözlemlediklerini ortaya koymakla sınırlıdır.
- Anadolu insanını Millî Mücadele'ye verdiği destekle yücelten, cumhuriyet inkılaplarını, yeni yapı ve değerleri işleyen realist romanlar yazmışlardır.
- Önceki dönem eserlerinden farklı olarak bu dönemde "Anadolu insanının yaşadığı topraklar, inkılapların Anadolu'ya yayılması, Anadolu insanının sorunları, Anadolu'ya giden okumuş insanların çektiği sıkıntılar, köyden kente göç eden ailelerin uyum zorlukları" gibi yeni konular işlenmeye başlar.
- Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun *Yaban*, Reşat Nuri Güntekin'in *Yaprak Dökümü*, Abdülhak Şinasi Hisar'ın *Fahim Bey ve Biz*, Çamlıca'daki *Eniştemiz*, Peyami Safa'nın *Dokuzuncu Hariciye Koşuşu*, Sabahattin Ali'nin *Kuyucaklı Yusuf*, Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Huzur* adlı eserleri 1923-1950 döneminin en tanınmış romanlarıdır.

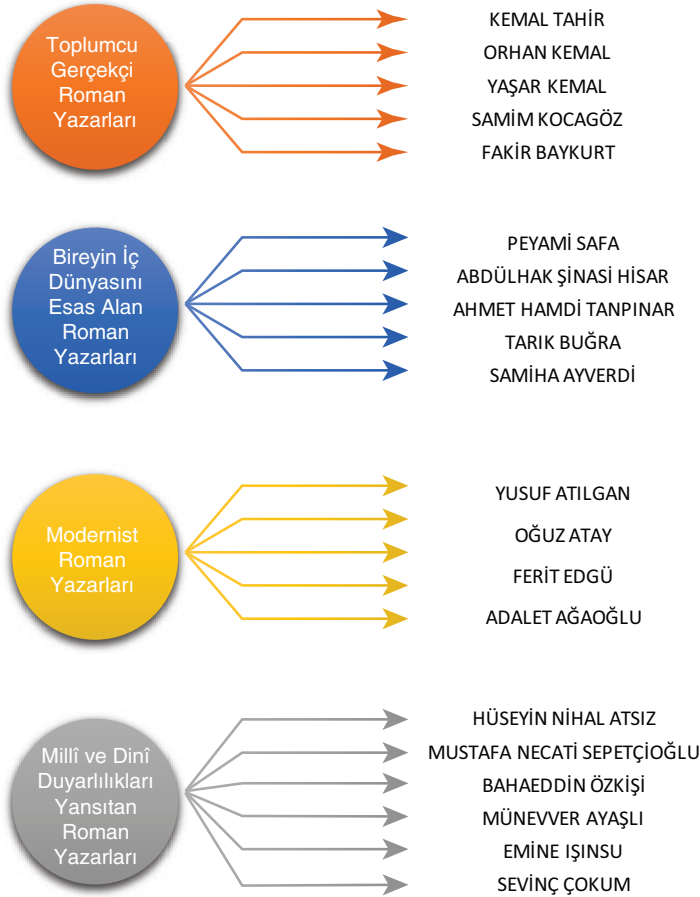

KRİTİK BİLGİ

İlk yıllara damgasını vuran üç yazar; Halide Edip Adivar, Yakup Kadri Karaosmanoğlu ve Reşat Nuri Güntekin'dir. Bu yazarlar Fecriati ya da Millî Edebiyat dönemlerinde de eserleri ile toplum tarafından kabul edilmiş sanatçılarıdır.

- Roman türü 1950-1980 arasında toplumcu gerçekçi, bireyin iç dünyasını esas alan, modernist, millî ve dinî duyarlılıkları yansıtan roman olarak devam eder.
- Gerçekçilik her zaman ön plandadır, sanatçılar kendi gözlemlerini yansıtan romanlar yazarlar.
- Genelde toplumsal konular işlenir. Köy ve kasaba konulu romanlar ön plandadır. Sanat toplum içindir anlayışıyla yazılan eserlerde halkın yerel ağızda kullandığı dil özellikleri görülür. 1950'den sonra bireysel konulara yönelimler olur.
- 1960'dan itibaren yenilikçi bir anlayışla modernizmi ve postmodernizmi esas alan değişik anlatım teknikleriyle romanlar yazılmıştır.
- Roman yazarları sayısında ve konu türlerinde 1970-1980 yıllarında patlama olur. Tarihî belgeler dikkate alınarak yazılan romanların yanında, Almanya'ya yerleşen Türk ailelerinin dil, din, yaşam sorunları da romanlarda görülür.

1950-1980 Cumhuriyet Dönemi Roman Alayışlarının Başlıca Temsilcileri

KRİTİK BİLGİ

1950-1980 arasında Cumhuriyet Dönemi Türk romanı yönelimlere göre toplumcu gerçekçi, bireyin iç dünyasını esas alan, modernist, millî ve dinî duyarlılıkları yansıtan roman olarak devam eder.

KONU ANLATIMI

• Cumhuriyet Dönemi Romanı (1950-1980) 1

KONU ANLATIMI

• Cumhuriyet Dönemi Romanı (1950-1980) 2

TOPLUMCU GERÇEKÇİLER

- Sanatı toplum için kullanırlar.
- Gözlem gücü yüksek yazarlardır.
- Okuyucuyu aydınlatma ve yönlendirme gayreti içindedirler.
- Zengin-fakir, işçi-patron, ağa-köylü arasındaki çatışmayı anlatırlar.
- Köyden kente göç, yoksulluk, tarım alanında sanayileşme, arazi husumetleri gibi konuları işleyip köylülerin sorunlarına dikkat çekerler.
- Kahramanları yaşadıkları yerin ağız özelliklerine göre konuştururlar.

BİREYİN İÇ DÜNYASINI ESAS ALANLAR

- Ruh bilimi ve ruh çözümü gibi bilimlerden istifade eder.
- Psikolojik analiz ve çözümler yapar.
- Kahramanın iç sıkıntılarını, çatışmalarını anlatır.
- Sürrealizm, empresyonizm, ekspresyonizm gibi akımların etkisindedir.

MİLLÎ VE DİNÎ DUYARLILIKLARI İŞLEYENLER

- Sosyal faydayı amaçladıklarından yalın ve açık bir dil kullanırlar.
- Realizm etkisindedirler.
- Dünya Savaşı, Millî Mücadele, Atatürk devrimleri, halkın hayatı, ahlaki çözümler, yanlış Batılılaşma, batıl inançlar, aydın-halk çatışmaları gibi sosyal konuları işlerler.
- Teknik açıdan başarılıdır.

MODERNİST ROMAN ANLAYIŞINI BENİMSEYENLER

- Modernist roman; zedelenen gerçeklik karşısında şüpheci ve rahatı kaçmış olan, iç dünyasına çekilen, topluma yabancılaşmış, kötümser, gergin, yetersiz insanı konu edinir.
- Modernist romanlarda zaman dizisinde geriye dönüşler yapılır, geleneksel anlatım ve yapıya pek uyulmaz, olay örgüsü ve mekân önemini kaybeder.
- Modernist romanda sanatçılar; hatırlatmalardan, mitlerden ve sembolik anlatımdan yararlanırlar.
- Modernist romanda sanatçılar anlatım tekniklerinden iç konuşma, iç çözümleme, bilinç akışı, geriye dönüş tekniklerini kullanırlar.

KRİTİK BİLGİ

19. yüzyılda pozitivizme dayanan bilim anlayışı, insana her alanda geliştiğini ve ilerlediğini düşündürür ve insanlar hayata iyimser bakar. Geleneksel gerçekçi roman da bu temel üzerine kurulur ve en önemli eserler 19. yüzyılda verilir. Fakat bilim alanındaki bazı gelişmeler roman anlayışını değiştirir. 20. yüzyılda kuantum fiziğinin bulguları, belirsizlik ve görecelik kuramı, insanların "gerçek" algısını değiştirir. Yeni teknolojik ürünlerin ortaya çıkması ve insanoğlunun kendi ürettiği ürünleri kavrayamaması, ürünler karşısında yabancılaşmasına, kendisini değersiz ve yetersiz görmesine neden olur. I. Dünya Savaşı'nın etkileri de bu hislerle birleşince insanların hayata karşı iyimserliği ve inancı zedelenir. Modernizm böyle bir ortamda doğar.

DÜNYA EDEBİYATINDA ROMAN

- Modern romanın ilk örneği olan Cervantes'in *Don Kişot* eserinin birinci cildi 1605'te, ikincisi 1617'de yayımlanır. Bu eser modern romanın başlangıcıdır.
- XVIII. yüzyılda Daniel Defoe'nun *Robinson Crusoe*, *Moll Flanders*, Jonathan Swift'in *Guliver'in Gezileri*, Fenelon'un *Telemak*, Voltaire'nin *Candide*, J. J. Rousseau'nun *Emile*, Goethe'nin *Genç Werther'in Acıları* dünya edebiyatında roman türünün önemli örneklerindendir.
- XIX. yüzyılda romantizm, realizm, natüralizmin etkisinde romanın en gelişmiş örnekleri yazılır.
- XX. yüzyılda roman; zamanın sorunlarını, sosyal ve teknolojik gelişmeleri sezgicilik, varoluşçuluk, nihilizm gibi felsefi akımlarla yansıtır. Bu dönemde yalnızlaşan insan bilinç akışı ile anlatılır, geleneksel anlatımdan uzaklaşılır.
- XX. yüzyılın sonlarına doğru romanda postmodernizmin etkisiyle gerçeklik, farklı bir şekilde anlatılır.

1. Aşağıda 1950-1980 arası roman anlayışlarıyla ilgili tablo verilmiştir. Tabloyu doğru bilgilerle tamamlayınız.

	KONU	DİL VE ANLATIM
Toplumcu Gerçekçi Roman		
Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Roman	Bireyin iç dünyası, bireysel konular	
Modernist Roman		
Millî ve Dinî Duyarlılıkla Yazılmış Roman		Açık ve anlaşılır bir dil, sağlam bir üslup

ANLATIM BOZUKLUKLARI

Karşımızdakine duygu ve düşüncelerimizi anlatabilmek için cümlelerimizin açık ve anlaşılır olması, dil bilgisi bakımından doğru olması gerekir. Cümlelerimizin doğruluğu iletişimi kolaylaştırır. Anlatım bozuk olan cümlede iletişim de bozuktur.

ANLAMA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI

1. Gereksiz Sözcük Kullanımı:

Eş anlamlı sözcüklerin, anlamca birbirini içeren sözcüklerin bir arada kullanılması anlatımı bozar.

Örnek:

Hiç olmazsa bari bugün ders çalış.

Doğrusu:

Hiç olmazsa bugün ders çalış. **Bari** bugün ders çalış.

Örnek:

Öğrenciler soruları hemen çözüverdi.

Doğrusu:

Öğrenciler soruları **hemen** çözdü.

Öğrenciler soruları **çözüverdi**.

2. Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanılması:

Cümledeki sözcükler doğru yerde kullanılmazsa söylenmek istenen anlaşılmaz.

Örnek:

Yeni eve geldim ki telefonum çaldı.

Doğrusu:

Eve **yeni** geldim ki telefonum çaldı.

3. Sözcüğün Yanlış Anlamda Kullanılması:

Yanlış anlamda kullanılan sözcükler söylenmek istenenin anlaşılmasına ya da yanlış anlaşılmasına sebep olur.

Örnek:

Halk, giyim ve **ücretlerinin** yüksekliğinden gıda şikâyet ediyor.

Doğrusu:

Halk, giyim ve **fiyatlarının** yüksekliğinden gıda şikâyet ediyor.

Örnek:

Bu sene birçok akarsu **kuraklık** tehlikesi yaşıyor.

Doğrusu:

Bu sene birçok akarsu **kuruma** tehlikesi yaşıyor.

4. Anlam Belirsizliği:

Anlam belirsizliği olmaması için kişilerden ya da onlarla alakalı bir durumdan bahsederken, o kişilerin yerini tutan zamirler mutlaka cümlede yer almalıdır.

Örnek:

Tedavi olmadığını dün öğrendim.

Doğrusu:

Senin tedavi olmadığını dün öğrendim.

Onun tedavi olmadığını dün öğrendim.

5. Anlamca Çelişen Sözcüklerin Kullanılması:

Birbiriyle çelişen ifadelerin bir arada kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Örnek:

Öğretmenin elbette senin yanlışlarını görmüş olabilir.

Doğrusu:

Öğretmenin senin yanlışlarını görmüş olabilir.

Öğretmenin **elbette** yanlışlarını görmüştür.

6. Deyim ve Atasözü Yanlışları:

Deyim ve atasözleri kalıplaşmış ifadelerdir. Sözcüklerin yerleri değiştirilemez, bir sözcüğün yerine başka bir ek veya sözcük getirilemez. Eş anlamlıları kullanılamaz.

Örnek:

Sınıfa yeni gelen öğrencinin her şeyde bilginlik taslamasına dayanamıyorum.

Doğrusu:

Sınıfa yeni gelen öğrencinin her şeyde **bilgiçlik taslamasına** dayanamıyorum.

Örnek:

İstemiyorsan gitmemelisin çünkü gönülsüz yenen aş ya karın ağrıtır ya kafa.

Doğrusu:

İstemiyorsan gitmemelisin çünkü gönülsüz yenen aş ya karın ağrıtır ya **baş**.

7. Düşünce ve Mantık Hataları:

Cümledeki kavramların önem sırasının karışıklığı veya mantık olarak cümlelerin yanlışlığıdır.

Örnek:

İlk kez yapılan geleneksel pilav gününe katıldık.

Doğrusu:

Geleneksel pilav gününe katıldık.

Örnek:

Soğan soymayı bırak, yemek bile yapamaz.

Doğrusu:

Yemek yapmayı bırak soğan bile soyamaz.

KONU ANLATIMI

• Anlatım Bozuklukları

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.

"Otuz yaşlarında, hafif sarı esmer, tıknazlığa doğru gidebilecek yapıda, ortadan uzun boylu, genç bir adamdı. Büyük, dalgın bakışlı, çok siyah gözleri vardı. Bununla beraber ilk bakışta insan ne bu gözleri, ne de düzgün sayılacak yüzünü görebiliyordu. Ramiz Bey kendisiyle ilk karşılaşan insan üstünde daha ziyade anlaması güç bir aksaklık duygusu bırakıyordu. Sonradan, kendisine iyice alışınca, bu duygunun ileriye doğru çıkık alnı ve kemikli yüzün düzgün mimarisiyle bütün çizgileri kaçmak istiyormuş gibi birdenbire bitiveren çenenin arasındaki uygunsuzluktan geldiğini anladım. Bu kaçış halindeki çene onun yüzünü hiç de tabii şekilde bitirmiyordu. Sesi de böyleydi. Garip ve açık aksanlarla başlıyor, sonra bir çeşit mırıltıda âdeta izini karıştırmak ister gibi kayboluyordu. Nedense bu çehre, bu ses bana daima gayri muntazam kavislerle yapılmış helezonları hatırlatıyordu. Tahsilini yaptığı Viyana'dan yeni dönmüştü, iyi doktor olduğunu, çok parlak diplomalar aldığını sonradan herkesten öğrendim. Ayrıca psikanalize merak, etmiş ve bir müessesede bir iki sene bu metotla çalışmıştı."

Saatleri Ayarlama Enstitüsü

Ahmet Hamdi Tanpınar

1. Yukarıda bir bölümü verilen *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* hangi roman anlayışıyla yazılmıştır? Bu anlayışın özelliklerini yazınız.

2. Parçada hangi anlatım tekniği kullanılmıştır?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Parçada kullanılan anlatıcı ve bakış açısını yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Aşağıda anlatım bozukluğu olan cümlelerle anlatım bozukluğu nedenleri verilmiştir. Cümlelerle anlatım bozukluğu nedenlerini eşleştiriniz.

1. Umduğum dağlara karlar mı yağdı?	a. Sözcüğün yanlış yerde kullanılması
2. Ben gidersem sazım sen kal dünyada Gizli sırlarımı aşikâr etme!	b. Anlamca çelişen sözcüklerin kullanılması
3. Bu mutlu çocukluk günlerini mutlaka bir gün arayabilir.	c. Gereksiz sözcük kullanımı
4. Okulunu bitirince öğretmen olarak doğduğu köyde hizmet vermek istiyormuş.	ç. Sözcüğün yanlış anlamda kullanılması
5. Ben bağırdıkça sesim yansyordu dağlardan.	d. Deyim ve atasözü yanlış
6. Kitaplarını okuyunca ufukum açılıyor.	e. Düşünce ve mantık hatası
	f. Anlam belirsizliği

2. Aşağıda verilen cümlelerdeki anlatım bozukluğunu ve anlatım bozukluğunun sebebini bulunuz.

a. Geçen ay yurda dönen sanatçı ayağının tozuyla konsere çıktı.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b. Bu toplantıda önümüzdeki yıl yayınlanacak programları hatırlatmaya çalışacağız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Tabloda verilen cümleler üzerinde yönergeleri uygulayınız.

Cümleler	Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Cümlenin Düzeltilmiş Hâli
Yorulsak da merdivenlerden yukarı hızlı hızlı çıkıyorduk.		
Yöremizin kendine özgün gelenekleri vardır.		
Öyle acıktım ki midem zil çalıyor.		
Hiç şüphesiz sınavı kazanmama en çok sevinen annem olsa gerek.		
Bana ne anlatacağını henüz biliyorum.		
Küçük çocuğun tedavisi yapılarak eve gönderildi.		
Sizi seven ve güvenen insanların olduğunu unutmayın.		
Arkadaşını aradı, saatlerce sohbet etti.		
Başarılarından dolayı sana teşekkür etmek ve kutlamak istiyorum.		

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.

Kumsalın bir pırlanta gibi ışıldayan pusu içinde, kara bir şey ilerliyordu bocalaya bocalaya. İlk Ralph gördü bunu ve öyle yoğun bir dikkatle bakmaya başladı ki tüm gözler o yana çevrildi. Bu kara şey, buğulu sıcaklığın yarattığı hayalimsi görüntülerden çıkıp açık seçik görülen kuma basınca karaltının gölgelerden fazla giysilerden ileri geldiği anlaşıldı. Bir alay çocuktu bu acayip şey. Birbirine az çok ayak uydurarak ikişer ikişer, koşut iki çizgi hâlinde yürüyorlardı. Giysileri aklın alamayacağı kadar acayıpti: Pantolonlarını, gömleklerini, ötelerini berilerini ellerinde taşıyorlardı ama her çocuğun başına gümüş rozetli, dört köşe kara bir şapka geçirilmişti. Bedenleri, boyunlarından ayak bileklerine kadar kara pelerinlerle örtülüydü. Tropiklerin sıcaklığı, yiyecek aramak ve yanan kumsalda şimdi terler dökerek yürümek, yeni yıkanmış kırmızı eriklere döndürmüştü çocukların tenini. Onları komuta eden de aynı biçimde giyinmişti ama şapkasındaki rozet altın rengiydi. Alay, büyük kayalığa aşağı yukarı on yarda yaklaşınca bu çocuk bağırarak bir emir verdi. Ötekiler, yabansı ışığın altında soluk soluğa, terleye terleye, sallana sallana durdular. Emir veren çocuk, pelerini uçuşarak kayalığa atlayıverdi; kapkaranlık görünen bu yere baktı gözlerini kısıp:

"Boru çalan adam nerede?"

Güneşten gözleri kamaştığı için çevresini göremediğini anlayan Ralph, konuştu:

"Borulu adam yok, yalnız ben varım."

Çocuk biraz daha yaklaştı, yüzünü buruşturup Ralph'ı süzdü tepeden.

Gördüğü şey, yani kucağında fildişi renkli büyük şeytanminaresiyle oturan sarı saçlı oğlan, onu pek memnun etmemişti. Pelerinini savurarak, hızla döndü:

"Peki, bir gemi yok mu?"

Bol pelerinin örttüğü bedeni uzun, zayıf, kemikliydi. Kara şapkanın altında kızıl saçları vardı. Çilli yüzü çökmüştü. Aptal görünmeden çirkindi. Dik dik bakan açık mavi gözlerinden hayal kırıklığına uğradığı, öfkelenildiği ya da öfkelenmeye hazır olduğu anlaşılıyordu:

"Bir büyük yok mu burada?"

Ralph, sırtı dönük olan çocuğa "Hayır, yok." dedi. "Bir toplantı yapıyoruz; gel sen de bize katıl."

Pelerinli çocuklar sırayı bozmaya başladılar. Uzun boylu çocuk bağırdı onlara:

"Koro, dur!"

Sineklerin Tanrısı
William Golding

1. Yukarıdaki metinden hareketle 20. yy. dünya edebiyatı hakkında bilgi veriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Parçada kullanılan anlatım tekniklerini yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız. (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.)

HACI MURAT

(...)

Çarnayef 'in, başına dört köşeli bir kadife şapka giymiş, bazen Çar'ın bindiği küçük kızağın ön tarafına oturmuş olan genç arabacısı, eksi yirmi derece soğuk ve sisli bir günde, sarayın kapısından saat dokuz buçukta içeri girdiğinde, dizginleri bırakıp, ellerini ovuşturmakta olan Prens Dolgorosky'nin arabacısı, efendisini çoktan getirmiş olduğunu Çarnayef 'in arabacısına göz kırparak anlatmıştı. Sirtına, yakası kunduz derisinden yapılmış bir kaput giymiş ve başına üç tüylü bir şapka geçirmiş olan Çarnayef, dizleri üzerini örtmeye yarayan ve ayı derisinden yapılmış diz örtüsünü bir yana iterek, üstlüksüz ve çivi kesmekte olan ayaklarıyla titreyerek yere basıp, kızaktan indi. Saray kapıcısının büyük bir saygıyla açtığı taht kapısından içeri girerek, salona giden, bütün halı döşeli koridordan mahmuzlarını şakırdatarak ilerlemeye başladı. Ön salona girdiğinde kaputunu çıkardı. Hizmete koşan emektar bir saray hizmetçisine verdi. Sonra aynanın karşısına geçip, kıvrık takma saçlarını düzeltmeye başladı. Çarnayef, aynanın önünde hem kendisini seyrediyor, hem de saçlarını düzelterek, buruşuk elleri ile nişanlarını yokluyordu. Sonra suma apolet ve kordonları meydanda olduğu halde, zayıf ve titrek bacakları ile halı döşeli merdivenden çıkmaya başladı. Çarnayef, kapı önünde duran ve hürmet için yerlere kadar eğilen hizmetçilerin önünden geçerek kabul salonuna girdiğinde Çar'ın yaverliğine yeni atanmış olan parlak üniforma ve kordonlu bir subay kendisini saygıyla karşıladı. Çok genç olan kırmızı yüzlü, kara bıyıklı olan bu yaverin saçları da tıpkı Çar'ınki gibi öne doğru taranmıştı. Çarnayef 'i, önce yardımcısı Prens Dolguruki selamladı. Bu adamın sakalı ile saçları da Çar'ınkiler gibi kesilmişti. Çarnayef, gözleri ile Çar'ın çalışma odasını işaret ederek, Fransızca:

"İmparator içeride mi?" diye sordu.

Yaver:

"Şimdi döndüler," diye cevap verdi.

Başında su dolu bir bardak varmış gibi Çar'ın çalışma odasının yanına gelmiş ve hükümdarına karşı bütün varlığıyla saygılı olduğunu gösterir bir halde kapıyı sessizce açıp, içeri girmişti. Bu sırada savunma bakanı yardımcısı çantasını açmış, içindeki kâğıtlara bakmaktaydı. Çarnayef de hüzünlü bir yüzle odada aşağı yukarı yürüyor ve Çar'a söylemek istediklerini bir kez daha tekrar ediyordu.

(...)

Tolstoy, *Hacı Murat*

1. Okuduğunuz metnin anlatımında hangi duyularla ilgili ayrıntılara yer verildiğini metinden birer örnek vererek açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

2. Okuduğunuz metinde yazar, roman kahramanlarının fiziksel özellikleriyle ilgili betimlemeler yapmıştır.

a) Bu betimlemelere üç örnek yazınız.

.....

.....

.....

.....

b) Roman kahramanlarının yazarlar tarafından ayrıntılı olarak betimlenmesini doğru buluyor musunuz? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

3. Yazar, romandaki olayları bir oluş sırası içinde vererek hangi anlatım biçiminden yararlanmışır? Bu anlatım biçimi hangi edebî türlerin anlatımı için uygundur?

.....

.....

.....

.....

4. Bazı metinlerde yazar, anlattığı olayın kahramanı durumundadır. Bu nedenle böyle metinlerde 1. kişili anlatım tercih edilir. Bazı metinlerde ise yazar sadece bir gözlemcidir ve olayın kahramanı değil, şahididir. Bu tür metinlerde ise 3. kişili anlatım söz konusudur.

a) Okuduğunuz metinde bu anlatım yollarından hangisine başvurulmuştur?

.....

.....

.....

b) Siz bir roman yazsaydınız kaçınıcı kişili anlatımı tercih ederdiniz? Düşüncelerinizi gerekçelendirerek yazınız.

.....

.....

.....

1. **Modernist romanla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Topluma yabancılaşan, onunla çatışan, karamsar, bunalımlı bireyi konu edinmiştir.
- B) Kronolojik zamanda geriye dönüşler yapılmıştır.
- C) Geleneksel anlatım ve yapıdan uzaklaşmıştır.
- D) Olay örgüsü ve mekân daha çok önem kazanmıştır.
- E) Şiirsel söyleyişten, çağrışımlardan, mitlerden, alegorik anlatımdan yararlanılmıştır.

2. İlginizi ve alakanızı çocuklarınızdan esirgemeyiniz.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sözcüğün yanlış yerde kullanılması
- B) Mantık hatası
- C) Sözcüğün yanlış anlamda kullanılması
- D) Gereksiz sözcük kullanılması
- E) Anlamca çelişen sözcüklerin kullanılması

3. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?**

- A) Yaralı doktora acıyan gözlerle baktı.
- B) Herkes susuyor, konuşmak istemiyordu.
- C) Köpekler bütün gece havladılar.
- D) Deniz havası insana iyi gelir, mutlu eder.
- E) Yarışmada bizim takım birinci oldu.

4. (I) İlkel bir yöntem olan düzensiz katı atık depolama, çevreye tehlike saçmaktadır. (II) Çöplerin açık alanlara rastgele atılması ve buralarda yığınlar hâline gelmesi, vahşi bir depolama örneğidir. (III) Sanayi Devrimi'nin ardından genişleyen dünya ekonomisi ve şehirleşme ile birlikte ambalajlı ürünler de artmakta bu da katı atık miktarını artırmaktadır. (IV) Artan katı atık miktarı, atıkların yerleşim yerlerinden uzak alanlara taşınmasını gerektirmektedir. (V) Ekonomik açıdan gelişen ülkelerde bu durum sorunlara yol açmaktadır.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) V
- E) V

5. Annem her sabah odasının pencerelerini açar, havalandırırdı.

Aşağıdakilerin hangisinde bu cümledekine benzer bir anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- A) Eve gelmesiyle gitmesi bir oldu.
- B) Sen ve arkadaşın ödevinizi getirmeli.
- C) Bahar gelince ağaçlar çiçek açarlar.
- D) Kitaplarına gözü gibi bakar, kimseye vermezdi.
- E) Bugün ben de sınava başvuru yaptım.

6. **Aşağıdakilerin hangisinde çatı uyumsuzluğundan kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?**

- A) Marketten aldıklarını geri iade etmek zorunda kaldı.
- B) İki arkadaş yavaş yavaş yürüyerek eve gelivermiş.
- C) İspanyolca ve İtalyanca dillerini öğrenmeyi çok istiyorum.
- D) Birçok kişi aynı konuyu konuşuyorlardı.
- E) Velileri arayarak okulun düzenlediği gezi hakkında bilgi verildi.

7. (I) İnsanların risk hakkındaki düşünceleri afetler ile ilgili hazırlıklarını ve afetlere karşı davranışlarını etkilemektedir. (II) Toplumun afetlere karşı dirençli olması için doğru ve kapsamlı bir şekilde afetlerle mücadele etmesini etkileyen risk algılarını öğrenmek biliminsanlarının ve afet yöneticilerinin sorumluluğudur. (III) Bu nedenle insanların her bir afet türüne karşı risk algıları sürekli olarak araştırılmalıdır. (IV) Risk algısını etkileyen faktörler ve risk algısının hangi davranışları nasıl ve ne kadar etkilediği belirlenmelidir. (V) Afetlerin özellikleri ve kapsamı farklı zamanlarda ve farklı bölgelerde değişebildiği için insanların afet risk algısı zamansal ve mekânsal olarak değerlendirilmelidir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. **Aşağıdakilerin hangisinde özne eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?**

- A) İzmir’de doğup büyümeme rağmen sıcağına bir türlü alışamadım.
B) Öğretmenimiz işaret ve belgisiz zamirleri anlatacak bugün.
C) Son kitabınızı okudum, çok sürükleyiciydi.
D) Çay ve simit yemeyi herkes gibi ben de çok severim.
E) Bu haber hem gazetelerde hem televizyonlarda yayımlandı.

9. **20. yy. dünya edebiyatında romanla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Savaşların sonucunda değerlerini yitiren, yaşadığı topluma yabancılaşan insan anlatılır.
B) Zaman; geçmiş, an ve geleceğin iç içe geçtiği hâliyle anlatılır.
C) İç konuşma, bilinç akışı, geriye dönüş anlatım teknikleri kullanılır.
D) Genellikle kahraman anlatıcı ve onun bakış açısıyla oluşturulur.
E) Varoluşçuluk ve modernizmin etkileri görülür ve toplum merkezlidir.

10. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?**

- A) Yanlış sokağa girdiğimi son anda fark ettim.
B) Karadeniz’in kuzeyinde küçük bir kasabaya taşındı.
C) Selin ablamla sinemaya gitmek en büyük eğlencemizdi.
D) Tanzimat döneminde toplumsal konular ele alınmıştır.
E) Dil bilgisi konularını tekrar etmeye karar verdim.

11. (I) Jestlerin dil ve iletişim gelişimindeki rolünü inceleyen araştırmaların bir bölümü kelime dağarcığı gelişimine odaklanmaktadır. (II) Çocuklar dil edinim sürecinin erken aşamalarında tek kelimelik ifadeler üretmeye başlarlar. (III) Kelimeleri bir araya getirerek cümleler üretme becerisi ise bundan yaklaşık altı ay sonra gelişmeye başlar. (IV) Bir görüşe göre jest ve kelimeleri anlamlı ve senkronize bir şekilde bir arada kullanmak tek kelime üretiminden cümle kurmaya geçişte önemli bir rol oynar. (V) Örneğin, çocuklar tek kelime üretiminden cümle kurmaya geçerken henüz dil yoluyla ifade edemedikleri fiilleri jest yoluyla ifade edebilirler.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül diğerlerinden farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Sessiz derelerden geçtik, solgun ağaçlar gördük, sarı güllere dokunduk.
- B) Umduk, bekledik, düşündük ancak sonuç yok.
- C) Bu anahtar köşkü açar, kalbin kilidini de açar, dedi.
- D) Eski defterleri çoktan kapatmış, Osmanlıya kucağını açmıştı.
- E) Kıymetli beyler, müsaade buyurursanız, size bir sorayım.

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Kitaplarımın hepsini kapladım, etiket yapıştırdım.
- B) Kimse başkalarını düşünmüyor, kendi hayatını yaşıyor.
- C) Eve gelmesiyle gitmesi bir oldu.
- D) Öğretmenini görünce hemen ayağa kalkıverdi.
- E) Geçmiş günlere duyduğum özlem giderek artıyor.

14. “Onunla ilgili duygu ve düşüncelerimi bütün
I II
samimiyetimle ifade edip anlatmayı tercih ettim.”
III IV V

Numaralanmış sözcüklerden hangisi cümleden çıkarılırsa cümlenin anlamında daralma veya bozulma olmaz?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

15. “Öğrencilerin okula giriş ve çıkış saatleri değiştirildi.”

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özne eksikliği
B) Nesne eksikliği
C) Dolaylı tümleç eksikliği
D) Zarf tümleci eksikliği
E) Yüklem eksikliği

16. Aşağıdakilerin hangisinde öge eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır?

- A) Her zaman çocuklarını sevdi, ihmal etmedi.
- B) Davetlilerin kravat ve ceket giymeleri zorunludur.
- C) Kadıncağız öyle şeyler yaşamış ki dostlar başına.
- D) Aşağı yukarı tam on yıldır bu şehirde yaşıyorum.
- E) Bu sorunu çözmek için kesinlikle etkili bir çözüm bulmuş olmalı.

17. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Kaygı ve endişe sınavlarda başarılı olmasını engelliyordu.
- B) Ne kitaplar ne şarkılar yalnızlığımlı bitiremez.
- C) Atalarımız bir düşünüp bin konuşmayı öğütlemiş.
- D) Televizyonda dün yayımlanan belgeseli izledim.
- E) Çalışmaları sayesinde göze girmeyi başarmıştı.

18. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde iyelik ekinin gereksiz kullanılmasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Gerçek bir yapıt kendini sert dalgalara karşı daima korur.
- B) Sanatın yüceliği yalnız onu görmesini bilenlerde karşılık bulur.
- C) Sürekli bu konuları ele alırsak yenilenmeye zamanımız kalmaz.
- D) En doğal sanat, halkın kendisine döndükçe keşfedilendir.
- E) Toplumdan uzaklaşmış birinden onu anlatmasını bekleyemeyiz.

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- A) Bir toplumu millet yapan bağların en güçlüsü dildir.
- B) Yazılarının bizim dergimizde yayımlanmasını istiyoruz.
- C) Bir ayna parçasından başka beni kim anlar?
- D) Bütün gece hiç uyumamış, sabaha kadar ders çalışmıştı.
- E) Çekingen olduğundan fotoğraf çektirmekten hoşlanmaz.

20. (I) Kırsalda yaşayan topluluklar hayatlarını kısıtlı şartlarda sürdürmek zorundadır. (II) Bu nedenle hayatta kalma mücadelelerini yaşadıkları bölgenin koşul ve şartlarına göre şekillendirirler. (III) Bölgenin konumuna göre ekolojik bilgi üretirler. (IV) Atalarından gelen bilgi birikimi ile gelenekselleşen ekolojik bilgi birikimi, söz konusu yerel toplumların sağlıklı bir şekilde hayatlarını sürdürmelerini sağlar. (V) Kendi hayatlarını sürdürürken besledikleri hayvanlarının da sağlıklı olmasını elde ettikleri kültürel ekolojik bilgileri ile sağlamaktadırlar.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

21. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Sana gizli bir sırrımı verecektim.
- B) Televizyondan günlük ve güncel haberleri takip ederdi.
- C) Hiç durmadan sürekli uzmanlık sınavına hazırlanıyor.
- D) Her şeye rağmen seni affettim.
- E) Öğretmen sıkıştırınca mecburen olup biteni anlatmak zorunda kaldı.

22. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde gereksiz sözcük kullanımından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Köylüler, kuraklık yüzünden zor durumda kaldıklarını ifade etti.
- B) Üzerindeki üniforma ona ne de güzel yakışmış.
- C) Sürekli elinin altında yedek bir proje bulundururdu.
- D) Herkese ibret olsun diye böyle davrandığını bilmiyorduk.
- E) Adam, bir anda, aniden bağırmaya başlayınca hepimiz çok şaşırdık.

23. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- A) Nihal'in bana hediye ettiği kitabı bu akşam okuyacağım.
- B) Bir yeri gezmek demek, o yeri tanımak demek değildir.
- C) Birkaç denemeden sonra başarılı oldu.
- D) Bu kitapları başarılı bir şekilde eleştirebilmeme sen neden oldun.
- E) Konuşmacı kürsüde o kadar etkili konuştu ki dinleyiciler konuşmanın etkisinden uzun süre kurtulamadı.

24. Sanırım bu söylenti başkanın da kulağına gitmiş olsa gerek.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunu gidermek için aşağıdaki değişikliklerden hangisi yapılmalıdır?

- A) "sanırım" sözcüğü atılmalı.
- B) "sanırım" yerine "eminim" sözcüğü getirilmeli.
- C) "kulağına gitmek" yerine "duymak" sözcüğü getirilmeli.
- D) "da" sözcüğü atılmalı.
- E) "olsa gerek" yerine "olabilir" sözcüğü getirilmeli.

25. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı şekilde anlaşılabilirlik kullanımından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Gözlerini dikmiş, bana bakıyordu.
- B) Ben de hatalarını çok affettim.
- C) Sözlerini tekrarlasan iyi olur.
- D) Cevaplarını şu kâğıda yazıver.
- E) Valizini dışarı koyup gitmiş.

26. Duruluk, anlatımda gereksiz sözcük kullanmamaktır.

Aşağıdakilerden hangisinde bu kurala uymamaktan kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Kılık kıyafetiniz bu ortama uygun değilmiş.
- B) Arkadaşım çalışkan ve zeki bir öğrenciydi.
- C) Yarınki geziye ailesiyle birlikte katılacak.
- D) Haberi alır almaz hastaneye koştu.
- E) Beni yanına çağırdı ve bir şeyler anlattı.

27. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı bir anlatım ilkesine uyulmamasından kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Kitabını iyi kullanması gerektiğini biliyordu.
- B) Alperen Nahit, konuşmaya ilk başladığında iki yaşındaydı.
- C) Gelen haber nedeniyle ağladığını görünce çok üzüldüm.
- D) Küçük evin arkasına koşarak akşam vakti gitti.
- E) Ben, okulumu arkadaşımın çok seviyorum.

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

11. SINIF

TİYATRO

- 1923-1950 Yılları Türk Tiyatrosu
- Dünya Edebiyatında Tiyatro
- 1950-1980 Yılları Türk Tiyatrosu
- Yapıya Dayalı Anlatım Bozuklukları

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE TİYATRO (1923-1950)

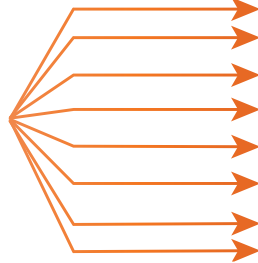
- Cumhuriyet'in ilanıyla tiyatro, devlet tarafından desteklenmiştir. İstanbul Şehir Tiyatrolarının başkanı Muhsin Ertuğrul; yerli yazarları desteklemiş, çağdaş oyunların sahnelenmesini sağlamıştır.
- Batı tiyatrosunun örnek alındığı bu dönemde tiyatroya toplumsal fayda olarak bakılmıştır. Eğitici ve öğretici amaçlarla yazılmış eserlere iyimserlik hâkimdir. Cumhuriyet'in ilke ve inkılaplarının korunması, yerleşmesi, Millî Mücadele, toplum sorunları, milliyetçilik, vatan sevgisi, Türk milletinin erdemleri, batıl inançlar, yanlış Batılılaşma bu dönemde en çok işlenen konulardır.
- Yazılan tiyatro eserlerinde İslamiyet öncesi Türk tarihi, Osmanlı Dönemi, Millî Mücadele ve Cumhuriyet sonrası yaşanan değişimler; Cumhuriyet ilke ve inkılapları çerçevesinde ele alınmıştır.
- Geleneksel Türk tiyatrosu da yaşatılmaya çalışılmış; bu kapsamda Atatürk, sanatçıları maddi manevi desteklemiştir.
- 1935'te çocuk tiyatrosu kurulmuştur. 1949'da kurulan Devlet Tiyatroları ile yerli eser ve sanatçı sayısı artmış, oyunculuk açısından önemli işler yapılmış, Anadolu'nun birçok yerinde tiyatro gösterileri düzenlenmiştir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Folklorik unsurları ustalıkla kullanan Ahmet Kutsi Tecer, Türkiye'nin geçirmiş olduğu değişimi canlı tablolar hâlinde eserlerine başarıyla yansıtmıştır.

KRİTİK BİLGİ

- Töre komedisi anlayışını devam ettiren Musahipzâde Celâl bu dönemin popüler komedi yazarlarındandır.
- Modern Türk tiyatrosunda yazılı bir metin vardır; geleneksel Türk tiyatrosunda metin yoktur, oyun doğaçlama devam eder.

Musahipzâde Celâl
İbnürrefik Ahmet Nuri Sekizinci
İsmail H. Baltacıoğlu
Reşat Nuri Güntekin
Nahit Sırrı Örik
Faruk Nafiz Çamlıbel
Münir Hayri Egeli
Yaşar Nabi Nayır

KONU ANLATIMI

- Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu (1923-1950)

1950-1980 CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE TİYATRO

- Türk ve dünya tiyatrosu Ankara Üniversitesinde kurulan Tiyatro Enstitüsü vasıtasıyla incelenir.
- 1950-1980 yılları arasında tiyatro teknik olarak gelişir, tiyatrodaki işlenen konular zenginleşir.
- Yazılan oyunlar hem yurtta hem dünyada tanıtılmaya çalışılır.
- Tiyatro kongreleri düzenlenir.
- Müzikli oyun türlerinde eserler yazılır.
- Çeviri oyunlar ve kaliteli oyunlar çoğalır.
- Sade bir dille hem toplumsal hem de bireysel konular işlenir. Osmanlı tarihi, halk kahramanları ve mitolojik öğeler, ülke sorunları, kadının toplum hayatındaki konumu, gelenek ve görenekler, nesil çatışması, çarpık batılılaşma konularına dikkat çekilir.
- Eserler sahnelenirken giyimler ve dil özellikleri aslına uygun verilmeye çalışılır.
- Toplum sorunları önemsenir, eserler toplumun bilinçlendirilmesine hizmet eder.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Haldun Taner, *Keşanlı Ali Destanı* oyunuyla geleneksel Türk tiyatrosunu toplumsal özelliklerle donatarak epik tiyatronun ilk örneğini vermiştir.

HATIRLAYALIM

Bu dönemde büyük şehirlerde Devlet Tiyatroları kurulmuş, çeşitli tiyatro grupları turnelere çıkarak ülkenin her yerine tiyatroyu götürerek halkı eğitime çabasıyla oyunlar sahnelemiştir.

KRİTİK BİLGİ

1950-1960'lı yıllar Türk tiyatrosunun en ışıltılı dönemidir. Sanatçı, eser sayısı artmış; tiyatro sanatıyla toplum sorunlarına çözüm aranmıştır.

KONU ANLATIMI

- Cumhuriyet Dönemi Türk Tiyatrosu (1950-1980)

DÜNYA EDEBİYATINDA TİYATRO

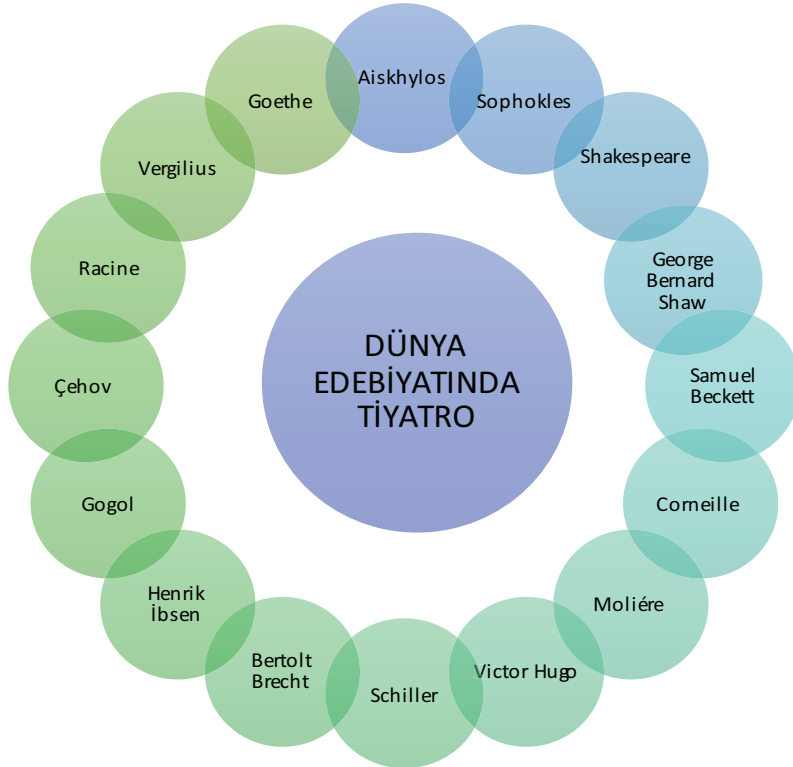
- Tiyatronun kökleri ilk insanların dinî törenlerine kadar uzanır. Törenlerde toplum tarafından kutsal sayılanlar; hayvan postuna bürünen insanlar tarafından koro hâlinde şarkılar, şiirler söylenip dans edilerek anlatılmaya çalışılır. Bugünkü anlamıyla tiyatro ise, eski Yunanlıların bağ bozumu tanrısına düzenledikleri törenlerdeki gösterilerin geliştirilmiş halidir. Diyaloglu gösteriler zamanla tragedya, komedy a dları verilen klasik tiyatroyu oluşturmuştur.
- MÖ 6. yüzyılda Thespiis klasik tiyatrod a diyalogu başlatmıştır. Aiskhylos ikinci oyuncuyu, Sophokles ise üçüncü oyuncuyu sahneye koronun karşısına çıkarmıştır. Euripides ise oyunlarıy la tiyatroyu geliştirmiş ve böylece klasik tiyatrod a koro, zamanla önemini kaybetmiş ve modern tiyatronun temelleri atılmıştır. İlk tiyatro şenliğı MÖ 534'te Atina'da yapılmıştır.
- Eski Yunan edebiyatında Aiskhylos'un *Zincire Vurulmuş Prometheus*, Sophokles'in *Kral Oidipus*; İngiliz edebiyatında Shakespeare'in *Romeo ve Juliet*, George Bernard Shaw'un *Kırgınlar Evi*, Samuel Beckett'in *Mutlu Günler*, Fransız edebiyatında Racine'in *Andromaque*, Corneille'in *Le Cid*, Molière'in *Cimri*, Victor Hugo'nun *Hernani*, Alman edebiyatında Schiller'in *Wilhelm Tell*, Goethe'nin *Faust*, Bertolt Brecht'in *Evet Diyen Hayır Diyen*; Norveç edebiyatında Henrik İbsen'in *Yaban Ördeğı*, Rus edebiyatında Gogol'ün *Müfettiş*, Çehov'un *Üç Kız Kardeş* adlı oyunları dünya edebiyatının en bilinen tiyatro eserlerindendir.

HATIRLAYALIM

Konularına göre belli başlı tiyatro türleri; trajedi, komedi (töre, karakter, entrika komedisi) ve dramdır.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Klasik tiyatro türünde 'koro' toplumu yani halkı temsil eder.

KONU ANLATIMI

- Dünya Edebiyatında Tiyatro

1. Tamlama Yanlışları:

İsim tamlamalarında tamlayan veya tamlananın kullanılmaması, tamlama eklerinin eksiklikleri ve ortak kullanılmaması gereken tamlayan veya tamlananın ortak kullanılması sebep olur.

Örnek:

Özel ve devlet okullarına giriş sınavı yapılacak.

Doğrusu:

Özel **okullar** ve devlet okullarına giriş sınavı yapılacaktır.

2. Bağlaç Yanlışları:

Bazı bağlaçlar olumlu ve olumsuz yargıları birbirine bağlar. Bu duruma uyulmadığında anlatım bozukluğu olur.

Örnek:

Yarın dışarı çıkamam ama evde yapılacak çok işim var.

Doğrusu:

Yarın dışarı çıkamam **çünkü** evde yapılacak çok işim var.

3. Eklerin Yanlış Kullanılması:

Eklerin cümlede fazla veya eksik kullanımı anlatım bozukluğu oluşturur.

Örnek:

Biz okumasını çok seven bir milletiz.

Doğrusu:

Biz okumayı çok seven bir milletiz.

4. Yüklem Eksikliği:

Sıralı ve bağlı cümlelerde iki cümlenin bir yüklem bağlanması sonucu oluşur.

Örnek:

Ankara'ya geldiğimizde Leyla evine ben okuluma gittim.

Doğrusu:

Ankara'ya geldiğimizde Leyla evine **gitti**, ben okuluma gittim.

5. Özne-Yüklem Uyumsuzluğu:

Kişi bakımından, tekillik-çoğulluk bakımından ve özne eksikliği bakımından uyumsuzluklarla karşılaşılabılır.

Bir cümlede özne "ben, sen, o" ise yüklem birinci çoğul kişiye göre olmalıdır.

Örnek:

Ben ve kardeşim daha önce bu börekten yemişti.

I. çoğul kişi (biz)

III. tekil kişi (o)

Doğrusu:

Ben ve kardeşim daha önce bu börekten **yemiştik**.

I. çoğul kişi (biz)

I. çoğul kişi (biz)

Tekillik çoğulluk bakımından özne ve yüklem uyumlu olmalıdır. Özne insan ve çoğul ise yüklem tekil ya da çoğul olabilir. Fakat insan dışındaki varlıkların (hayvan, bitki ve cansız kavramlar...) çoğul şekilleri özne olduğunda yüklem tekil olur.

Örnek:

Sporcular tenis topunu kaçırdılar. (Doğru)

Leylekler bu sene göç etmeyi unuttular. (Yanlış)

Leylekler bu sene göç etmeyi unuttu. (Doğru)

Yüklemdeki eyleme göre öznenin olmaması ya da birden fazla yüklem bağlanması anlatım bozukluğudur. Daha çok sıralı ve bağlı cümlelerde karşımıza çıkar.

Örnek:

Herkes kitabı büyük bir heyecanla okudu ama kitap hakkında iyi şeyler söylemedi.

Doğrusu:

Herkes kitabı büyük bir heyecanla okudu ama kimse kitap hakkında iyi şeyler söylemedi.

6. Öge Eksikliği:

Sıralı ve bağlı cümlelerde karşımıza çıkar. Ortak kullanılan öğelerin yüklem bağlanamamasından kaynaklanır.

Örnek:

Sosyal medyada gördüklerime inanmam ve samimiysiz bulurum.

Doğrusu:

Sosyal medyada gördüklerime inanmam ve **gördüklerimi** samimiysiz bulurum.

7. Çatı Uyuşmazlığı:

Sıralı ve bağlı cümlelerde fiil veya fiilimsilerin çatı uyumsuzluğu anlatım bozukluğuna sebep olur.

Örnek:

Sofrayı hazırladık, yemek için misafirler bekleniyor.

Doğrusu:

Sofra **hazırlandı**, yemek için misafirler bekleniyor.

Sofrayı hazırladık, yemek için misafirleri **bekliyoruz**.

KONU ANLATIMI

• Anlatım Bozuklukları - 1

KONU ANLATIMI

• Anlatım Bozuklukları - 2

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.

MERDİVEN

Giriş

Düş

(Bir çatı katı... Teras... Gece. Demir korkuluğun dibinde çiçek saksıları... Bir sokak lambası... Bekçi düdüğünü öttürerek geçer.)

ŞEFİKA: *(İçeriden)* Artık yatsan Hamdi Bey!

HAMDİ: *(Pijamalı, terasta oturmaktadır.)* Uykum yok Şefika Hanım.

ŞEFİKA: *(Girer.)* Saat on ikiyi geçiyor.

HAMDİ: Varsın olsun. Eski günlerimi düşündüm. Çocukluğum ağaçların tepesinde geçti. Sarıgül'deki evimizin kocaman bir bahçesi vardı. Ben çiçeklerin ortasında büyüdüm. Bu sevgi bana babamdan geçti. Rahmetli müthiş çiçek meraklısıydı. Annem de tavuk hastası. Evde başka laf edilmezdi. Sonradan büyük Fatih yangınında evimiz yanınca kira evlerine göçtük. Karışık teşkilatlı, basık, karanlık, sevimsiz evler... Arkasından modaya uyduk, apartman dairesi denilen lahit bozuntusu taş odalara tıkdık kaldık. Ne çiçek ne tavuk!.. Nasıl yaparsın? Bu çatı katında tavuk beslemeye kalksan adın deliye çıkar, derdini kimseye anlatamazsın. Çiçeği saksılarda hapsettim yıllardan beri. Bunun ne demek olduğunu bana sorsunlar. Şu saksıdaki çiçekler bana neyi hatırlatıyor bir bilsen!

ŞEFİKA: Neyi Hamdi Bey?

HAMDİ: Kafese kapatılmış kuşları. Çiçek toprak ister Şefika Hanım. Serpilmek, boy atmak, gelişmek için engelsiz toprak ister çiçekler... Oysaki yerden bu kadar yüksekte, çiçeğin özlediği toprağı nasıl, nerede bulacaksın? İster istemez böyle saksılara hapsedeceksin onları. *(Kararlı)* Fakat günü gelip çattı artık. Onları azat edeceğim. Toprağı kavuşacaklar hepsi, sağa sola ve dibe doğru hiçbir engelle karşılaşmadan kök salacaklar, serpilecekler, ben de rahat bir nefes alacağım.

ŞEFİKA: Sen çiçekleri bırak da kendinden konuş! Müdür nasıl davrandı işi öğrenince? Demin güzelce anlatmadın.

HAMDİ: Ayakta karşıladı beni. Demek seni elimizden geçiriyoruz, dedi.

ŞEFİKA: Şaşırmıştır muhakkak.

HAMDİ: Hem de nasıl! Emekliliğini istemek nereden aklına geldi, diye sordu.

ŞEFİKA: Ne cevap verdin?

(...)

HAMDİ: Ben otuz yıldan beri hep bugünü bekledim: Benimdir diyebileceğim bir evim olmasını... Geniş bir bahçe ortasında kuş kafesi gibi sevimli, aydınlık bir ev! *(Onu kandırmak ister gibi)* Hele çatısı kapansın, hemen kolları sıvayacağım. Sıkılacaksın diyorsun. Sıkılmaya vaktim kalacak mı acaba? Bahçe emek ister, çiçekler de bakım... Cennete çevireceğim orasını. Gelip geçen, kırım ortasında bu gür yeşillik nasıl fıskırmış diye şaşacak. *(Birden sertleşerek)* Ne gülüyorsun?

(...)

Nazım Kurşunlu, *Merdiven*

3. Kişilerin özellikleri ve dramatik örgüden hareketle parçanın gerçeklikle ilişkisini belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Mekânın Hamdi Bey üzerindeki etkisini belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Şehir yaşamının Hamdi Bey üzerindeki etkisini ve bu etkinin kaynağını belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Aşağıda anlatım bozukluğu olan cümlelerle anlatım bozukluğu nedenleri verilmiştir. Cümlelerle anlatım bozukluğu nedenlerini eşleştiriniz.

1. Ay bir yandan sen bir yandan sar beni.	a. Eklerin Yanlış Kullanılması
2. Yardan ayrı kalmasını ben bilirim.	b. Tamlama Yanlışları
3. Anılar, anılar, şimdi gözümde canlandılar.	c. Özne-Yüklem Uyumsuzluğu
4. Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol.	ç. Çatı Uyuşmazlığı
5. Her önüne gelen aklına estiği gibi buraya gelmesi oldukça yanlıştır.	d. Bağlaç Yanlışları
6. Meclis toplantısında tüm tedbirler alıp adeta kuş uçurulmadı.	e. Öge Eksikliği
7. Ömrün nesi kaldı, eridi yavaş yavaş.	f. Yüklem Eksikliği
	g. Virgül Kullanılmaması

2. Aşağıda verilen cümlelerdeki anlatım bozukluğunu ve anlatım bozukluğunun sebebini bulunuz.

a. Davetteki yemeklerin hepsi yendi; çöpe dökülmedi.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

b. Kurtuluş savaşında ordular durmaksızın çarpıştılar.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1. Otel Kâtibi — Nesi var?

Köylü Müşteri — Felç dediler. Makineden düştü.

Otel Kâtibi — Ne makinesi?

Köylü Müşteri — Traktör? Ondan düştü, bu hâle geldi.

Otel Kâtibi — Traktörde kız ne arar?

Köylü Müşteri — Oldu işte!

Otel Kâtibi — Boş oda yok...

Köylü Müşteri — Ne yaparız biz? Yarın doktora gideceğiz. Kız ameliyat olacak... Seni memnun ederdik.

Otel Kâtibi — Bir oda var ama içinde hiç ses çıkarmadan oturmanız lâzım... Bitişiginizde oturan, aksi, titiz bir adam...

Köylü Müşteri — Bizim hiç sesimiz çıkmaz. Kızım arada bir bunalır, ağlar; onu da duyan olmaz.

Yukarıda "Reis Bey" adlı tiyatro oyunundan bir bölüm verilmiştir. Metne hâkim olan anlatım tekniği hangisidir?

- A) Betimleyici anlatım
- B) Söyleşmeye bağlı anlatım
- C) Fantastik anlatım
- D) Tartışmacı anlatım
- E) Öyküleyici anlatım

2. "Mehmet'in kendisine gün geçtikçe biraz daha ısındığını, benimsediğini görüyor, gururla karışık bir mutluluk duyuyordu."

Verilen cümlede anlatım bozukluğunu gidermek için aşağıdakilerden hangisi yapılmalıdır?

- A) "Gururla karışık" ifadesi cümleden atılarak.
- B) "Mutluluk duyuyordu" ifadesi yerine "mutlu oluyordu" ifadesi getirilerek.
- C) "Gururla karışık" ifadesinden önce "ona karşı" ifadesi getirilerek.
- D) "Benimsediğini" ifadesinden önce "kendisini" ifadesi getirilerek.
- E) Cümleye özne ekleyerek.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde nesne eksikliğinden kaynaklanan bir anlatım bozukluğu vardır?

- A) Sanatçı, bize hayatın anlamı hakkında bilgi verir ve gerçeğe götürür.
- B) Onun ötesinde sanat, ahlâkî bakımdan da önemli bir işleve sahiptir.
- C) Sanatçı, tabiatı taklit ederken her şeyi aynen taklit etmez, etmemelidir.
- D) Sanatçı, sokakta gördüğü her insanı değil, belli bir insanı anlatmalıdır.
- E) Sanatın konusu; büyüme, kendini gerçekleştirme içinde olan insanın ruh tecrübesidir.

4. Ayaklar kemik, bağ ve kaslardan meydana gelmişlerdir.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmaktadır?

- A) Özne-yüklem uyumsuzluğundan
- B) Yüklemin geçmiş zamanlı olmasından
- C) Gereksiz söz kullanılmasından
- D) Bağlacın yanlış kullanılmasından
- E) Öge eksikliğinden

5. Kimse birbirini düşünmez, kendi işinin bittiğine bakar.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerin hangisinden kaynaklanmaktadır?

- A) Nesne eksikliğinden
- B) Sözcüğün yanlış anlamda kullanılmasından
- C) Gereksiz sözcük kullanılmasından
- D) Tamlayan ekinin eksikliğinden
- E) Özne eksikliğinden

6. Aşağıdaki açıklamalardan hangisi yay ayraç içindeki terimle uyuşmamaktadır?

- A) Rol gereği yapılan el, kol ve beden hareketleri (Jest)
- B) Oyunda tek kişinin kendi kendine konuşması, dışa verilen iç ses (Monolog)
- C) Oyunda kişilerin birbirlerine karşı söylediği uzun soluklu, coşkulu sözler (Tuluat)
- D) Bir tiyatro eserinin büyük bölümlerinden her biri (Perde)
- E) Sahne gerisinde oyuncuların oyuna hazırlandıkları ve sahneye çıkış sırasını bekledikleri yer (Kulis)

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) İlk yerli oyun olan “Şair Evlenmesi”ni Şinasi yazmıştır.
- B) Modern tiyatro Türk edebiyatına Tanzimat Dönemi’nde gelmiştir.
- C) 1923-1950 yılları arasında “Batılılaşma” işlenen temalardandır.
- D) Yurt dışında sahnelenen ilk tiyatro eseri “Vatan yahut Silistre”dir.
- E) 1950 sonrası tiyatrodaki kadının toplum yaşamındaki yeri işlenen temalardandır.

8. VEFA: Artık dükkânda hemen hemen hiç bulunmuyormuşsun Salih Efendi! Dün bir arkadaş şikâyet ediyordu. SALİH: (Hem çalışıp hem konuşarak) Ne bulunayım Vefa Bey? Ya camide ya kahvede ya da evdeyim. Özel müşterilerim gelince haber salıyorlar, koşuyorum. Olmazsa akşamları uğrayıp hesap alıyorum. Gençler bana tıraş olmak istemiyorlar. Benim tıraş ettiklerim ihtiyarlar, emekli subaylar, emekli memurlar. Onlar da bir hayli zaman var ki ayaklarını çekmeye başladılar. Çünkü yorgun adamlar... Sessizlik istiyorlar. Kalfalar, çıraqlar ya radyoyu sonuna kadar açıyorlar yahut genç müşterilerle bir maç konusu, (...) hikâyesi tutturup gürültüye başlıyorlar. Benim ihtiyar müşterilerim de çok defa tıraşı yarıda bırakıp dükkândan fırlıyorlar. Eskiden berber dükkânlarında makas şıkırtısından başka ses duyulmazdı. Şimdi o sestten başka her şey duyuluyor.

Bu parçayla ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Kostümle ilgili ayrıntılara yer verilmiştir.
- B) Sade bir dil kullanılmıştır.
- C) Günlük yaşamdan bir konu işlenmiştir.
- D) Kahramanları halktan kişilerdir.
- E) Oyuncuların hareketleri parantez içinde verilmiştir.

9. Odabaşı: Seni deyip geldik buraya.
Köroğlu: Siz koca bir ilsiniz. Boydan soydan adamlarsınız. İcinizde yiğit yok mu?
Odabaşı: Beyler kalelerde yaşıyor. Yılkı yılkı atlar onların elinde. Tirkeş tirkeş oklar onların elinde. Yalım yalım kılıçlar onların elinde. Obalarda ne var?
Köroğlu: Benim elimde ne var?
Odabaşı: Senin elinde Kır At var! (Köroğlu bu sözden irkilir. Hiçbir cevap vermez.)
1. Köylü: Biz yanıp yıkılmak için gelmedik buraya.
Köroğlu bize arka olur diye geldik.
2. Köylü: Bütün obalar birleştik. Bize baş ol diye geldik sana. (Köroğlu dik dik yüzlerine bakar.)
Odabaşı: Senin anlayacağın, bey arı olmadan petek oğul tutmaz.
Çoban: Sürü çobansız yayılmaz!
Köroğlu: Benimle birlikte dövüş etmek için ant içer misiniz?

Bu parçayla ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Konusu bir halk hikâyesinden alınmıştır.
- B) Kurgu, betimlemelerle oluşturulmuştur.
- C) Konuşmalarda atasözlerine yer verilmiştir.
- D) Diyaloglara yer verilmiştir.
- E) Sosyal hayat hakkında bilgiler konuşmalarla verilmiştir.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öğelere ayırmada yanlışlık yapılmıştır?

- A) Refik Erduran; / oyunlarında, / toplumda yerleşik ve yaygın biçimde kabul gören değer yargılarını, toplumsal alışkanlıkları / mizahi bir dille / eleştirdi.
- B) Yazar; / bu eserde / dönemin toplumsal yaşamını, gelenek ve göreneklerini, batıl inançlarını / gülünç yanlarıyla / yansıtmıştır.
- C) Dram özelliği gösteren Sönmeyen Ateş adlı oyunda yazar, / Millî Mücadele yıllarında / yaşananları / anlatmıştır.
- D) Cumhuriyet Dönemi'nin usta yazarı Necati Cumalı / Kaynana Ciğeri adlı töre komedisinde / bir halk türküsünden / yararlanmıştır.
- E) Fazilet Eczanesi, / öykü ve oyun yazarı Haldun Taner'in 1960 yılında yazmış olduğu üç perdelik bir tiyatro oyunudur.

11. Bu eserde, Apollon tarafından Midas'ın kulaklarının eşek kulağına çevrilmesi ve bir berberin bu sırrı tüm ülkeye istemeden yayması anlatılmıştır.

Bu cümledeki öğelerin doğru sıralanışı aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- A) Özne - yüklem
- B) Dolaylı tümleş - özne - yüklem
- C) Dolaylı tümleş - nesne - yüklem
- D) Özne - zarf tümleci - nesne - yüklem
- E) Dolaylı tümleş - zarf tümleci - özne - yüklem

12. Hasan: Veysel'in sanat ürünlerini dikkatle takip ederim. Selma: Hiç yorulmuyor gerçekten. Hasan: Geçen yıl iki resim sergisi, üç hikâye yayımladı.

Bu parçadaki anlatım bozukluğunun sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tamlama yanlışlığı
- B) Özne eksikliği
- C) Yanlış sözcük kullanımı
- D) Yüklem eksikliği
- E) Nesne eksikliği

13. Aşağıdaki parçaların hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Mehmet: Bu şehirde ne bir yakını ne de akrabası yokmuş.
Aslı: Nasıl dayanmış bunca yıl?
- B) Göksel: Bir gün mutlu bir yuvamız olacak mı sence?
Elif: Bir gün herkesin imreneceği bir yuvamız olacak, buna eminim.
- C) Mine: Herkes bir şey anlatıyordu bu konu hakkında, dinlemiyordu birbirini ama.
Serdar: Sen de kaçtın öyle mi?
- D) Bülent: Seni düşünmediğim bir gün bile olmadı.
Suzan: Ben de pek çok duygularımı duymazdan geldim bunca yıl.
- E) Murat: Proje çalışmalarında her zaman aktif, etkin bir tutum sergiledi.
Serkan: Bu tutumu da başarıdan başarıya koşmasını sağladı.

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) Bu kentte uzun yıllar yaşadım, her köşesini bilirim.
- B) İnsanların bir anlık dikkatsizliği büyük bir kazaya yol açabiliyor.
- C) Zorluklara göğüs gerer, onları aşmak için elinden geleni yapardı.
- D) Bırakın yemek yapmayı yumurta bile kıramaz o.
- E) İsim ve sıfat tamlamasını geçen sene öğrendik.

15. Onunla birlikte kaliteli tiyatrolara gitmek amacıyla şimdiden biletlerimizi aldık.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerden hangisiyle giderilebilir?

- A) "kaliteli" sözcüğü yerine "nitelikli" sözcüğü getirilerek
- B) Kip eki değiştirilerek
- C) "birlikte" sözcüğü çıkartılarak
- D) "biletlerimizi" sözcüğündeki çokluk eki çıkartılarak
- E) "amacıyla" sözcüğü yerine "için" sözcüğü getirilerek

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki anlatım bozukluğunun nedeni yay ayraç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Her zaman dengeli bir insandı, ilişkilerinde mesafeli ama soğuk değildi. (Ek eylem eksikliği)
- B) Soğuk yüzünden dışarıda yatan bu adam, sonunda hastalandı. (Sözün yanlış yerde kullanımı)
- C) Soruları doğru dürüst okumadan hızlıca cevaplayıverdi. (Gereksiz sözcük kullanımı)
- D) Bu yıl havalar sıcak geçecek, denilmeye başladı. (Çatı uyumsuzluğu)
- E) Soru sormasını bilmediğinden konuyu öğrenemiyor. (Özne eksikliği)

17. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yoktur?

- A) Sağlığını düşünüyorsanız her gün yürüyüş yapın.
- B) Her ailenin kendine özgün bazı kuralları vardır.
- C) Kuşkusuz bu çabanın karşılığını alacaksın belki de.
- D) İstasyona vardıktan sonra inip aktarma yapılacak.
- E) Yorgun olmasının nedeni yaptığı uzun yolculuklardandır.

18. Orhan Asena, Cumhuriyet Dönemi tiyatro yazarlarındandır. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi () çocuk hastalıkları uzmanı oldu. Doktorluğuna bir ara Almanya () da devam etti. Edebiyata şiirle başlayan Asena () uzun bir süre şiirler yayımladı. "Masal" ve "Kıt Kanaat" adlı iki şiir kitabı çıkardı. Sonra tamamen tiyatroya yöneldi. Türk tiyatrosuna kazandırdığı sayısız eser ile kendini sürekli yeniledi. Orhan Asena, tiyatrolarında () güç () kavramı üzerinde durdu. Tiyatrolarında konu olarak özellikle bireyler arasında dar çevrede geçen hâkimiyet kurma gayretini işledi.

Bu parçada yay ayraçla () belirtilen yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) (,) (') (,) ("")
- B) (;) (') (,) (-) (-)
- C) (;) (-) (;) (-) (-)
- D) (,) (-) (,) ("")
- E) (,) (') (;) ("")

19. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir yazım yanlışı yapılmamıştır?

- A) Köy kadınlarının sorunları ve ağaların köylüyü sömürüşü tiyatro aracılığıyla okura duyurulmuştur.
- B) Kimi yazarlar efsane yada tarihe dayanarak çağın eleştirisini yapmıştır.
- C) Cumhuriyet Dönemi'nde tiyatro yazarlarının sayısında büyük bir artış göze çarpar.
- D) 1970'den sonra tiyatroların konularında da çeşitlenme söz konusudur.
- E) Geçmişten bugüne tarihi kişi ve olaylar, edebiyatın pek çok türüne yansımıştır.

20. (I) Ankara'da dünyaya gelen Turgut Özakman, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun olduktan sonra bir süre avukatlık yapmıştır. (II) Köln Üniversitesi Tiyatro Bilimi Enstitüsünü bitirmiştir. (III) Uzun seneler öğretim görevlisi olarak çalıştığı Ankara Üniversitesi DTCTF Tiyatro Bölümünde dramatik yazarlık dersleri vermiştir. (IV) Devlet Tiyatrolarında oyunu sergilenen en genç tiyatro yazarı unvanına sahiptir. (V) Geleneksel Türk Tiyatrosu ile Batı tiyatrosunu kaynaştırmayı başaran sanatçı dramatik tiyatronun güzel örneklerini vermiştir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

21. Necmettin: () Yatak odasının kapısından girerek () Evet () şimdi yürüyeceğimiz yol belli oldu () Celile: Geliyor mu efendiciğim? Ayşe: Anne, niye bu kadar heyecanlanıyorsun? Celile: Kocamın kardeşini göreceğim, az şey mi bu Cici ()

Aşağıdakilerin hangisi yay ayraçla belirtilen yerlerin herhangi birinde kullanılamaz?

- A) Virgül
- B) Ünlem işareti
- C) Yay ayraç
- D) Soru işareti
- E) Nokta

22.I. Üç birlik kuralına kesin olarak uyulur.

II. Acıklı ve gülünç olaylar bir arada verilir.

III. Diyalog ve koro bölümlerinden oluşur. Eser ara vermeden oynanır.

IV. İlk örneklerini İngiliz sanatçı William Shakespeare vermiştir.

Özellikleri verilen modern tiyatro türleri, aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla yazılmıştır?

A) Komedi - trajedi - dram - komedi

B) Trajedi - dram - komedi - dram

C) Dram - komedi - trajedi - trajedi

D) Trajedi - dram - dram - komedi

E) Dram - komedi - dram - trajedi

23.Aşağıdaki cümlelerin hangisinde özne eksikliğinden kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır?

A) Kardeşimin okulu yakında bitecek, bir mağazada işe başlayacak.

B) Kurallara uymayan öğrencileri tespit edin, ceza verelim.

C) Reşat Nuri'nin *Çalıkuşu* romanını aldım ama sadece göz atabildim.

D) Yazarlar, toplumun sorunlarını eserlerinde yansıtmalı ve yakın iletişim kurmalıdır.

E) Sınavı kazanmayı hedefleyen öğrencilerin yaz tatilinde bile ders çalışmayı göze almalıdır.

24.(I) Hayatta bir kez daha anladım ki haklıyım. (II) Yaşanmış deneyimlerim bu konuda haklı olduğumu gösterdi. (III) Çünkü insanları tanıdıkça yanılmadığımı anladım. (IV) İnsanlar çıkarları ile hareket ediyorlar. (V) Onları tanımak sizi daima yorar.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

A) I

B) II

C) III

D) IV

E) V

25.Konuk sayısının kalabalık olması bazı sorunlara yol açtı.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerden hangisiyle giderilebilir?

A) "yol açtı" yerine "neden oldu" sözü getirilerek

B) "sorunlara" yerine "problemlere" sözcüğü getirilerek

C) "kalabalık" yerine "fazla" sözcüğü getirilerek

D) "konuk" yerine "misafir" sözcüğü getirilerek

E) "bazı" yerine "birçok" sözcüğü getirilerek

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

11. SINIF

ELEŞTİRİ, MÜLAKAT / RÖPORTAJ

- Eleştiri
- Mülakat
- Röportaj

CUMHURİYET ÖNCESİNDE ELEŞTİRİ

- Divan edebiyatında **hiciv**, halk edebiyatında **taşlama**; siyasi ve toplumsal eleştiri örnekleridir.
- Divan edebiyatındaki şairlerin hayatlarını anlatan tezkireler eleştiri türüne yakındır.
- Bugünkü anlamıyla eleştiri Tanzimat Dönemi'nde edebiyatımıza girmiştir. Önceleri belli bir yönetime dayanmayan, dönemin veya yazarın eksik yönlerini vurgulayan eleştiriler zamanla olgunlaşmış ve günümüzdeki hâliyle eseri veya yazarı yorumlama türü olmuştur.
- Nâmık Kemal'in *Tahrîb-i Harâbât* adlı eseri Batılı manada ilk eleştiri örneğidir.

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE ELEŞTİRİ

Eleştiri: Sanat eserinin alanındaki kişilerce olumlu ve olumsuz olarak değerlendirilmesine ve okura sunulmasına eleştiri ya da tenkit denir.

HATIRLAYALIM

Eleştirinin amacı, sanat eserinin zayıf ve güçlü yönlerini tespit ederek gerçek değerini belirlemektir.

ELEŞTİRİ TÜRLERİ

Öznel (İzlenimci) Eleştiri: Eleştirmen kendisini okurun yerine koyarak eserleri değerlendirir. Kendi zevk ve anlayışlarını, eserin kendisi üzerinde bıraktığı etkiyi dile getirir. Eleştirme kuralı yoktur, bir iddiada bulunmaz.

Tarihî ve Sosyolojik Eleştiri: Her dönemin anlayışı ve zevki birbirinden farklı olduğu için eserler, dönemin şartlarına göre değerlendirilmelidir. Tarihî eleştiri de eseri bulunduğu dönemin şartlarına göre değerlendirmektir. Eser, dönemin sosyolojik özelliklerini göstermesi bakımından toplumsal bir belge olarak kabul edilir. Bu türdeki incelemeye sosyolojik eleştiri de denir.

Sanatçıya Yönelik Eleştiri: Her eser yazarından izler taşır. Bu nedenle eleştirmen sanatçının hayatını ve edebî kişiliğini de inceler. Eser ile yazarın hayatı arasındaki ilişkiyi inceleyene "biyografik eleştiri", sanatçının iç dünyası incelenerek yapılarına "ruh bilimsel eleştiri" denir.

Esere Yönelik Eleştiri: Eserdeki konu, dil, kullanılan teknikler, tema, konu ve yapı incelenir. Eleştirinin merkezinde sadece eser vardır. Ayrıntılı bir inceleme yapılarak okuyucuya takdim edilir.

Çözümleyici Eleştiri: Eserin çok yönlü bir şekilde ele alınması ve incelenmesi sonucunda okurun bilgilendirildiği eleştiri türüdür. Eleştirmen belli kurallar çerçevesinde eseri değerlendirir. Detaylı bir çalışma olan çözümleyici eleştiri, diğer eleştiri türlerinden de yararlanır.

KRİTİK BİLGİ

Cumhuriyet'in ilk yıllarında popüler olan öznel eleştirinin yerini nesnel eleştiri almaya başlamıştır. Esere dönük nesnel eleştiri, bilim çevreleri tarafından geliştirilmiş ve uygulanmıştır.

KONU ANLATIMI

- Eleştiri (Tenkit)

CUMHURİYET DÖNEMİ ÖNCESİNDE MÜLAKAT

- Mülakat (görüşme); sanat, bilim, siyaset vb. alanlarda şöhret kazananları tanıtmak, onların bir konuda düşüncelerini öğrenmek için yazılan öğretici bir türdür. Açık, yalın bir dil kullanılır. Amaç bilgi vermek olduğu için söyleşmeye bağlı, açıklayıcı, tartışmacı, öyküleyici anlatım kullanılır. Sorular nesnel bir yaklaşımla hazırlanıp yöneltilir. Yazıya aktarılarken yoruma ve ayrıntıya girilmez.
- Mülakat diyaloglara dayalı bir türdür.
- Cumhuriyet'ten önce mülakat türünde Ziyâ Paşa'nın Tanzimat Dönemi'nde yazdığı *Rüya* adlı eseri, yazarın kendi rüyasını kurgulamasından oluşur.
- Türk edebiyatında mülakat türünün ilk olgun örneği Ruşen Eşref Ünaydın'ın *Diyorlar ki* adlı eseridir.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Ruşen Eşref Ünaydın'ın *Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal ile Mülakat*'i, Mustafa Kemal Atatürk'ü halka tanıtan ilk eser olması bakımından önemlidir.

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE MÜLAKAT

- Cumhuriyet Dönemi'nde süreli yayınların ehemmiyetinin artmasıyla mülakat türünün sayısı da doğru orantılı artar.
- Sanat ve politika konulu çok sayıda eser mülakat türünde yazılmıştır.
- Mülakat türündeki eserler, soruların muhatabının dünyaya bakışını, sanat anlayışını nesnel bir tavırla yansıtır.

KONU ANLATIMI

- Mülakat

CUMHURİYET DÖNEMİNDE RÖPORTAJ

- Bir gerçeği, sorunu, olayı veya bir durumu ortaya koymak; açığa çıkarmak için süreli yayınlarda yazılan öğretici metinlere **röportaj** denir. Araştırma, inceleme, gezip görme ve somut durumlar içeren bu yazılarda kısa cümleler kullanılır. Bilgi ve belgeler gerektiğinde fotoğraflarla desteklenir. Yazarın gayesi gerçekleri sunmaktır. Okuyandaki merak ögesinin canlı kalması için birçok anlatım biçiminden, düşünceyi geliştirme yollarından yararlanır.
- 20. yüzyılda Amerika'da ortaya çıkan röportaj türü, Türk edebiyatında 1950'den sonra görülmeye başlamıştır. Toplumdaki gelişme ve değişimler, sorunlar, yazarların yerinde gözlemledikleri olaylar aracısız olarak süreli yayınlarda aktarılır. Birçok yazar gazetelerde seri şeklinde de röportaj yazmıştır.

KRİTİK BİLGİ

Röportaj türündeki yazılar zaman içinde tarihî belge niteliği kazanır.

Röportaj türünün bir kişiyi soru-cevap yöntemiyle tanıtmak gibi bir amacı yoktur.

BİLİYOR MUSUNUZ?

Mülakat sadece soru ve cevaplardan oluşan, mülakatı yazan kişinin yorumunun yer almadığı bir yazı türüdür. Röportaj ise yazarın yorumlarıyla, toplanan ve eklenen bilgilerle zenginleşen, görsel ürünlerin de eklenebildiği halkı aydınlatmak düşüncesiyle oluşturulmuş daha kapsamlı bir yazı türüdür.

KONU ANLATIMI

- Röportaj

1. Verilen parçalardaki boşlukları doğru şekilde tamamlayınız.

- a. Eleştiri Türk edebiyatında bağımsız bir tür olarak Dönemi'nde başlar.'ın *Tasvir-i Efkâr*'da çıkan *Lisân-ı Osmânî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazatı Şâmilidir* yazısı ilk eleştiri yazısı sayılır.
- b. Nâmık Kemal, Ziyâ Paşa'nın adlı eserinin mukaddimesindeki görüşlerini, *Tahrîb-i Hârâbat* ve *Tâkib* adlı eserlerinde eleştirir.
- c. Recâizâde Mahmut Ekrem adlı eserinin ön sözünde Muallim Nâci'nin eski edebiyat hakkındaki görüşlerini eleştirir. Muallim Nâci ise bu eleştirilere ile cevap vermiştir.

2.	MÜLAKAT	RÖPORTAJ
AMAÇ		
YÖNTEM		
ÖZNELLİK / NESNELLİK		
DİL VE ANLATIM ÖZELLİĞİ		

Aşağıdaki metni okuyunuz ve soruları bu metne göre cevaplayınız.

MATMAZEL NORALİYA'NIN KOLTUĞU

(...)

Matmazel Noraliya'nın Koltuğu da *Sinekli Bakka* gibi mistik bir dünya görüşünün savunulduğu bir romandır ama Adıvar klasik roman tekniğini kullanırken Peyami Safa 19. yüzyılın sonlarında beliren yeni bir roman tekniğiyle yazar. Büyük ölçüde Henry James'ten kaynaklanan bu roman anlayışında anlatım tekniğinin, bakış açısının önemi büyüktür çünkü modern diyebileceğimiz romancılara göre eski tür geleneksel romanla yeni roman arasındaki önemli fark; birinin "anlatma" yöntemine, ötekinin ise "gösterme" yöntemine ağırlık vermesidir. "Gösterme" yönteminde yazar, anlatıcı olarak ortadan silinmeye yüz tutacak ve böylelikle roman hem daha gerçekçi olacak hem de bir canlılık kazanacaktır.

Joseph Warren Beach, İngiliz romanına başlangıcından bugüne kadar kuşbakışı bir göz atacak olursak dikkatimizi en çok çekecek şeyin, anlatıcının gittikçe ortadan silinmesi olacağını söylemişti. Öyle sanıyorum ki bu söz yalnız İngiliz romanı için değil, genellikle roman türü için de doğrudur. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* bu bakımdan önemli çünkü anlatıcı olarak yazara en az yer veren bu teknik, Türkiye'de ilk kez bu romanda denenmiştir.

(...)

Birinci bölümde (hemen hemen romanın ilk yarısı) bu teknik başarılı, gerçekten de okur Ferit'in iç dünyasına giriyor ve Ferit'in gözleriyle seyredilen bu kısmı böylece büyük canlılık kazanıyor. Özellikle ilk on beş yirmi sayfası, öyle sanıyorum ki Türk romanında varılan yüksek bir düzeyi temsil eder. Ne var ki daha sonra, romandaki bu canlılık aynı zamanda inandırıcılığı sağlayamıyor. Yine romanın tekniği gereği, parapsikolojik olaylar hep aynı insanın gözlemleri ya da dinlediği olaylar oluyor ve aynı pansiyonda birbirini öylesine kovalıyor, altı günlük bir süre içerisinde öylesine doluyorlar ki okurun durumu yadırgamamasına olanak kalmıyor. Ferit'in kendisi normal değil; hayaletler gören, krizler geçiren, delilik korkuları içinde çırpınan bir genç. Yanındaki odada yatan Zehra, saate bakmadan zamanı biliyor; başka bir yerde işlenen cinayeti görebiliyor. Pansiyonun sahibi Vafi Bey birtakım gizli kuvvetlere sahip, Katil Tosun yine bir ruh hastası. Bütün bu insanların bir pansiyonda toplanmış olması olağan sayılabilir mi? Anlatım tekniği ile kazanılan canlılığa rağmen bence, garip olayların üst üste yığılması romanı inandırıcılıktan yoksun kılıyor. Bununla beraber pek çok okur; bu bölümün sonuna geldiği zaman, karşılaşmış olduğu akıl almaz olayların nasıl açıklanabileceğini merak edebilir ve yazar da amacına ulaşmış sayılır.

(...)

Berna Moran, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış I*

1. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı metnin konusuna göre hangi eleştiri türüne girdiğini nedenleri ile yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanıyla ilgili öne sürülen düşüncelerde öznel yargılar ve nesnel yargılardan hangisinin daha çok tercih edildiğini belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Yazarın üslubu ve bu üslubun eleştirinin anlatımına etkisi hakkında bilgi veriniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Yazar, *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* romanının hangi özelliklerini eleştirmiştir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Bu metinden *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* adlı roman hakkında hangi bilgilere ulaşılmaktadır?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Metinde ağırlıklı olarak hangi anlatım biçiminin ve düşünceyi geliştirme yollarının kullanıldığını belirtiniz.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki metni okuyarak soruları cevaplayınız. (Alıntılanan metnin aslına sadık kalınmıştır.)

SAHAFLAR ÇARŞISI

Bugün, günlerden salı... Usuldan usuldan bir kar serpeyor. Sulusepken. Bir soğuk var ki deme gitsin... İki genç kız, on yedişer yaşlarında gösteriyorlar, büzülerek, birbirlerine sokularak çarşıya girdiler. Başkaca çarşı ıpsız. İn cin top oynuyor. Başka günler yırtık pırtık kitaplar kaldırımdan taşardı. Kar altında kalacak değil ya kitapları, dükkânı olanlar içeri, olmayanlar da saçak altlarına, evlerine çekmişler... Bir kitapçı dükkânının vitrinine uzun uzun bakan kızlar hiçbir dükkâna girmeden gene aynı titreme telaşı içinde çarşıdan çıkıp gittiler ve ben bekledim. Vakit ikindiüstüdür. Daha çok akşama yakın... Hiç mi hiç kimse bir dükkândan başını uzatıp bir şey sormadı. Soğuktan desek... Belki ama tek tük de olsa birkaçmüşterinin çıkması gerek. Neyse efendim, ben de o kadar dışarıda kalıp "Dükkânlara girip çıkan var mı?" diye gözetleyemedim. Üşüdüm yani. Bir kitapçıya girdim. Bu kitapçı daha çok yeni kitap alıp satıyor. Eskilerle pek ilişiği yok. Eskiden, yani sahaflar yanmadan önce dükkân kirası olarak beş lira veriyormuş. Şimdi yüz lira veriyor. Diyor ki "Bu sebepten, çok ziyan ediyoruz. Okul kitapları da satamaz olduk. Çünkü sahafların kitap alıcısı yarı fiyatına, dörtte bir fiyatına eski kitap almaya alışmıştır. Dükkân fiyatları arttığından dolayı biz de kitap fiyatlarını biraz artırmak zorunda kaldık. Ondan dolayı alıcı azaldı. Bana gelince ben sahaf değilim. Yani eski manada. Şimdi, eski kitaplar alıp satan, onları değerlendirebilen üç sahaf kalmıştır: Raif Yelkenci, İsmail Hoca bir de Muzaffer Ozak."

Muzaffer Ozak'a sordum: "Bir şey merak ediyorum: Bir kitabın takdirini nasıl yaparsınız?"

Muzaffer Ozak: "Bu daha çok ihtisas işidir. Önce kitabım değeri... Sonra eskiliği daha sonra da hattatın meşhur bir hattat olup olmadığı, yani yaşadığı zamanda. Bir de kitabın nüsha-i nadirattan olup olmadığı..."

"Bu nüsha-i nadirat ne demektir?" dedim.

"Mesela, bir kitap yalnız, zamanında üç nüsha yazılmıştır. Bu kitabın bir nüshası dünyanın falan yerindeki kütüphanededir. Birisi de falan yerde. Birisi de bizim elimize geçmiş. İşte bu çok kıymetlidir. Eğer bunun baskısı yapılmamışsa daha çok artar. Mesela geçende Amerika'da, Hayyam zamanında yazılmış, Hayyam'ın rubailerini toplayan el yazması bir kitap on bin dolara satıldı. Bu kitap işte bizden, yani Türkiye'den gitmiştir."

(...)

Muzaffer Bey, eski kitapları ölen kitapseverlerin kitaplıklarını alarak tedarik ettiğini de ilave etti. Bu kitapların içinde ölen adamın hususiyetlerine ait gayet enteresan notlar da çıkarmış. "Mesela." diyor Muzaffer Bey, "Mesela Bebek sırtlarında ölmüş bir adamın bir miktar kitabını aldım. İçinden yirmiden fazla defter çıktı. Defterler büyüktü ve çok ince yazılarla yazılmıştı. Bu yirmi defterin yirmisinde de aşk şiirleri vardı. Bu âşık adam, sevgilisine bütün bir ömür durmadan şiirler yazmış. On binden fazla şiir."

"Bu defterleri ne yaptınız?" dedim.

"Sattık." dedi. "Her bir defteri birisi aldı."

"Yazık!" dedim.

Bir ömür durmadan sevgilisine şiirler yazan bu adamın şiirlerinden hiç olmazsa birini okumak isterdim. Muzaffer Bey'in anlattığına göre kitaplar arasında hatıra defterleri, akla hayale gelmez yazılar da çıkarmış. Para da çıkarmış. Eyüp'ten alınan bir kitaplığın kitapları arasında altın çıkmış. Bu kitapları taşımakta olan hamallar altın yüzünden kavga etmişler... Sahaflar Çarşısı'nda artık eski canlılık, eski hayat kalmamış. Eskiden yüzlerce kitap tutkunları sahafları doldurur, gelen kitapları durdurmazlarmış dükkânlarda. Alıp götürürlermiş. Şimdi üç tane tutkun kalmış. Onlar da her sabah gelir, dükkân dükkân dolaşırlar, âdeta boynu bükük giderlermiş. Bulurlarsa bir kitap alırlarmış. Muzaffer Ozak'tan ayrıldığımda karanlık kavuşuyordu. Havada küf kokusu vardı. Usuldan usuldan kar yağıyordu Fatih devrin-den beri köhnemiş Sahaflar Çarşısı'nın üstüne. Cümle sahaflar dükkânlarını örtmüşler, ışıklarını söndürmüşlerdi. Sahaflar Çarşısı ölü gibiydi.

Yaşar Kemal, Röportaj Yazarlığında 60 Yıl

Kelime Dağarcığı:

cümle: Bütün, hep, tüm. **Hayyam:** Matematik, astronomi ve felsefe alanında büyük bir üne sahip İranlı şair, Ömer Hayyam. **hususiyet:** Özellik. **ihtisas:** Uzmanlık, uzmanlaşma. **kübik:** Küp ve kesme biçiminde olan, Kübizm akımına uyularak yapılan. **nüsha:** Bir yazıdan çıkarılan suret, yazılı bir şeyin benzeri, eşi, tıpkısı. **tedarik etmek:** Edinme, sağlama, hazır etme, hazır bulundurma, araştırıp elde etme. **usuldan:** Yavaşça, sessizce.

1. Yaşar Kemal'in, yaşadığı dönemin sosyokültürel öğelerini tasvir ederek röportaja başlamasının metne katkısı nedir? Açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Siz bir röportaj yapacak olsanız kiminle ve niçin yapmak istersiniz?

.....

.....

.....

.....

.....

3. Metinden hareketle sahafların kültürel değerleri aktarmadaki rolü nedir? Sahafların üstlendiği bu rolün toplum için ifade ettiği değeri açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

4. Okuduğunuz metinde sahaflara ait bazı hayat kesitlerine yer verilmesi röportajın bireysel gerçeklikle ilişkisini nasıl etkilemiştir?

.....

.....

.....

.....

.....

5. Metnin yazıldığı dönemdeki kitapçıların (sahafların) yakındıkları durumların bugün de geçerli olduğunu varsayarak kitapçıların bu durumlarını anlatan bir röportaj metni için giriş paragrafı yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

1. Aşağıdakilerden hangisi eleştirinin özelliklerinden biri değildir?

- A) İzlenimci eleştiride eleştirmenin sanat eseri karşısındaki kişisel tavrı ön plandadır.
- B) Nesnel eleştiride eleştirmen, eserden aldığı zevki yansıtır.
- C) Öznel eleştiride eleştirmen, ya sanatçıya ya da okura dönük eleştiri yapar.
- D) Nesnel eleştiride esere veya dış dünyaya dönük tutum ön plandadır.
- E) Nesnel eleştiri, eleştirmenin belirli ölçütlerle esere yaklaştığı eleştiri türüdür.

2. Aşağıdakilerden hangisi mülakatın özelliklerinden biri değildir?

- A) Yalın, açık, duru bir dil ve anlatım kullanılır.
- B) Söyleşmeye bağlı anlatım kullanılır.
- C) Okuyucuya bilgi vermek amaçlanır.
- D) Muhataba yöneltilen sorular cevaba göre oluşturulur.
- E) Konuşmacının sözleri hiç değiştirilmeden aktarılır.

3. Aşağıdakilerden hangisi röportajın özelliklerinden biri değildir?

- A) Yazar; edindiği bilgilere kendi görüş, düşünce ve izlenimlerini de katar.
- B) Soruların verilip daha sonra cevapların yazılı olarak alınması yöntemiyle yapılabilir.
- C) Türk edebiyatında modern anlamda ilk örneğini Oktay Akbal vermiştir.
- D) Toplumun geniş kesimini ilgilendiren konular üzerine yapılır.
- E) Tek bir yazı olabileceği gibi yazı dizisi şeklinde de olabilir.

4. Mülakat ve röportaj ile ilgili aşağıdaki karşılaştırmalardan hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) Mülakatın alanı görüşülen kişiyle sınırlıyken röportajda her çeşit konu ve olay ayrıntılı bir biçimde irdelenir.
- B) Mülakat, mülakat yapılan kişiye sorular sorularak gerçekleştirilirken röportajda soruyla beraber bir olayı öyküleme, izlenim ve betimlemelere yer verme de söz konusudur.
- C) Mülakatta bir kişiyi sorulara verdiği cevaplarla tanıtmak amaçlanırken röportajda bir olayı sorgulamak, bir gerçeği ortaya koymak, kamuoyunu aydınlatmak amaçlanır.
- D) Mülakatta mülakat yapan kişinin görüş, düşünce ve izlenimleri yazıda etkili olmazken röportajda yazar, röportaj yapılan kişinin verdiği cevapları kendi izlenim ve yorumlarıyla aktarır.
- E) Mülakatta yazının ilgi çekici olması için fotoğraf kullanılmazken röportajda konuyla ilgili fotoğraflar kullanılabilir.

5. Tarık Buğra'nın konusu en değişik romanı İbiş'in Rüyası'dır. Yazar, romanda bir tiyatro sanatçısının kendi kurduğu toplulukla sanat yaşamını sürdürmeye çalışmasını anlatırken ünlü tiyatro sanatçımız Naşit'in yaşamından da bir kesit verir. Romanda bir yandan ekmek parası kazanabilmek, bir yandan da başarılı olabilmek için çırpınan tiyatro dünyasının insanlarını tanıtır. Ancak romanda ağırlık, baştan sona okuyucuyu sürükleyen romantik bir aştır.

Bu parça hangi tür eleştiriye örnek olabilir?

- A) Eserle dış dünyaya dönük eleştiri
- B) Sanatçıya dönük eleştiri
- C) Esere dönük eleştiri
- D) Ruh bilimsel eleştiri
- E) Okura dönük eleştiri

6. Hüyükteki Nar Ağacı Çukurova'nın bir köyünde geçer. Romanda işsiz kalan köylü erkeklerin birleşerek başka çiftliklere gitmesi ve başlarından geçenler anlatılır. Çukurova'nın iki yılda tarımda makineleşmeyi yaşaması, bu köylü insanların dramları üzerinden verilir. Köylü Memed'in karısı romanın başında tarlaya ve cebinden çıkardığı tohumlara bakar, tohumlar çürümüştür. Bu, felaket demektir çünkü tarla ekilmeyince geçim de sağlanamayacaktır. Kadınla tohumun romanın başında birlikte verilmesi Neolitik Devrim'in kadınla başladığı görüşlerine bir gönderme olabilir. Memed tohum alabilmek için keçiyi satmayı önerir fakat karısıyla anlaşamaz bu konuda. Kırsal kesimde yaşanan yoksulluğu göstermesi açısından çarpıcı bir olaydır bu.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Eserle dış dünyaya dönük eleştiriye bir örnektir.
B) İzlenimci eleştiriye bir örnektir.
C) Eleştirilen eserin içeriğiyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.
D) Romandaki kişiler hakkında bilgi verilmiştir.
E) Romanın dil ve anlatımı hakkında bilgi verilmiştir.
7. – Nasıl yazarsınız? Mevzularınızı arar mısınız ve sırf yazmak ihtiyacıyla masa başına geçtiğiniz olur mu?

– Bazen çok kolay, bazen çok zor. Kâh kalabalık içinde, mesela bir kahvede, kâh sessizlikte... Ama çoğu hikâyemi gece yarısından sonra yazdığımı söyleyebilirim. Yazıya başladım mı onu bitirmeliyim yoksa kalır gider. Bir hikâyeyi kaleme almadan önce uzun zaman onu içimde yaşattım. Konu aramak bilmem ne demek? Eline kalemi alırsın veya makinenin başına geçersin; kafanda belirli bir hâl almamış, şekil ve mana kazanmamış, senin bile açıkça tayin edemediğin bir hayal, bir fikir veya bir olayı başlarsın anlatmaya... Hikâye bittiği zaman ancak konu ortaya çıkar.

Bu parçada mülakat yapılan yazarın hikâyeleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Yazılma süreci
B) Kişilerin, yazarın hayatından izler taşıması
C) İçeriğinin önceden planlanması
D) Yazıldığı zaman dilimi
E) Yazıldığı mekânlar

8. – Orhan Kemal romanları; birçok diziye, sinema filmine konu oldu. Bu film ve dizilerdeki senaryolar, eserlerinin ana temasını birebir yansıtıyor mu? Romanların senaryolaştırılmasından, sinema diline evrilmesinden edebiyatımız adına memnun musunuz; rahatsızlık duyduğunuz şeyler var mı?

– Bir edebiyat eserinin birebir diziye, filme uyarlanması kolay bir süreç değil. Bu süreçte pek çok etken edebiyat eserinin uyarlanması sırasında değişmesine etken olabiliyor. Bunu da bir yere kadar anlayışla karşılamak gerekiyor. Ben burada kitabın konusunun yüzde yüz değişmeyeceğini bilerek uyarlamaların yazarın toplumsal hafızada tekrardan canlanmasına, hatırlanmasına vesile olmasını önemsiyorum. Çok geniş bir kesime film ve dizilerle ulaşma imkânı bulabiliyorsunuz. Böylece yazarla okuyucuyu tekrar buluşturma, okumadığı kitapları alıp okuma fırsatı yaratabiliyorsunuz.

Bu metin için

- I. Amerikan röportajına örnektir.
II. Öznel yargılar kullanılmıştır.
III. Söyleşmeye bağlı anlatım kullanılmıştır.
IV. Söyleşinin mekânı hakkında bilgi verilmiştir.

ifadelerinden hangisi söylenebilir?

- A) Yalnız II
B) Yalnız III
C) I ve III
D) II ve III
E) III ve IV

9. Kahramanın hayatını okura bir çırpıda çiziveren, kahramanın hayatına dair ayrıntılara yer veren üslubu; okur ile öykü kahramanı arasındaki mesafeyi kısaltıyor.

Bu cümledeki anlatım bozukluğunun sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sözcüğün yanlış yerde kullanımı
B) Gereksiz sözcük kullanımı
C) Çatı uyumsuzluğu
D) Özne eksikliği
E) Dolaylı tümleş eksikliği

10. (I) Bir ailenin yaşamını konu alan roman, Huvat Aktaş'ın mavi bir otobüsle Alacüvek köyüne gelmesiyle başlar. (II) Köylüler, gördükleri otobüse korkulu ve meraklı gözlerle bakarlar. (III) Uzun süre alışmazlar ona ama alışınca da her yere onunla gitmeye kalkarlar. (IV) Huvat daha önce de köye soba, lamba, kuyu motoru getirmiş; yine köylülerin ne yapacağını bilemez şaşkın bakışlarıyla karşılaşmıştı. (V) Bir gün köye radyoyla gelince köylüler korkudan evlerine kapanmış, günlerce dışarı çıkmamışlardı.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangilerinde anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- A) Yalnız III
B) Yalnız IV
C) III ve IV
D) III ve IV
E) IV ve V

11. (I) İntibah'ın mevsusu ve kahramanları hayattan alınmakla beraber, mübalağalarla tasvir edilmiş ve romantik bir şekle sokulmuştur. (II) Eserde hâkim olan, vakalardır. (III) Vakaları birbirine bağlayan sebepler iyice izah edilmemiş ve icap eden tahliller de yapılmamıştır. (IV) Bununla beraber o günkü hayata uygun olan birçok yerleri vardır. (V) Tasvir ettiği bazı levhalar ve vakalar, o zamanki cemiyet hayatının bazı köşelerini aydınlatır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. 2016-YGS

- (I) "Yazdıklarım boyumu aştı!" diyenlerden değilim. (II) Ben de elimden geldiğince iyi eserler vermeye çalıştım. (III) Ama bu eserlerdeki kaliteyi ve yeterli olup olmadığını ben değil, toplum söyleyecek. (IV) Ben de sorumluluk sahibi her insan gibi toplumsal birikime katkıda bulunmaya devam edeceğim. (V) Sağlığım el verirse çok yakın bir zamanda yeni bir romanda okurlarımla buluşmayı düşünüyorum.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde anlatım bozukluğu vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. 2020 yılındaki o büyük konserde Tanju gitar çalıyor, ben şarkı söylüyordum.

Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerden hangisiyle giderilebilir?

- A) "yılındaki" sözcüğü yerine "tarihindeki" getirilerek
B) "çalıyor" yerine "çalıyordu" getirilerek
C) -ki eki çıkartılarak
D) "söylüyordum" yerine "söylüyorduk" getirilerek
E) "çalıyor" sözcüğü çıkartılarak

14. Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki anlatım bozukluğunun nedeni yay ayraç içinde yanlış verilmiştir?

- A) Sana bir hediye aldım fakat bir türlü veremedim. (Dolaylı tümleç eksikliği)
B) Kardeşim sinemayı benden çok seviyor. (Anlam belirsizliği)
C) Bütün kuşlar bu sene de uzak ülkelere göçüyorlar. (Özne-yüklem uyumsuzluğu)
D) Çocuk, çok güneşte kaldığından sırtı yanmış. (Sözcüğün yanlış yerde kullanımı)
E) Millî takım yarın öğleden sonra rakipleriyle karşılıklı maç yapacak. (Gereksiz sözcük kullanımı)

15. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde öğelere ayırma-
da yanlışlık yapılmıştır?

- A) Amerikan röportajında, / en son söylenmesi gerekenler / en başta / söylenir.
- B) Alman röportajında / yazar, / konuyu işlerken / yazıya / kendini / katar.
- C) Röportajda önemli olan, / birçok insanın gördüğü ve bildiği şeyleri / ustaca / dile / getirmektir.
- D) Eşyayı konu alan röportajlarda, / bir eşya veya nesnenin insana ilginç gelecek yönleri / tanıtılır.
- E) İnsanı konu alan röportajlar, / gazete okuyucusunun dikkatini çekecek ve onları bazı konularda düşündürecek biçimde / düzenlenir.

16. Eleştirmenin, eseri çok yönlü olarak değerlendirebilmesi için tarih, sosyoloji, psikoloji, felsefe gibi bilim dallarında temel bilgilere sahip olması gerekir.

Bu cümledeki öğelerin doğru sıralanışı aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

- A) Özne - zarf tümleci - nesne - yüklem
- B) Zarf tümleci - dolaylı tümleş - özne - yüklem
- C) Zarf tümleci - özne - yüklem
- D) Zarf tümleci - zarf tümleci - dolaylı tümleş - özne - yüklem
- E) Özne - zarf tümleci - yüklem

17. Ruşen Eşref Ünaydın: (I) Kimbilir hanımefendi, size ilk şiir hevesini veren sebepler ve ilhamlar nelerdi? (II) Okudumki pek küçük yaşta ruhunuzu terennüm etmeye başlamışsınız. Nigâr Hanım: (III) Bana ilk şiir hevesini veren yaradılışımdır çünkü ben oniki yaşında bir çocuktum, kardeşim bir kaza sonunda ölmüştü ve benim ilk yazdığım şiirim de maatteessüf bir merisiye oldu. (IV) Türkçe'yi ben Kadıköy'ünde, Fransız mektebinde iken okuyup öğrendim. (V) Babam, bana öğretmen olarak Celal Sahir Bey'in kayınbabası olan Ebülîsan Şükrü Efendi'yi seçmişti.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışlığı yapılmamıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

18. Efendim, sanatçı için duyduğumuzdan bir ritim, bir ahenk oluşturan ve duyularımızı aşan o yerde hepimizi buluşturmaya çalışan kişidir, diyebiliriz. İşte, Barış Manço bizi duyuşumuzun kaynağındaki o gürülüğe ve kalb-i selime (temiz kalp) yaklaştıran, hepimizin kendinden bir şeyler bulabildiği eserler ortaya koyan sanatçılardandı. Farklı duyulara olduğu kadar, farklı yaşlara ve milletlere hitap etmeyi de becerebilmişti. Müsaadenizle, bunca farklılığa ulaşmayı başarabilmiş sanatçının maharetli parmakları ile ismi arasında bir bağ kurarak Barış Manço hakkında birkaç kelam etmek isterim. Barış isminden başlayalım. Barış, Türkçenin en eski kelimelerinden biri. Uzun bir zamana yayılan göçlerle Orta Asya steplerinden İran platolarına gelmiş, oradan da Anadolu'ya ve günümüze taşınmış.

Bu parçada aşağıdakilerin hangisiyle ilgili yazım yanlışlığı yapılmıştır?

- A) Arapça sözcüklerin yazımı
- B) Özel adların yazımı
- C) "de"nin yazımı
- D) "ki"nin yazımı
- E) Birleşik sözcüklerin yazımı

19. – Eserlerinizde sosyal içerikli konular ve hüznü birtakım motifler var. Bir çocuk kitabı yazarı olarak neden hüznün altını çizme gereksinimi duyduunuz?

– Benim hüznü motifler içeren dört kitabım var () “Fadiş”, “Dört Kardeşiler”, “Yurdumu Özledim” ve “Ben Büyüyünce” () Bu kitaplar çok özel () çok gerçek () Bu kitapların, köy ve şehir çocukları arasındaki uçurumu kapatıp empatiyi sağladığına inanıyorum. Ben onları, hüznü olsun diye yazmadım () Bu eserler çok iyi bildiğim köy ve Anadolu yaşamını yansıtır.

Bu parçada yay ayraçla () belirtilen yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) (;) (.) (,) (.) (...)
- B) (;) (...) (,) (.) (.)
- C) (:) (.) (,) (.) (.)
- D) (:) (.) (:) (...) (.)
- E) (:) (...) (,) (.) (.)

20. Yazarın belirli bir konu hakkındaki görüşlerini, yaşamsal tecrübelerinden yola çıkarak rahat bir üslupla aktardığı ve görüşlerini kanıtlama kaygısı gütmendiği öğretici metin türüne denir. Ancak yazar; bir kişiyi, yeri ya da eseri olumlu ve olumsuz yönleri ile ele alıyorsa türüne örnek vermiştir.

Aşağıdakilerden hangisinde, boş bırakılan yerlere getirilmesi gereken öğretici metinler sırasıyla verilmiştir?

- A) deneme-fıkra
- B) deneme-eleştiri
- C) eleştiri-fıkra
- D) fıkra-eleştiri
- E) eleştiri-deneme

21. Aşağıdakilerden hangisi konularına göre eleştiri türlerinden biri değildir?

- A) Okura dönük eleştiri
- B) Topluma dönük eleştiri
- C) Sanatçıya dönük eleştiri
- D) Esere dönük eleştiri
- E) Nesnel eleştiri

22. Aşağıdakilerden hangisi nesnel bir eleştiri ifadesidir?

- A) Son yazdığı şiirlerinde imge yüklü bir dil kullanarak, eserin anlatımına yoğunluk kazandırmıştır.
- B) Köy yaşamını etkileyici bir üslupla ele aldığı hikâyelerinde gerçekçi tasvirler kullanmıştır.
- C) Onun şiirlerini okurken kendinizi yeni bir hayal dünyasının içine dalmış bulursunuz.
- D) Roman yazmayı bırakıp hikâye türüne geçmesi sanatçı için yerinde bir tercih olmuştur.
- E) Şiirleri, kendi çağındaki genç şairler üzerinde derin etkiler bırakan sanatçı dehasının birer yansımasıdır.

23. (I) Gözlerin elindeki güle dikilmişti, parmakların aheste aheste yaprakları koparıp rüzgâra bahşediyordu. (II) Seni seyrettikçe kalbimde hüznler hissediyordum. (III) Şu anda hayalhanenin acı acı fikirlerle meşgul olduğundan emin idim. (IV) Yapraklar bitinceye kadar hiç tavrını ve vaziyetini değiştirmeyerek hazin hazin sükût ediyordun. (V) Lakin son yaprak son metanetini mahvetti, birden bire bir gözyaşı seli hasıl oldu.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisinde yazım yanlışı yapılmıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

24. Aşağıdakilerden hangisi mülakatlarda bulunması gereken özelliklerden biri değildir?

- A) Mülakatlarda ağırlıklı olarak söyleşmeye bağlı anlatım kullanılır.
- B) Mülakatlar, alanında tanınmış kişilerle yapılır.
- C) Mülakat soruları önceden hazırlık yapılmadan mülakatın seyrine göre hazırlanmalıdır.
- D) Mülakatta sorular; açık, yalın ve akıcı olmalıdır.
- E) Mülakat için belirlenen görüşme süresine uyulmalıdır.

25. Mülakat yapılacak kişiyi önceden arayarak randevu almanın ve mülakata güzel bir kıyafetle zamanında gitmenin mülakatı yapan kişiye sağladığı en önemli yarar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Görüşülen kişinin mülakat yapana saygısını artırır, mülakat zamanı iletişim kolaylaşır.
- B) Mülakat yapının kendi alanında ünlenmesini sağlar.
- C) Mülakat sorularına verilen cevapların gerçeklik boyutunu artırır.
- D) Mülakat yapılan kişide bir daha mülakat yapma isteği doğurur.
- E) Zamandan tasarruf edilerek önceden hazırlananların dışında sorular sorulmasına olanak tanır.

26. Aşağıdakilerden hangisi mülakata hazırlık aşamasında uyulması gereken kurallardan biri değildir?

- A) Mülakat yapılacak kişinin topluma mal olmuş, tanınmış kişiler arasından seçilmesi.
- B) Mülakat yapılacak kişinin aranarak görüşmeye müsait olup olmadığının öğrenilmesi.
- C) Mülakat planı hazırlanarak sorulacak soruların belirlenmesi.
- D) Mülakat yapılacak kişinin görüşme yerine davet edilmesi.
- E) Mülakat yapılacak kişinin özellikleri hakkında ön araştırma yapılması.

27. I. Bir gerçek, sorun, olay ya da durum ortaya konulur.

- II. Araştırmaya, incelemeye ve somut olgulara dayanır.
- III. Gazete ve dergilerde yayımlanan öğretici metin türüdür.
- IV. Olay ve olgular aktarılırken ayrıntılara yer verilir.
- V. Bir kişiyi sorulara verdiği cevaplarla tanıtmak amaçlanır.

Yukarıda numaralandırılmış cümlelerin hangisinde röportajla ilgili bilgi yanlışı vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

28. Sorulu cevaplı bir metin türüdür. Yalın, açık, duru bir dil ve anlatımı vardır. Bu türde söyleşmeye bağlı anlatımın yanı sıra açıklayıcı, tartışmacı ve öyküleyici anlatıma da başvurulabilir. Okuyucuya bilgi vermek amaçlandığı için dil, göndergesel işlevinde kullanılır. Muhataba yöneltilen sorular önceden belirlenir.

Bu parçada tanıtılan tür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Deneme
- B) Röportaj
- C) Söyleşi
- D) Mülakat
- E) Söylev

This image shows a full page of blank graph paper. The grid consists of small, equal-sized squares formed by thin, light gray lines. There are no margins, text, or other markings on the page.

CUMHURİYET DÖNEMİ TÜRK HİKÂYESİ

AÇIK UÇLU SORULAR - 1

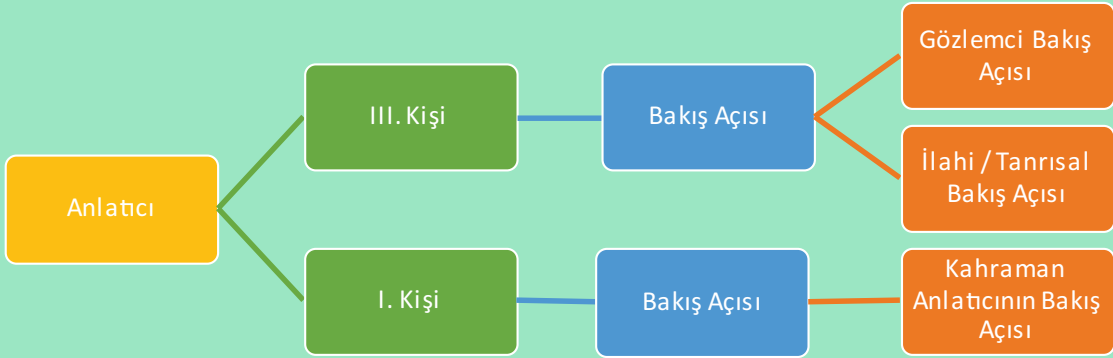
1. **Muhtemel Cevap: Öyküleyici Anlatım:** Şoför kımıldadı, yanındaki kapıyı açtı. Uykunun, her uzvuna nasıl ağır taşlar hâlinde çöktüğü görülüyordu. Ayakları mevcut olmayan taşlara takılarak hendeğin kenarına kadar sendeledi. Orada biraz durdu. (...) Nihayet yavaşça yere çöktü, eliyle bize doğru bir işaret yaparak:

— Müsade buyurun beyim... Beş dakika uyuyayım, dedi ve oraya, tozların içine boylu boyuna uzandı.

Betimleyici Anlatım: Bozkırlardan mahsul tırnakla kazıyarak alınır. Sapan işlemez topraklar devedikeninden ve iki santimlik otlardan başka bir şeyi üzerlerinde yaşatmak istemezler, susuzluktan yanan göğüslerini, çırpıplak gökyüzüne açmak isterler. İnsan ellerinin açtığı kanal, bu ovaların yalnız susuzluğunu artırır. Bulanık ve tembel, sanki buraya geldiklerine kızıyorlarmış gibi yüzlerini buruşturarak ağır ağır akan sular, biraz ötede çatlaklarını -su!- diye bir karış açan toprakları doyurmak değil, buğuları ve serinlikleriyle olsun avutmazlar.

Bir zeytinyağı ırmağı gibi koyu, sıkıntılı bir akışla sallana sallana geçip giderler. Bu ovadaki uyuz ağaçlı, kül yığınınına benzeyen köylerde insanlar parça parça elleri, yanık derili yüzleri, kenarları çok kırışık gözleriyle çalışarak inatçı topraktan bir lokma ekmek söküp almaya uğraşırlar. Irmağı gibi koyu, sıkıntılı bir akışla sallana sallana geçip giderler.

2.

3. • “Sularken” zarf-fiilinden sonra virgöl kullanılmıştır. Zarf-fiil ekini almış tek sözcükten sonra virgöl kullanılmaz.
- Öznenin virgülle belirtildiği bu sıralı cümlelerde cümleler arasında virgöl kullanılmıştır. Bu özelliğe sahip cümlelerde sıralı cümleler noktalı virgülle birbirinden ayrılır.
- Zarf-fiil ekini almış tek sözcükten sonra virgöl kullanılmaması gerekirken bu cümlede virgöl kullanılmıştır.
4. • Bir zeytinyağı ırmağı gibi koyu, sıkıntılı bir akışla sallana sallana geçip giderler.
- Öğrenilmiş çaresizlik ve atalet, bir çalışmada elde edilen sonucun aceleyle “başarısızlık” olarak nitelenmesinden doğar.
- Kırk dakika boyunca muhteşem bir senfoni dinledim.
5. O zaman iki Mehmetler, aralarında yüz elli adım mesafe olduğu halde (hâlde), birbirlerine şöyle bakiştılar.

AÇIK UÇLU SORULAR - 2

- 1- Kahraman bakış açısı
- 2- Durum hikâyesi çünkü mekân, zaman belirsizdir. Olaylar ve merak ögesi geri plandadır.”
- 3- Çalışkan, işini en iyi şekilde yapan, sorumluluk sahibi bir kişidir.
- 4- Mekân: Küçük bir çam ormanı Zaman: Sabah vakti
- 5- Betimleyici ve öyküleyici anlatım.
- 6- Dolaylı tümleş-Zarf tümleci-Özne-Yüklem

ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR

1- D

2- C

3- B

CÜMLENİN ÖGELERİ

BOŞLUK DOLDURMA

1. gönüllere
2.
 - Penceredeki kadın (ÖZNE), küçük çocuğu gördüğünde (ZARF TÜMLECİ) sokağa (DOLAYLI TÜMLEÇ) daha dikkatli (ZARF TÜMLECİ) baktı (YÜKLEM).
 - Okul çıkışında (DOLAYLI TÜMLEÇ) annemin arkadaşlarından Sevim teyzeyi (BELİRTİLİ NESNE) gördüm (YÜKLEM).
 - Birkaç gün sonra (ZARF TÜMLECİ) cebimde sakladığım kâğıt parçasının üzerinde yazılı adrese (DOLAYLI TÜMLEÇ) gittim (YÜKLEM).

ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR

1. C	4. A	7. A	10. A	13. E	16. D
2. C	5. C	8. E	11. E	14. B	17. E
3. A	6. D	9. D	12. A	15. A	18. E

ŞİİR

EŞLEŞTİRME

1. C

2. A

3. D

4. B

ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR

1. D

8. E

15. D

22. C

2. D

9. B

16. A

23. E

3. B

10. C

17. E

24. A

4. A

11. C

18. D

25. D

5. E

12. A

19. B

26. C

6. B

13. B

20. E

27. A

7. B

14. C

21. D

28. D

MAKALE

AÇIK UÇLU SORULAR - 1

1. Yazar, parçada tanımlama, karşılaştırma, tanık gösterme, örnekleme, sayısal verilerden faydalanma gibi düşünceyi geliştirme yollarına başvurmuştur. Makalede yazarın amacı bir konuyu açıklamak, konuyla ilgili bilgi vermektir. Öne sürülen düşüncenin (tezin) inandırıcı, tutarlı ve kanıtlanabilir olması gerekir. Bunu sağlamak için makale yazarı düşünceyi geliştirme yollarına başvurmuştur.
2. Metinde öğretici metinlere özgü ciddi bir anlatım görülüyor. Sözcüler gerçek anlamlarıyla kullanılmış; tanımlama, açıklama gibi düşünceyi geliştirme yollarından yararlanılmış. Metin, yoruma kapalı, yargılar nesneldir.
3. "Devlet Ana": ÖZNE
Anadolu'nun Türkleşmesinin yoğunlaştığı, Osmanlıların tarih alanına çıkıp gelişmeye başladıkları bir dönemin hikâyesidir : YÜKLEM
Bir yandan Bizans Devleti, öte yandan Bizans'a bağlı ve yarı bağlı bulunan birçok tekfur ve Hristiyan şövalyeler : ÖZNE
Osmanlıların gelişmesini önleme, Anadolu'nun Türkleşmesini durdurma çabasıdadırlar: YÜKLEM
Osmanlıların başında: DOLAYLI TÜMLEÇ
Kara Osman: ÖZNE
bulunmaktadır: YÜKLEM
4. güven kokusudur: İSİM TAMLAMASI
ısrar ediyoruz: BİRLEŞİK FİİL
ya delidir ya da dünya ehlidir: BAĞLAMA GRUBU

AÇIK UÇLU SORULAR - 2

1. Cevap: Metinde açıklayıcı anlatım kullanılmıştır.
2. Cevap: Metnin Konusu: Türkiye'nin iklim değişikliğine bağlı olarak yaşayacağı kuraklık. Metnin Yazılış Amacı: İklim değişikliğine bağlı olarak Türkiye'nin yaşaması olası kuraklık durumu hakkında okuyucuyu bilgilendirmek. Metnin Hedef Kitle: İklim değişikliği, kuraklık gibi çevre konularına duyarlı toplumun her kesiminden okuyucu.
3. Cevap: Kuraklıkla mücadelede risk yönetimi esas alınmalı ve ulusal ve bölgesel alanda bu mücadele devamlı kılınmalıdır.
4. Cevap:
 - Küresel iklim değişikliğine bağlı olarak Türkiye'nin pek çok çevresel sorunla karşı karşıya kalabileceği
 - Küresel iklim değişikliğine bağlı olarak Türkiye'nin yaşayabileceği en büyük sorunun kuraklık olabileceği
 - Kuraklığın yıllara göre ortalama yağış oranında düşüşe bağlı olarak gelişen bir durum olduğu
 - Su kaynaklarının su ihtiyacını karşılayamaması durumunun kuraklığa bağlı olarak geliştiği
 - Kuraklığın uzun zamana yayılan, yavaş yavaş gerçekleşen bir afet olduğu
 - Kuraklığa karşı risk yönetiminin ve bunun sürdürülebilirliğinin daha etkili bir mücadele yöntemi olduğu

ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR

1. C	3. C	5. C	7. B
2. A	4. E	6. C	8. B

SOHBET (SÖYLEŞİ)

AÇIK UÇLU SORULAR

1. DOLAYLI TÜMLEÇ
ZARF TÜMLECİ
DOLAYLI TÜMLEÇ
ÖZNE
YÜKLEM
NESNE
YÜKLEM

2.

	DİL VE ÜSLUP	YAYIMLANDIĞI YER	KULLANILAN ANLATIM TÜRLERİ	FAYDALANILAN DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI
MAKALE	Ciddi bir üslupla ve nesnel ifadelerle yazılır.	Gazete ve dergiler	Açıklayıcı ve tartışmacı anlatım	Tanımlama, karşılaştırma, tanık gösterme, örnekleme, sayısal verilerden yararlanma
FIKRA	Samimi ve içten bir üslupla, öznel ifadelerle yazılır.	Gazete ve dergiler	Açıklayıcı anlatım	Örnekleme, tanık gösterme, vb.
SOHBET	Samimi ve içten bir üslupla, günlük konuşma diliyle yazılır. Halk söyleyişlerine, deyim ve atasözlerine ter verilebilir.	Gazete ve dergiler	Söyleşmeye bağlı anlatım, açıklayıcı anlatım, tartışmacı anlatım	Örnekleme, tanık gösterme, vb.

3. TÜR : Fıkra

KONU : Toplumsal hayatta “teşekkür” kelimesinin kullanılmaması

İLETİ : Teşekkür kelimesi, toplumsal hayatta yeniden aktif olarak kullanılmalıdır.

DİL VE ANLATIM: Gazete ve dergilerde yayımlanmak üzere yazılan bu fıkroda güncel bir konu; yalın, akıcı bir dille anlatılmıştır.

EŞLEŞTİRME

1. B

2. E

3. A

4. C

5. D

ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR - 2

1. C

5. C

9. C

13. B

17. C

21. B

2. D

6. D

10. E

14. D

18. A

22. C

3. C

7. C

11. D

15. B

19. B

4. E

8. B

12. E

16. A

20. C

ROMAN

AÇIK UÇLU SORULAR - 1

1. Cevap:

	Toplumcu Gerçekçi Roman	Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Roman	Modernist Roman	Millî ve Dinî Duyarlılıkla Yazılmış Roman
KONU	Köydeki insanların sorunları; ağa-köylü, işçi-işveren sorunları, köyden kente göç, vb.	Bireyin iç dünyası, bireysel konular	Bireyin bunalımı ve çevresine yabancılaşması	Doğu-Batı çatışması, halk-aydın ilişkisi, ahlak, Anadolu insanı, vb.
DİL VE ANLATIM	Yerel söyleyişlere de yer veren akıcı bir dil	Çağrışımlı ve sanatlı bir dille ruh tahlillerine yer veren işlenmiş bir dil	Kelimelerin çağrışım gücünden yararlanan, yer yer sembolik ve şiirsel bir dil	Açık ve anlaşılır bir dil, sağlam bir üslup

AÇIK UÇLU SORULAR - 2

- Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Saatleri Ayarlama Enstitüsü* bireyin iç dünyasını esas alan roman anlayışı ile yazılmıştır. Bu anlayışla yazılan romanlarda insan gerçekliği psikolojik yönüyle anlatılır. Olaylardan, insanlardan hareketle bireyin iç dünyası anlatılırken psikoloji, psikanalizm gibi bilimlerden ve dolayısıyla Freud'un görüşlerinden faydalanılır. Bireyin iç dünyasını esas alan eserlerde yerine göre daha sanatsal ve kapalı bir dil kullanılır, çağrışımlara yer verilir. Bilinç akışı ve iç konuşma gibi teknikler kullanılır. Bireyin iç dünyasını esas alan eserlerde, ruh durumu analiz edilmeye çalışılır ve bunalım, yabancılaşma, bireyin toplumla hesaplaşması, yalnızlık, sıkıntı, bilinçaltı, bireysel sorgulamalar, evrenin düzeni gibi konular ele alınır.
- Saatleri Ayarlama Enstitüsü* romanından alınan bu parçada "anlatma" tekniği kullanılmıştır. Çünkü anlatıcı devredir.
- Bu parçada 1. tekil kişi anlatıcı ve kahraman bakış açısı kullanılmıştır.

AÇIK UÇLU SORULAR - 3

- 1 - e , 3 - ç , 4 - c , 5 - a , 6 - d , 7 - b
- a. Geçen ay yurda dönen sanatçı ayağının tozuyla sahneye çıkmış olmaz. Deyim yanlış kullanılmış.
b. Hatırlatma geçmişe dönük olur. Mantık hatası yapılmış.

AÇIK UÇLU SORULAR - 4

Cümleler	Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Cümlelerin Düzeltilmiş Hâli
Yorulsak da merdivenlerden yukarı hızlı hızlı çıkıyorduk.	Gereksiz sözcük kullanımı	Yorulsak da merdivenleri hızlı hızlı çıkıyorduk.
Yöremizin kendine özgün gelenekleri vardır.	Anlamca karıştırılan sözcüklerin kullanılması	Yöremizin kendine özgü gelenekleri vardır.
Öyle acıktım ki midem zil çalıyor.	Deyim yanlışlığı	Öyle acıktım ki karnım zil çalıyor.
Hiç şüphesiz sınavı kazanmama en çok sevenim annem olsa gerek.	Anlamca çelişen sözcüklerin kullanılması	Hiç şüphesiz sınavı kazanmama en çok annem sevinmiştir.
Bana ne anlatacağını henüz biliyorum.	Zamir eksikliği	Onun/Senin bana ne anlatacağını henüz bilmiyorum.
Küçük çocuğun tedavisi yapılarak eve gönderildi.	Özne eksikliği	Küçük çocuğun tedavisi yapılarak çocuk eve gönderildi.
Sizi seven ve güvenen insanların olduğunu unutmayın.	Dolaylı tümleç eksikliği	Sizi seven ve size güvenen insanların olduğunu unutmayın.
Arkadaşını aradı, saatlerce sohbet etti.	Zarf tümleci eksikliği	Arkadaşını aradı, onunla saatlerce sohbet etti.
Başarılarından dolayı sana teşekkür etmek ve kutlamak istiyorum.	Nesne eksikliği	Başarılarından dolayı sana teşekkür etmek ve seni kutlamak istiyorum.

AÇIK UÇLU SORULAR - 5

20. yüzyıldaki sosyal ve teknolojik gelişmeler romana da yansımıştır. Klasik yapının dışına çıkılır. Olay değil; savaşlar sonucu değerlerini yitiren, yaşadığı topluma yabancılaşan insan anlatılır. Birey merkezlidir. Kronolojik zaman anlatımının dışına çıkılır; zaman geçmiş, an ve geleceğin iç içe geçtiği hâliyle anlatılır. Didaktik özellikler taşımaz.
- Bu parçada anlatım tekniklerinden anlatma, gösterme ve iç çözümleme kullanılmıştır.

AÇIK UÇLU SORULAR - 6

1. Görme duyusu: "...sisli bir günde, sarayın kapısından saat dokuz buçukta içeri girdiğinde..." "...Çar'ın yaverliğine yeni atanmış olan parlak üniforma ve kordonlu bir subay..." "Çarnayef de hüzünlü bir yüzle odada aşağı yukarı yürüyor..."
 Dokunma duyusu: "...Çar'ın bindiği küçük kızağın ön tarafına oturmuş olan genç arabacısı, eksi yirmi derece soğuk ve sisli bir günde..." "...çivi kesmekte olan ayaklarıyla titreyerek yere basıp, kızaktan indi."
 İşitme duyusu: "...bütün halı döşeli koridordan mahmuzlarını şakırdatarak ilerlemeye başladı." "...bütün varlığıyla saygılı olduğunu gösterir bir halde kapıyı sessizce açıp, içeri girmişti.
2. a) "Sonra aynanın karşısına geçip, kıvrık takma saçlarını düzeltmeye başladı." "...hem de saçlarını düzelterek, buruşuk elleri ile nişanlarını yokluyordu." "...zayıf ve titrek bacakları ile halı döşeli merdivenden çıkmaya başladı." "Çok genç olan kırmızı yüzlü, kara bıyıklı olan bu yaverin saçları da tıpkı Çar'ınki gibi öne doğru taranmıştı.
 b) Olası Cevaplar: Ben roman kahramanlarının yazarlar tarafından ayrıntılı olarak betimlenmesini doğru buluyorum çünkü bu sayede kahramanlar benim gözümde ete kemiğe bürünerek somutlaşıyor. Böylelikle yazarın anlattıklarından yola çıkarak kahramanları daha iyi tanımış oluyorum. Ben bunu doğru bulmuyorum çünkü roman benim hayal dünyamı harekete geçirecek bir üründür aslında. Her ne kadar olayı ve kahramanları yazar belirlese de o kahramanları kendi hayal dünyamda şekillendirmek beni daha mutlu eder.
3. Yazar, olayları oluş sırası içinde aktararak öyküleyici anlatım biçiminden yararlanmış. Öyküleyici anlatım biçimi; roman, öykü, masal, efsane gibi olaya bağlı metinlerin anlatımı için daha uygundur.
4. a) Bu metinde yazar kahraman durumunda değildir ve 3. kişili bir anlatımı benimsemiştir. Bu nedenle gözlemci bir bakış açısı söz konusudur.
 b) Olası Cevaplar: Ben de olsam romanımı gözlemci bir bakış açısıyla yazardım. Çünkü anlattıklarımın bir anı havasında değil tamamen tarafsız üçüncü bir şahıs tarafından aktarılan olaylar tadında okunmasını isterim. Ben olsam 1. kişili anlatımı tercih ederdim. Bu yöntem sayesinde okuyucunun, olayları benim bakış açımıyla görmesini ve anlattıklarımın daha inandırıcı, daha gerçekçi olmasını sağladım.

ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR

1. D	6. E	11. B	16. A	21. D	26. C
2. D	7. C	12. E	17. E	22. E	27. B
3. E	8. C	13. E	18. B	23. D	
4. C	9. E	14. D	19. B	24. A	
5. D	10. D	15. C	20. B	25. A	

TİYATRO

AÇIK UÇLU SORULAR - 1

1. Dramatik örgü:

Hamdi Bey'in terasta oturması

Hamdi Bey'in yanına Şefika Hanım'ın gelmesi

Hamdi Bey'in ev hayali ve emeklilik kararıyla ilgili konuşması

Zaman: Gece

Yer: Teras

Kişiler: Hamdi Bey ve Şefika Hanım

Çatışma: Eski mekânlar ile şehir mekânlarının karşılaştırılmasıyla çatışma oluşturulmuştur.

2. Eski mekânlar ile şehir mekânları karşılaştırılarak eski mekânlara özlem teması işlenmiştir.

3. Hamdi Bey, 30 yıldır çalıştığı kurumdan emekliliğini istemiştir. Hamdi Bey'in tek hayali; emekli olduktan sonra karısı ile beraber gözlerden uzak, bahçeli, tek katlı bir ev yaptırıp oraya taşınmak ve günlerini bahçesinde çiçek bakımıyla ilgilenererek geçirmektir. Şefika Hanım, Hamdi Bey'in karısıdır.

4. Hamdi Bey; hayalini kurduğu bir mekân yerine iş nedeniyle şehir mekânlarında, tercih etmediği bir mekânda, yaşamaya mecbur kalmıştır. Bu mecburiyet, Hamdi Bey'i uzun yıllar bunaltmış ve mutsuz kılmıştır. Hamdi Bey'in asıl isteği hayvan ve toprakla uğraşmaktır ve şehir mekânları bunlarla uğraşmasına engeldir. Hamdi Bey, hayalini kurduğu bir mekâna yerleştiğinde rahat bir nefes alabileceğini ifade etmektedir.

5. Şehirde hayallerinden uzak bir yaşam süren Hamdi Bey'in bahçeli ev hayalinin kaynağı, çocukluk günlerinde yaşadığı anılara dayanmaktadır.

AÇIK UÇLU SORULAR - 2

1. **Cevap:** 1-f, 2-a, 3-c, 4-d, 5-b, 6-ç, 7-e

2. **Cevap:** a. Davetteki yemeklerin hepsi yendi; yemeklerin hiçbirisi çöpe dökülmedi. (Özne eksikliği)
b. Kurtuluş Savaşı'nda ordular durmaksızın çarpıştı. (Özne - yüklem uyumsuzluğu)

ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR

1. B	6. C	11. B	16. E	21. B
2. D	7. D	12. D	17. A	22. B
3. A	8. A	13. B	18. A	23. A
4. A	9. B	14. A	19. C	24. B
5. E	10. C	15. C	20. E	25. C

ELEŞTİRİ, MÜLAKAT, RÖPORTAJ

AÇIK UÇLU SORULAR - 1

1. a. Eleştiri Türk edebiyatında bağımsız bir tür olarak Tanzimat Dönemi'nde başlar. Nâmık Kemal'in *Tasvir-i Efkâr*'da çıkan *Lisân-ı Osmânî'nin Edebiyatı Hakkında Bazı Mülâhazatı Şâmildir* yazısı ilk eleştiri sayılır.
- b. Nâmık Kemal, Ziyâ Paşa'nın *Harâbât* adlı eserinin mukaddimesindeki görüşlerini, *Tahrib-i Harâbât* ve *Tâkib* adlı eserlerinde eleştirir.
- c. Recâizâde Mahmut Ekrem *Zemzeme* adlı eserinin ön sözünde Muallim Nâci'nin eski edebiyat hakkındaki görüşlerini eleştirir. Muallim Nâci ise bu eleştirilere *Demdeme* ile cevap vermiştir.

2.

	MÜLAKAT	RÖPORTAJ
AMAÇ	Bir konu hakkında bir kişinin görüşlerini almak	Bir konunun araştırılıp incelenmesi
YÖNTEM	Soru-cevap	Gezip görme, araştırma, inceleme, soru-cevap
ÖZNELLİK / NESNELLİK	Soru soran kişi kendi yorumunu katmaz. Nesnellik ağır basar.	Soru soran kişi konuyla ilgili yorumlarını katar. Öznellik dikkat çeker.
DİL VE ANLATIM ÖZELLİĞİ	Açık bir anlatım vardır, sadece konuşulanlar aktarılır.	Dikkat çekmek için süslü bir anlatım kullanılabilir, betimlemelere ve ayrıntılara yer verilir.

AÇIK UÇLU SORULAR - 2

1. Eserin anlatım özellikleri ve içeriği esas alındığı için metin konusuna göre "esere dönük eleştiri" türüne girer.
2. Metinde öznel yargılar daha çok tercih edilmiştir, nesnel yargılara da yer verilmiştir.

Öznel yargılar:

Öyle sanıyorum ki bu söz yalnız İngiliz romanı için değil, genellikle roman türü için de doğrudur.

Birinci bölümde (hemen hemen romanın ilk yarısı) bu teknik başarılı, gerçekten de okur Ferit'in iç dünyasına giriyor ve Ferit'in gözleriyle seyredilen bu kısmı böylece büyük canlılık kazanıyor.

Özellikle ilk on beş yirmi sayfası, öyle sanıyorum ki Türk romanında varılan yüksek bir düzeyi temsil eder.

Ne var ki daha sonra, romandaki bu canlılık aynı zamanda inandırıcılığı sağlayamıyor.

(...)

Nesnel yargı: *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* da *Sinekli Bakkal* gibi mistik bir dünya görüşünün savunulduğu bir romandır ama Adivar klasik roman tekniğini kullanırken Peyami Safa 19. yüzyılın sonlarında beliren yeni bir roman tekniğiyle yazar.

3. Metinde kullanılan soru cümleleri ve öznel ifadeler metne bir söyleşi havası katmış ve sanki yazarla oturmuş da sohbet ediyormuşuz gibi bir izlenim uyandırmıştır. Bu üslup da okuduğumuz yazıyı çok daha akıcı ve sürükleyici kılmıştır.
4. Yazar, romanın anlatım tekniği ve olay örgüsü ile ilgili eleştiriler yapmıştır.
5. Bu metinde, romanın gösterme anlatım tekniğiyle yazıldığı, bu tekniğin dünya edebiyatındaki yeri hakkında bilgi verilmektedir. Bu teknikle ilgili açıklamalarda, roman kişilerine ve romandaki bazı olağan dışı olaylara da değinilmektedir.
6. Metinde ağırlıklı olarak açıklayıcı anlatım biçimi kullanılmış; karşılaştırma, örneklendirme ve tanık gösterme düşünceyi geliştirme yollarına başvurulmuştur.

AÇIK UÇLU SORULAR - 1

- Okuduğumuz metin bir röportajdır. Yazar bu betimlemelere yer vererek metni mülakat havasından uzaklaştırmış ve metne röportaj özellikleri kazandırmıştır. Ayrıca betimlemeler metnin üslubunu da etkilemiştir. Yazarın yaptığı betimlemeler okurun zihninde metne karşı bir merak uyandırmıştır.
- Öğrenciler bilgi birikimine, kültürel yeterliliğine, ilgi ve eğilimlerine göre cevaplayacaktır. Örnek: Ben bilgisayar ve telefonların bakım ve tamirini yapan servisler ile röportaj yaptım. Çağımızın en önemli iletişim aracı olan bilgisayar ve telefonların problemlerinin nasıl çözüldüğünü ve bu iş için gereken bilgi, donanım ve işleyişin tanıtılması için bir röportaj yaptım.
- Kültür sözlü veya yazılı biçimde aktarılır. Yazılı kültürün taşıyıcısı olan kitap, kültür aktarımının en önemli enstrümanıdır. Sahaflar Çarşısı kitapların özellikle de eski kitapların toplandığı yerlerdir. Bu sebeple kitap meraklılarının doğal toplanma mahalli olmuştur. Farklı meslek gruplarına mensup kültür meraklıları bir araya gelince kültürel sohbetler kaçınılmaz olur. Bu da sahafların kültür aktarımında önemli bir rol oynamasını sağlamaktadır.
- Bireysel gerçekliklere yer verilmesi röportajın okur üzerindeki etkisini artırmıştır. Yazılan şiirlerin sahafların eline geçmesi, sahafların yaşadığı sıkıntılardan bahsedilmesi okurun metinde anlatılan kişiler ile empati kurmasını sağlar. Bu empati, okur ile metin arasında gizli bir bağ oluşturur. Bu bireysel gerçekliğin yazarın üslubu ile anlatılması metni daha canlı ve akıcı bir hâle getirmiştir. Bu durum metnin daha uzun süre hatırlanmasına yardımcı olur.
- Örnek paragraf: Bugün kitapçıları ziyarete gittim. Sahafların sorunlarına dair görüşmek üzere dükkânında Kitapçı Ali ile bir araya geldik. Selam ve kelimadan sonra Kitapçı Ali'ye "Kitapçıların son dönemdeki sıkıntıları nelerdir?" diye sordum. Kitapçı Ali başladı veryansına! "Bir dokun bin ah işiti!" derler ya işte öyle. Salgın işleri durma noktasına getirmiş. Günlerdir tek bir kitap bile satamamış. Gelen giden yokmuş zaten. Araya girdim. "Bugünün insanının okuma ile kitap ile arası nasıl sence?" dedim. İştahlı bir şekilde başladı konuşmaya: "Zaten okuyan da kitap arayan da kalmadı eskisi gibi. Bu dijitalleşme, basılı kitaba ilgiyi iyice düşürdü. Bilgisayardan kitap okumak da ne demek! Hiç kitabın yerini tutar mı? Kitabı eline almadan, sayfaları ağır ağır çevirmeden, kitabın mis kokusunu içine çekmeden kitap mı okunurmuş? Hem ekran zararlı değil mi canım efendim." dedi bir solukta. "Bir soluklan! Bir çay söyle de damağımız ıslansın. Bu konuşma uzayacak. Söylediklerini tek tek konuşmak gerek." dedim.

ÇOKTAN SEÇMELİ SORULAR

1. B	8. D	15. C	22. A
2. D	9. B	16. C	23. E
3. C	10. E	17. E	24. C
4. E	11. D	18. A	25. A
5. C	12. C	19. C	26. D
6. E	13. B	20. B	27. E
7. B	14. A	21. E	28. D

